

Ik wil niet weten wat ik later word, ik wil weten wie ik nu ben¹

Afstudeeronderzoek naar de begeleiding van mbo-niveau 4-leerlingen in de sector Zorg en Welzijn en hun voorbereiding op de hbo-opleiding Social Work aan de Avans Hogeschool in Breda.

2

Naam	Roos Kerckhaert
Studentnummer	2109527
Opleiding	Sociaal Pedagogisch Hulpverleners
Vorm	Bachelorscriptie

¹ (Het broertje van Loesje, 2013).

² (Curio, 2019).

Ik wil niet weten wat ik later word, ik wil weten wie ik nu ben (Het broertje van Loesje, 2013).

Afstudeeronderzoek naar de begeleiding van mbo-niveau 4-leerlingen in de sector Zorg en Welzijn en hun voorbereiding op de hbo-opleiding Social Work aan de Avans Hogeschool in Breda.

Opdrachtnemer

Naam: Roos Kerckhaert
Studentnummer: 2109527
Mailadres: rsm.kerckhaert@student.avans.nl

Opleiding

Naam: Avans Hogeschool Breda
Opleiding: Sociaal Pedagogisch Hulpverleners (Cohort 2016)
Plaats: Breda
Studiejaar: 2019-2020
Begeleider: Jan Havermans
1e beoordelaar: Jan Havermans
2e beoordelaar: Youssef Azghari
Datum: mei 2020

Opdracht

Opdracht: Afstudeeronderzoek en innovatievoorstel
Vorm: Bachelorscriptie
Versie: 1
Aantal woorden: 13.899

Opdrachtgever

Naam: Curio
Adres: Trivium 74
Postcode: 4873 LP, Etten-Leur
Begeleider: Yvonne Oomen

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie *Ik wil niet weten wat ik later word, ik wil weten wie ik nu ben* (Loesje, 2013). De titel verwijst naar het 'identiteit versus rolverwarring'-kernconflict ervaren door jongeren tussen de leeftijd van 16 tot 25 jaar. Uit de theorie van Erikson blijkt dat personen in deze leeftijdscategorie voor een fundamentele uitdaging staan, waarin de vraag 'Wie ben ik en wat is mijn plaats in de maatschappij?' beantwoord dient te worden (Craeynest, 2018). In het afstudeeronderzoek wordt het sociaal-agogisch perspectief benadrukt. Het afstudeeronderzoek naar de begeleidingswijzen en ontwikkeling van de tien hbo-vaardigheden is uitgevoerd bij Curio. Curio is een regionaal opleidingscentrum en groot aanbieder van middelbaar beroepsonderwijs en aoc-opleidingen. Curio bestaat uit 55 verschillende locaties in West-Brabant, waar vmbo-, mbo-, en vo-onderwijs wordt verzorgd (Curio, 2020).

Naar aanleiding van persoonlijke ervaringen in de doorstroom van mbo naar hbo en kennis van de uitval van mbo-leerlingen in het eerste jaar van de hbo-studie is praktijkgericht onderzoek uitgevoerd. Het afstudeeronderzoek is geschreven in het kader van mijn opleiding Sociaal Pedagogisch Hulpverleners aan de Avans Hogeschool in Breda in opdracht van Curio. Dit onderzoek is geschreven tussen januari en mei 2020. Het praktijkgericht onderzoek beantwoordt de vraag: *Op welke manier kan Curio de huidige mbo-niveau 4-leerlingen van de sector Zorg en Welzijn begeleiden in het ontwikkelen van de tien gevraagde hbo-vaardigheden om succesvol het eerste jaar van de hbo-studie Social Work aan de Academie voor Sociale Studies van Avans te doorlopen?* Het afstudeeronderzoek is door middel van inzet van dataverzamelingsinstrumenten, zoals literatuuronderzoek, interviews, enquêtes en werkbezoeken, tot een positief einde gekomen.

Via deze weg wil ik graag mijn begeleiders en leerteam bedanken voor de begeleiding en ondersteuning gedurende het afstudeeronderzoek. Daarnaast wil ik alle respondenten die medewerking hebben verleend gedurende het afstudeeronderzoek bedanken. Tevens wil ik de collega's van Curio bedanken voor de prettige samenwerking. Tot slot wil ik graag mijn vrienden en familie bedanken voor de wijze raad en kritische feedback tijdens het schrijfproces.

Roos Kerckhaert

Breda, mei 2020

Samenvatting

Landelijk stroomt 50% van de mbo-niveau 4-leerlingen door naar een hbo-vervolgopleiding. Hierbij is het essentieel dat het doorstroomperspectief even belangrijk wordt als het arbeidsperspectief (Mbo Raad, 2019), omdat het vroegtijdig uitvallen van studenten risico's met zich meebrengt, zoals de vergrote kans op werkloosheid, deelname aan criminele activiteiten en middelengebruik (Sayegh, Stanley, Barnett, & Spruijt-Metz, 2017). Opvallend is dat gemiddeld 6,3% meer studenten uitvalt bij de hbo-opleiding Social Work dan bij andere opleidingen van Avans Hogeschool Breda (Dienst Uitvoering Onderwijs, 2018). Dit is de aanleiding om zowel mbo-leerlingen op niveau 4 van de sector Zorg en Welzijn van Curio, als de eerstejaars hbo-studenten Social Work van Avans te betrekken bij het onderzoek. Om het risico op uitval van mbo-niveau 4-leerlingen in het eerste jaar van de hbo-opleiding Sociale Studies te reduceren, is het noodzakelijk hen te begeleiden en voor te bereiden op de vervolgopleiding."

Het afstudeeronderzoek heeft als doel Curio, een regionaal opleidingscentrum en aanbieder van een groot aantal middelbaar beroepsonderwijs- en agrarische opleidingen in West-Brabant, te adviseren over de begeleidingswijze bij de ontwikkeling van de tien gevraagde hoger beroepsonderwijs (hbo-)vaardigheden, zodat de mbo-niveau 4-leerling van de sector Zorg en Welzijn het eerste jaar van de hbo-vervolgopleiding positief kan afronden. Het afstudeeronderzoek geeft antwoord op de onderzoeksvraag: *Op welke manier kan Curio de huidige mbo-niveau 4-studenten van de sector Zorg en Welzijn begeleiden in het ontwikkelen van de tien gevraagde hbo-vaardigheden om succesvol het eerste jaar van de hbo-studie Social Work aan de Academie voor Sociale Studies van Avans te doorlopen?*

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de mixed method, waarbij kwalitatief en kwantitatief onderzoek is uitgevoerd bij studieloopbaanbegeleiders van zowel de mbo- als hbo-onderwijsinstelling, eerstejaarsstudenten Social Work, laatstejaars-mbo-leerlingen en vergelijkbare onderwijsinstellingen. Literatuuronderzoek is gecombineerd met resultaten uit interviews, enquêtes en werkbezoeken om antwoord te geven op de onderzoeksvragen.

Uit de resultaten van het mixed method-onderzoek blijkt dat een veilig groepsklimaat, de studieloopbaanbegeleider als coach en het gebruikmaken van elkaars ervaringsdeskundigheid van belang zijn bij het begeleiden van een complexere en diverse doelgroep (Reekers, 2005). Dit duidt erop dat de informatievoorziening en de hbo-studievaardigheden verbeterd moeten worden zodat de mbo-niveau 4-leerling een overzicht heeft van de keuzemogelijkheden. Daarnaast dient het onderwijs zich te richten op ontwikkeling van de studievaardigheden plannen en zelfstandig werken, informatie zoeken en verwerken, teksten lezen en leren, analyseren, onderzoeken en verslagen maken. Een mogelijkheid om de keuzemogelijkheden overzichtelijk te maken is de bijeenkomst Curious, waarbij mbo-niveau 4-leerlingen, betrokkenen uit het werkveld, alumni en externe partners in gesprek gaan. De loopbaanregie van de student blijft bij zichzelf.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding en afbakening	6
1.2 Praktische en theoretische relevantie	7
1.3 Probleemstelling	8
1.4 Onderzoeksvragen	9
1.5 Onderzoeksopzet	10
1.6 Leeswijzer	10
2. Theoretisch kader	11
2.1 Begrippen definiëren	11
2.2 Relevante vakliteratuur	12
3. Methodologie	15
3.1 Literatuuronderzoek	15
3.2 Interviews	16
3.3 Enquêtes	16
3.4 Werkbezoeken	17
3.5 Betrouwbaarheid en validiteit	17
4. Resultaten	20
4.1 Deelvraag 1: Voorbereiding en begeleiding mbo-niveau 4 leerlingen	20
4.1.1 Ervaring studieloopbaanbegeleiders mbo	20
4.1.2 Ervaring mbo niveau 4- studenten	21
4.1.3 Ontwikkeling tien hbo-vaardigheden	22
4.1.4 Relevante theorieën en modellen	26
4.1.5 Conclusie	26
4.2 Deelvraag 2: Begeleiding mbo-studenten op het hbo	27
4.2.1 Ervaring eerstejaars Social Work studenten	27
4.2.2 Ervaring studenten MWD en SPH cohort 2016	28
4.2.3 Ervaring studieloopbaanbegeleiders hbo	28
4.2.4 Ontwikkeling tien hbo-vaardigheden	28
4.2.5 Relevante theorieën en modellen	28
4.2.6 Conclusie	29
4.3 Deelvraag 3: Relevante vakliteratuur over begeleiden van mbo-leerlingen ter voorbereiding op een hbo-opleiding	29
4.3.1 Essentie studieloopbaanbegeleiding mbo-leerlingen	29
4.3.2 Kwaliteiten en competenties	30
4.3.3 Passende begeleidingswijzen	31
4.3.4 Achtergrondkenmerken en studentkenmerken	32
4.3.5 Conclusie	33
4.4 Deelvraag 4: Voorbereiding en begeleiding bij andere onderwijsinstellingen	33
4.4.1 ROC Tilburg	33
4.4.2 ROC ter AA	33
4.4.3 ROC de Leijgraaf	34
4.4.4 ROC RIVOR	34
4.4.5 Koning Willem I College	34
4.4.6 Conclusie	35
5. Conclusie en aanbevelingen	36
5.1 Beantwoording hoofdvraag	36
5.2 Curious	37
5.3 Online cursus hbo-vaardigheden	37
5.4 Mbo - hbo project	38

6. Innovatievoorstel	39
6.1 Activiteiten	39
6.1.1 Thema's Curious bijeenkomst	40
6.2 Doelgroepomschrijving	40
6.3 Kostenanalyse	40
6.4 Tijdsplanning	41
6.5 Rolverdeling	41
6.6 Meerwaarde innovatief voorstel	41
7. Discussie	42
8. Literatuurlijst	43
9. Bijlagen	47
9.1 Bijlage 1: Onderzoeksvragen en overzicht HBO vaardigheden	47
9.2 Bijlage 2: Overzicht respondenten	49
9.3 Bijlage 3: Transcripties interviews	51
9.4 Bijlage 4: Toestemmingsverklaringen	82
9.5 Bijlage 5: Resultaten enquêtes	94
9.6 Bijlage 6: Verslaglegging werkbezoeken	113
9.7 Bijlage 7: Beoordelingsadvies opdrachtgever	118

1. Inleiding

In de inleiding worden zowel de aanleiding tot het onderzoek, de praktische als theoretische relevantie als de probleemstelling, onderzoeksvragen en leeswijzer toegelicht.

1.1 Aanleiding en afbakening

Landelijk stroomt 50% van de mbo-niveau 4-leerlingen door naar een hbo-vervolgopleiding. Hierbij is het essentieel dat het doorstroomperspectief even belangrijk wordt als het arbeidsperspectief (Mbo Raad, 2019), omdat het vroegtijdig uitvallen van studenten risico's met zich meebrengt, zoals de vergrote kans op werkloosheid, deelname aan criminele activiteiten en middelengebruik (Sayegh, Stanley, Barnett, & Spruijt-Metz, 2017). Opvallend is dat gemiddeld 6,3% meer studenten uitvalt bij de hbo-opleiding Social Work dan bij andere opleidingen van Avans Hogeschool Breda (Dienst Uitvoering Onderwijs, 2018). Dit is de aanleiding om zowel mbo-leerlingen op niveau 4 van de sector Zorg en Welzijn van Curio, als de eerstejaars hbo-studenten Social Work van Avans te betrekken bij het onderzoek. Om het risico op uitval van mbo-niveau 4-studenten in het eerste jaar van de hbo-opleiding Sociale Studies te reduceren, is het noodzakelijk hen te begeleiden en voor te bereiden op de hbo-vervolgopleiding.

De overstap van een middelbaar beroepsonderwijs (mbo)-niveau 4-opleiding naar een hoger beroepsonderwijs (hbo)-opleiding heeft de onderzoeker persoonlijk ervaren. Op de mbo-opleiding was geen informatievoorziening over een niet-verwante hbo-vervolgopleiding aanwezig. Het eerste jaar van de hbo-opleiding Sociaal Pedagogisch Hulpverleners is als uitdagend ervaren door de grote hoeveelheid theorie en complexe studieopdrachten. Bij navraag bleek dat meerdere studenten de overstap van een mbo-niveau 4-opleiding naar hbo-opleiding als groot ervaren, dit gaf de onderzoeker de doorslag om het onderzoek te starten.

Naar wens van opdrachtgever Y. Oomen (persoonlijke communicatie, 4 februari 2020) is het afstudeeronderzoek afgebakend, zodat de uitvoerbaarheid binnen de periode januari 2020 tot juni 2020 behouden blijft. In 2018 stroomde 52,6% van de Curio-studenten, 341 personen, uit naar Hogeschool Avans in Breda. Uit Tabel 1 blijkt dat de doorstroom van studenten van de sector Zorg en Welzijn van Curio naar de Avans Hogeschool vanaf 2015 stijgt (Dienst Uitvoering Onderwijs, 2018). De uitval van mbo-leerlingen in de opleiding Social Work bedraagt gemiddeld 32,3%. Ter vergelijking: de uitval onder havisten in de opleiding Social Work is gemiddeld 28% in de onderzochte groepen van cohort 2015 en 2019.

Uit onderstaande tabellen blijkt dat gemiddeld 6,3 procent meer studenten uitvalt bij de opleiding Social Work dan bij andere opleidingen van Avans Hogeschool Breda (Dienst Uitvoering Onderwijs, 2018). Dit is de aanleiding om zowel mbo-niveau 4-leerlingen van de sector Zorg en Welzijn van Curio als de eerstejaars hbo-studenten Social Work van Avans te betrekken bij het onderzoek. Het onderzoek richt zich in overleg met de opdrachtgever binnen de sector Zorg en Welzijn van Curio op de opleidingen: Onderwijsassistent, Pedagogisch medewerker, Sociaal werk en Maatschappelijk werk (persoonlijke communicatie, 10 maart, 2020).

Tabel 1:

Studiesucces Curio mbo niveau-4 studenten Zorg en Welzijn bij Avans Hogeschool Breda

Cohort	Instroom	Zittend	Uitgevallen	Ba-diploma	Zittend%	Uitgevallen%	Ba-diploma%
2015	59	7	25	27	11,9%	42,4%	45,8%
2016	91	50	31	10	54,9%	34,1%	11,0%
2017	71	54	17	0	76,1	23,9%	0,0%
2018	76	55	21	0	72,4%	27,6%	0,0%
2019	82	77	5	0	93,9%	6,1%	0,0%
	379	243	99	37	64,1%	26,1%	9,8%

(Dienst Uitvoering Onderwijs, 2018)

Tabel 2:

Studiesucces Curio Zorg en Welzijn bij Avans Social Work

Cohort	Instroom	Zittend	Uitgevallen	Ba-diploma	Zittend%	Uitgevallen%	Ba-diploma%
2015	21	3	13	5	13,4%	61,9%	23,8%
2016	24	15	9	0	62,5%	37,5%	0,0%
2017	23	15	8	0	65,2%	34,8%	0,0%
2018	18	16	2	0	88,9%	11,1%	0,0%
2019	19	17	2	0	89,5%	10,5%	0,0%
	105	66	34	5	62,9%	32,4%	4,8%

(Dienst Uitvoering Onderwijs, 2018)

De mbo-niveau 4-gediplomeerden zijn gemiddeld 20 jaar als de voltijd hbo-vervolgopleiding wordt gestart (NRO, 2016). Meer dan de helft van de beginnende studenten is vrouw, en 87% komt rechtstreeks van een mbo-niveau 4-opleiding. Volgens NRO bestaat de groep uit 70% autochtoon, 25% niet-westers en 33% afkomstig uit wijken met een lage sociaal-economische status. In vergelijking met havisten zijn mbo-gediplomeerden 2 jaar ouder bij de start van de hbo-vervolgopleiding (NRO, 2016). Het Convenant Doorstroom mbo-hbo stelt eisen aan mbo-onderwijsinstellingen zoals het opstellen van keuzedelen gericht op de doorstroom naar een hbo-vervolgopleiding en het vormgeven van het doorstroomperspectief (Mbo Raad, 2019).

Landelijk stroomt 50 procent van de mbo-niveau 4-leerlingen door naar een hbo-vervolgopleiding. Hierbij is het essentieel dat het doorstroomperspectief even belangrijk wordt als het arbeidsperspectief (Mbo Raad, 2019).

Mede door het convenant biedt Curio het keuzedeel 'Voorbereiding hbo' aan; dit keuzedeel kan op individuele basis gevolgd worden door mbo-niveau 4-leerlingen. Uit vooronderzoek is gebleken dat studenten hier nauwelijks gebruik van kunnen of willen maken. Volgens Y. Oomen (persoonlijke communicatie, 3 februari 2020) is Curio van plan een beleid om studenten voor te bereiden op een hbo-opleiding te ontwikkelen, waarbij zowel de student als de docent betrokken worden en Curio samenwerkt met een hogeschool zoals Avans of Fontys.

1.2 Praktische en theoretische relevantie

De afgelopen 5 jaar is sprake van een toename van 36 naar 41 procent in switch en uitval van mbo-gediplomeerden in het eerste jaar van een hbo-vervolgopleiding (Scienceguide, 2018). Het Sociaal en Cultureel Planbureau (2016) stelt dat meer 'doorstromende' mbo-studenten gedurende de hbo-studie afhaken.

Het vroegtijdig uitvallen van studenten brengt risico's met zich mee, zoals de vergrote kans op werkloosheid, deelname aan criminele activiteiten en middelengebruik (Sayegh, Stanley, Barnett, & Spruijt-Metz, 2017). Door studenten te begeleiden en voor te bereiden op een hbo-vervolgopleiding kan het risico tot uitval worden gereduceerd. De onderzoeker kan hierbij rekening houden met de ontwikkeling van de mbo-niveau 4-leerling.

Volgens de Onderwijsraad (2008) is uitval een maatschappelijk probleem en verspilling van zowel geld als energie van zowel instellingen als studenten. Uitval in het hbo kan grote gevolgen hebben

voor de student, zoals studieschuld, omgaan met teleurgestelde familie en vrienden en het zoeken naar een nieuwe balans in het dagelijks leven. Daartegenover draagt studiesucces bij aan de kwaliteit van leven van de student (Rigter, 2016). Kwaliteit van leven wordt gedefinieerd als kwaliteit die een persoon in het leven ervaart, bepaald door persoonlijke kenmerken, kwaliteit van relaties, vervulling van levensdoelen, mentaal evenwicht en maatschappelijke participatie (Thesaurus Zorg en Welzijn, 2020e). De kwaliteit van leven verhogen is een van de doelen van de sociaal-pedagogisch hulpverlener en komt overeen met de internationale doelstelling van Social Work.

“The Social Work profession promotes social change, problem solving in human relationships and the empowerment and liberation of people to enhance well-being. Utilising theories of human behaviour and social systems, social work intervenes at the points where people interact with their environments. Principles of human rights and social justice are fundamental to Social Work” (Internationale Federatie van Maatschappelijk Werkers, 2014)

1.3 Probleemstelling

Het praktijkprobleem wordt door de 5xW+H-methode verkent en geeft een gestructureerde en nauwkeurige beschrijving van de probleemstelling (Van der Donk & Lanen, 2017).

Landelijk stroomt 50% van de mbo-niveau 4-leerlingen door naar een hbo-vervolgopleiding. Hierbij is het essentieel dat het doorstroomperspectief even belangrijk wordt als het arbeidsperspectief (Mbo Raad, 2019), omdat het vroegtijdig uitvallen van studenten risico's met zich meebrengt, zoals de vergrote kans op werkloosheid, deelname aan criminele activiteiten en middelengebruik (Sayegh, Stanley, Barnett, & Spruijt-Metz, 2017). Opvallend is dat gemiddeld 6,3% meer studenten uitvalt bij de hbo-opleiding Social Work dan bij andere opleidingen van Avans Hogeschool Breda (Dienst Uitvoering Onderwijs, 2018). Dit is de aanleiding om zowel mbo-leerlingen op niveau 4 van de sector Zorg en Welzijn van Curio, als de eerstejaars hbo-studenten Social Work van Avans te betrekken bij het onderzoek. Om het risico op uitval van mbo-niveau 4-studenten in het eerste jaar van de hbo-opleiding Sociale Studies te reduceren, is het noodzakelijk hen te begeleiden en voor te bereiden op de vervolgopleiding.”

Curio heeft op dit moment geen eenduidige wijze waarop studenten worden voorbereid op en begeleid naar een hbo-vervolgopleiding. Mede door het convenant wil Curio inspanningen leveren om deze doorstroom te bevorderen en uitval van mbo-niveau 4-leerlingen in het hoger onderwijs te reduceren. De doorstroom binnen de sector Zorg en Welzijn naar de opleiding Social Work van Avans is het hoogst, namelijk 62,9 procent daarnaast valt 32,4 procent uit (persoonlijke communicatie, 3 februari 2020).

Een verklaring voor de uitval is het onvoldoende beheersen van hbo-vaardigheden en weinig inhoudelijke kennis bij mbo-niveau 4-leerlingen (Expertisecentrum Beroepsonderwijs, 2016). Uitval in het hoger onderwijs is dan ook onvermijdelijk, stelt de Sociaal-Economische Raad (2019); jaarlijks vallen studenten uit en dit behoort tot de selectieprocedure van het hoger onderwijs. Acties zoals het keuzedeel Voorbereiding Hbo en de Associate Degree zijn tussen 2016 en 2018 ontworpen om het gat tussen mbo-niveau 4-opleidingen en hbo-niveau te dichten, zonder succes. Ten eerste richt het keuzedeel zich maar op een klein aantal hbo-vaardigheden zoals informatieverwerking, samenwerken, oriëntatie en reflectie terwijl er tien hbo-vaardigheden zijn (Beroepsonderwijs bedrijfsleven, 2015). Uit het vooronderzoek blijkt dat het keuzedeel nauwelijks door studenten wordt gevolgd (persoonlijke communicatie, 10 maart 2020). Ten tweede de Associate Degree Social Work, een tweejarige studie die zowel in voltijd als deeltijd gevolgd kan worden. Uit vooronderzoek blijkt dat de uitval bij de Associate Degree Social Work 14% bedraagt (persoonlijke communicatie, 13 februari 2020). Tot slot blijkt dat uitval in het hoger onderwijs onvermijdelijk is, volgens de Sociaal-Economische Raad bevinden studenten zich in een lastig parket omdat jongeren moeten voldoen aan zowel eigen verwachtingen als verwachtingen afkomstig uit de omgeving. Het keuzedeel noch de

associate degree lijkt tot op heden niet de oplossing om studenten voor te bereiden op een hbo-vervolgopleiding.

Het praktijkprobleem speelt op micro,- meso-, en macroniveau een rol bij de betrokkenen. Op microniveau, mbo-niveau 4-leerlingen in de sector Zorg en Welzijn met doorstroom ambities voor het volgen van een hbo-vervolgopleiding. De mbo-leerlingen verschillen qua type, vooropleiding, leeftijd, sociaal-economische status en beheersing van basisvaardigheden (Onderwijsinspectie, 2016). Daarnaast zijn achtergrondkenmerken zoals migratieachtergrond, geslacht, inkomen en opleidingsniveau van ouders van invloed op het studiesucces van de mbo-leerling (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2018). Op mesoniveau, Curio heeft een nauw betrokken rol in de begeleiding van de mbo-niveau 4-leerling. Curio en de taak om studenten op te leiden waarbij het arbeidsperspectief en doorstroomperspectief centraal staat. Op macroniveau, beleidsmaatregelen die van invloed zijn op het onderwijs, hierdoor kan Curio adequaat inspelen op veranderingen binnen het onderwijs en de arbeidsmarkt (ROC West-Brabant, 2018).

1.4 Onderzoeksvragen

De probleemstelling heeft geresulteerd in de volgende hoofdvraag en is uiteengezet in vier deelvragen:

Op welke manier kan Curio de huidige mbo-niveau 4-leerlingen van de sector Zorg en Welzijn begeleiden in het ontwikkelen van de tien gevraagde hbo-vaardigheden om succesvol het eerste jaar van de hbo-studie Social Work aan de Academie voor Sociale Studies van Avans te doorlopen?

Deelvraag 1: Op welke manier worden de huidige mbo-niveau 4-leerlingen van de sector Zorg en Welzijn voorbereid op een hbo-studie?

- 1A: Hoe wordt de begeleiding door de leerlingen ervaren?
- 1B: Hoe wordt de begeleiding door studieloopbaanbegeleiders ervaren?
- 1C: Wat is er over de tien generieke vaardigheden bekend bij de leerlingen en studieloopbaanbegeleiders?
- 1D: Welke relevante theorieën en modellen worden gebruikt gedurende de begeleiding?

Deelvraag 2: Op welke manier worden studenten afkomstig van het mbo begeleid door de hbo-onderwijsinstelling?

- 2A: Hoe wordt de begeleiding door de studenten ervaren?
- 2B: Hoe wordt de begeleiding door studieloopbaanbegeleiders ervaren?
- 2C: Hoe wordt er ingespeeld op ontwikkeling van de tien generieke vaardigheden op de hbo-onderwijsinstelling?
- 2D: Welke relevante theorieën en modellen worden gebruikt gedurende de begeleiding?

Deelvraag 3: Wat is er binnen de relevante vakliteratuur bekend over het begeleiden van mbo-leerlingen ter voorbereiding op een hbo-opleiding?

- 3A: Welke kwaliteiten en competenties zijn nodig om het eerste jaar van een hbo-opleiding positief af te ronden?
- 3B: Welke begeleidingswijzen zijn passend bij het ontwikkelingsniveau van de mbo-niveau 4-student?
- 3C: Welke achtergrondkenmerken zijn van invloed op het studiesucces van de mbo-leerling?

Deelvraag 4: Hoe begeleiden vergelijkbare onderwijsinstellingen mbo-niveau 4-leerlingen ter voorbereiding op een hbo-opleiding?

- 4A: Welke acties voeren vergelijkbare onderwijsinstellingen uit om mbo-niveau 4-leerlingen

voor te bereiden op een hbo-opleiding?

1.5 Onderzoeksopzet

Het onderzoek wordt uitgevoerd middels de mixed method, hierbij worden kwalitatief en kwantitatief onderzoek gedaan. De dataverzamelingsinstrumenten: literatuuronderzoek, interviews, enquêtes en werkbezoeken worden ingezet. Bij literatuuronderzoek wordt gebruikt gemaakt van relevante vakliteratuur uit databanken zoals Xplora, Pubmed en Google Scholar. Bij interviews wordt data middels interviewleidraad afgenomen en middels woordelijke transcriptie en arceren van kernwoorden geanalyseerd. Enquêteresultaten worden in rapport aangeleverd en omgezet naar bruikbare diagrammen en figuren. Werkbezoeken worden geanalyseerd middels verslaglegging en arceren van kernwoorden en aandachtspunten (Van der Donk & Lanen, 2017).

Gedurende het onderzoek houdt de sociaal-pedagogisch hulpverlener rekening met diversiteit van de doelgroep door body of knowledge in te zetten en alle beroepscompetenties te benutten. Uit vooronderzoek blijkt dat onderstaande aspecten essentieel zijn zodat het onderzoek aansluit op de beroepspraktijk:

- kernconflict 'rolverwarring versus identiteit';
 - achtergrondkenmerken, waaronder sociaal-emotionele ontwikkeling, etniciteit, ouderlijk milieu, geslacht en vooropleiding;
 - complexe diversiteit van doelgroep;
 - imago en mentaliteit van mbo-leerling;
 - groepsdynamica.
- De aspecten worden nader toegelicht in Hoofdstuk 2.

Naar aanleiding van het Convenant Doorstroom mbo-hbo is in 2019 onderzoek uitgevoerd naar essentiële hbo-vaardigheden. Het onderzoek (2019) leidde tot de 'generieke studievoardigheden set doorstroom mbo-hbo' (Haas, Bek & Blokzijl, 2019). Wegens relevante, gedetailleerde gedragskenmerken en beschreven verschillen tussen mbo- en hbo-niveau zijn dezelfde studievoardigheden gekozen voor het huidige onderzoek. Het onderzoek haakt in op gegeven adviezen in de generieke studievoardigheden set, zoals:

- Mbo- en hbo-docenten dienen van elkaars werkwijze op de hoogte te zijn.
 - Mbo-leerlingen dienen ervaring op te doen in het hbo.
 - Ontwikkelen van hbo-vaardigheden dient te gebeuren in een doorlopende leerlijn.
 - Binnen het onderwijsprogramma dienen de hbo-vaardigheden ontwikkeld te worden.
- De generieke studievoardigheden set doorstroom mbo-hbo wordt nader toegelicht in hoofdstuk 2.

1.6 Leeswijzer

In Hoofdstuk 2 wordt het theoretisch kader uiteengezet. Hoofdstuk 3 behandelt de methodologie en bespreekt de dataverzamelingsinstrumenten, de betrouwbaarheid en de validiteit van het onderzoek. In Hoofdstuk 4 worden de resultaten per deelvraag behandeld, waarna in Hoofdstuk 5 de conclusie en aanbevelingen volgen. Het innovatievoorstel bevindt zich in Hoofdstuk 6, waarna in Hoofdstuk 7 de discussie wordt beschreven. Tot slot volgen de literatuurlijst en de bijlagen.

2.Theoretisch kader

In het theoretisch kader worden begrippen uit de hoofdvraag gedefinieerd en vakliteratuur over het praktijkprobleem nader omschreven.

2.1 Begrippen definiëren

Op welke manier kan Curio de huidige mbo-niveau 4-leerlingen van de sector Zorg en Welzijn begeleiden in het ontwikkelen van de tien gevraagde hbo-vaardigheden om succesvol het eerste jaar van de hbo-studie Social Work aan de Academie voor Sociale Studies van Avans te doorlopen?

Begrippen	Definitie
Curio	Regionaal opleidingscentrum in West-Brabant dat onderwijs op zowel mbo- als vmbo-niveau aanbiedt. Curio is de nieuwe naam van ROC West-Brabant en betekent 'nieuwsgierigheid' (Curio, 2020).
Mbo-niveau 4-leerlingen	leerlingen die in het laatste jaar van het middelbaar beroepsonderwijs niveau 4 zitten en uitstromen naar de arbeidsmarkt of een hbo-opleiding (Curio, 2020).
Sector Zorg en Welzijn	Deel van het maatschappelijk leven, waarin op professionele wijze diensten worden verleend gericht op de bevordering van persoonlijk en maatschappelijk functioneren door belemmeringen op te heffen (Thesaurus Zorg en Welzijn, 2020b). Hieronder vallen alle opleidingen die te maken hebben met zorg en welzijn en waarbij studenten doorstromen naar de hbo-opleiding Social Work, zoals: Maatschappelijk werker, Social work, Onderwijsassistent en Pedagogisch medewerker (Curio, 2020).
Tien gevraagde hbo-vaardigheden	Onder een vaardigheid vallen alle fysieke en intellectuele handelingen die een persoon op deskundige wijze uitvoert om een doel te bereiken. Het gaat om cognitieve, psychomotorische, interactieve en reactieve vaardigheden (Thesaurus Zorg en Welzijn, 2020a). De hbo-vaardigheden die in het onderzoek worden aangesproken komen vanuit de generieke vaardigheden set doorstroom mbo-hbo en hieronder vallen: plannen en zelfstandig werken, teksten lezen en leren, informatie zoeken en verwerken, presenteren, verslagen maken, onderzoeken, reflecteren, analyseren, samenwerken en ICT inzetten (Haas, Bek, & Blokzijl, 2019).
Hbo-studie Social Work	Hbo wordt gedefinieerd als hoger beroepsonderwijs, dat een vorm van onderwijs gericht op theoretische en praktische voorbereiding op het uitoefenen van een beroep is (Thesaurus Zorg en Welzijn, 2020c). Social Work is de verzamelnaam voor maatschappelijk werk, sociaal-pedagogische hulpverlening, culturele en maatschappelijke vorming, sociaal-cultureel werk en creatieve therapie (Thesaurus Zorg en Welzijn, 2020d).
Academie voor Sociale Studies Avans	Academie in de Avans Hogeschool verantwoordelijk voor de sociale studies. Opleidingen zijn onderverdeeld in Sociaal-pedagogisch hulpverleners, Maatschappelijk werk en dienstverlening en Cultureel Maatschappelijke vorming. De opleidingen zijn in 2018 herschreven tot de opleiding Social Work. Het komende jaar studeren de laatste studenten uit cohort 2016 af in de oude verdeling mwd, sph en cmv (Hogeschool Avans, 2019).

2.2 Relevante vakliteratuur

Uit vooronderzoek is gebleken dat diverse aspecten van de probleemstelling, genoemd in paragraaf 1.5, nader onderzocht dienen te worden. Hieronder worden deze diverse aspecten uiteengezet.

Kernconflict rolverwarring versus identiteit

Uit theorie van Erikson (1994) blijkt dat psychologische ontwikkeling een levenslang proces is, waarin de relatie en interacties met de omgeving centraal staan. Hierbij maakt een mens acht ontwikkelingsfasen door, waar in iedere fase een kernconflict centraal staat. Een kernconflict is een uitdaging of crisis dat past bij het vraagstuk waar een persoon op dat moment voor staat. Tussen 16 en 25 jaar ervaart een adolescent het kernconflict identiteit versus rolverwarring. De mbo-leerling staat hier voor de vraag: wie ben ik en wat is mijn plaats in deze maatschappij? (Craeynest, 2018). Als gevolg maakt de adolescent keuzes die van waarde zijn voor de persoonlijke identiteitsvorming en betrekking hebben op opleiding, beroep, religie, politiek en morele waarden. Om het kernconflict te beantwoorden zoeken adolescenten aansluiting bij elkaar en zetten zij zich af tegen gevestigde orde (Craeynest, 2018). Als de mbo-leerling het kernconflict niet kan oplossen stagneert de psychologische ontwikkeling en raakt de leerling in zichzelf gekeerd (Craeynest, 2018). Als gevolg van de stagnering zakt het studiesucces van de mbo-leerling (RIVM, Trimboos, & Amsterdam UMC, 2019). De mbo-leerling dient integratieve mogelijkheden te benutten om het levensperspectief en zelfbeeld op te bouwen (Verheij, 2005). Mbo-leerlingen gaan allen op eigen wijze door het kernconflict heen, hierdoor ontstaat een complexe diverse doelgroep.

Complexe diversiteit doelgroep

Studenten hebben diverse culturele en religieuze achtergronden, drijfveren, waarden en normen (Loopbaan Oriëntatie Begeleiding, 2015). Mbo-leerlingen verschillen daarnaast in intelligentie, beheersen van basisvaardigheden en sociaal-economische status. De diversiteit neemt toe omdat de doelgroep groter wordt, de eisen gesteld aan de mbo-leerling en vereiste mbo-opleiding verschillen per mbo-niveau (Sociaal en Cultureel Planbureau, 2018). Echter, de Rijksoverheid (2018) stelt dat in het mbo acceptatie van diversiteit moet plaatsvinden. Minister Van Engelshoven van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stelt dat studenten en docenten van persoonlijke waarden mogen verschillen, maar dat deze verschillende waarden wel geaccepteerd dienen te worden (Rijksoverheid, 2018). Mbo-leerlingen verschillen op veel vlakken dat blijkt uit de achtergrondkenmerken

Achtergrondkenmerken

Achtergrondkenmerken zoals etniciteit, ouderlijk milieu, geslacht, vooropleiding en sociaal-emotionele ontwikkeling, zijn van invloed op het studiesucces van de mbo-leerling (MBO Raad, 2015). Studiesucces wordt gedefinieerd als:

Wanneer schoolprestaties, betrokkenheid bij onderwijsactiviteiten, tevredenheid over de opleiding, verwerving van gewenste kennis, competenties en vaardigheden en het doorzettingsvermogen van studenten, in combinatie met student-eigenschappen als motivatie, leiden tot het realiseren van persoonlijke ontwikkeldoelen en onderwijsdoelstellingen.
(Center for Education and Learning, 2017).

- **Etniciteit**
Studenten van minderheidsgroepen blijken minder succesvol te zijn in de studie. Zo behalen de studenten minder studiepunten en is er meer tijd nodig om de studie af te ronden. Een verklaring voor slechtere prestaties wordt toegeschreven aan beperkte sociale en academische integratie (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2011).
- **Ouderlijk milieu**

Jongeren van wie de ouders een hoge sociale-economische status hebben, stromen vaker door naar het hoger onderwijs. Deze ouders zouden de student meer stimuleren om door te leren en ruimere financiële mogelijkheden hebben (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2017).

- **Geslacht**
Vrouwen in het middelbaar beroepsonderwijs zijn succesvoller dan mannen, vrouwen vallen namelijk minder vaak uit en behalen eerder een diploma. 51% van de mbo-leerlingen is mannelijk en 49% vrouwelijk. Daarnaast zijn er opleidingen die worden gevolgd door voornamelijk mannen of vrouwen (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2014).
- **Vooropleiding**
De genoten vooropleiding is een voorspeller voor het studiesucces van de mbo-leerling. Studenten met een theoretische leerweg als vooropleiding doorlopen volgens de MBO Raad eenvoudiger de mbo-opleiding en hebben meer kans om door te stromen naar een hbo- vervolgopleiding (MBO Raad, 2017).
- **Sociaal-emotionele ontwikkeling**
Sociaal-emotionele ontwikkeling wordt gedefinieerd als: "De ontwikkeling van de persoonlijkheid overeenkomend met verwachtingen en gedragingen uit de sociale context. Deze omvat ontwikkelen van emoties, zelfbeeld en temperament" (Delfos, 2012). Kenmerkend voor de adolescent in deze ontwikkeling zijn: losmaking van thuissituatie, experimenteren en identificeren, combineren van werk en opleiding, aangaan van intieme contacten en beïnvloeding tot radicalisering (Delfos, 2012). De sociaal-emotionele ontwikkeling kent grote variatie tussen verschillende personen door de ontwikkeling van de prefrontale cortex (Raad voor Volksgezondheid en Samenleving, 2018), de sociaal-emotionele ontwikkeling staat namelijk in relatie met de breinontwikkeling van de adolescent. De prefrontale cortex is betrokken bij het ontwikkelen van vaardigheden als doelen stellen, hogere cognitie, geheugen, uitvoeren motorische volgorde en het nemen van risicovolle beslissingen. Volgens Delfos (2012) is de ontwikkeling van de prefrontale cortex rond het 25^e levensjaar afgerond, adolescenten zijn echter tot het 25^e levensjaar niet geheel in staat om gedragsgevolgen te overzien (Prodia, 2015). De docent kan daarentegen optreden als vervanging van de prefrontale cortex door in te spelen op de behoeften van de adolescent (Bloemen & Dekkers, 2013).

Imago en mentaliteit mbo-leerling

Het onderscheid tussen laagopgeleid en hoogopgeleid wordt nog steeds gemaakt. In wetenschappelijke studies naar sociale ongelijkheid hangt de hoogst genoten opleiding nauw samen met de hogere sociale positie (Sociaal en Cultureel Planbureau, 2018). Het woord laagopgeleid suggereert volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (2018) minder competentie en heeft in de volksmond een negatief imago.

Groepsdynamica

Bij oplossen van het kernconflict spelen groepsprocessen een grote rol. Groepsgrootte en betrokkenheid bij de groep zijn van invloed op de studieresultaten van mbo-leerlingen (Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs, 2017). Remmerswaal (2015) beaamt dit, de mbo-leerling richt zich op anderen als in situaties verwachtingen onduidelijk zijn. Een veilig groepsklimaat waarbij 'communicatie tussen allen' wordt ingezet is hierbij de oplossing om de groep mbo-leerlingen te begeleiden (Remmerswaal, 2015). Het studiesucces hangt dus nauw samen met de betrokkenheid bij onderwijsactiviteiten en relaties met studiegenoten gedurende activiteiten in de klas.

Generieke studievaardigheden set doorstroom mbo-hbo

Om de ontwikkeling van de hbo-vaardigheden te stimuleren wordt de generieke hbo-vaardigheden set aangesproken. Deze set wordt gebruikt, omdat het relevant is voor het Convenant Doorstroom mbo-hbo en begrippen verhelderd met gedraging beschrijvingen van de mbo-, en hbo-student. De set is ontwikkeld op basis van grootschalig onderzoek van elf mbo-onderwijsinstellingen in Noord-Holland. Onderzoeker Harbers (2019) stelt de studievoordigheden op in de masterthesis *Studievoordig naar het hbo* en legt hierin een verband tussen gedragingen van zowel mbo- als hbo-studenten (Haas, Bek, & Blokzijl, 2019). De hbo-studievoordigheden zijn:

1. plannen en zelfstandig werken;
2. teksten lezen en leren;
3. informatie zoeken en verwerken;
4. presenteren;
5. verslagen maken;
6. onderzoeken;
7. reflecteren;
8. analyseren;
9. samenwerken;
10. ICT inzetten.

In conclusie, het theoretisch kader geeft naast verheldering van de diverse begrippen, achtergrondinformatie over praktijkproblemen door relevante theorie uit te diepen. Het theoretisch kader brengt verdieping in de doelgroep en de andere diverse theorie aspecten, die gedurende het onderzoek zijn aangeboord. Na een bespreking van de gebruikte methodologie in Hoofdstuk 3, worden in Hoofdstuk 4 'Resultaten' alle deelvragen beantwoord aan de hand van informatie en resultaten uit relevante vakliteratuur, interviews, enquêtes en werkbezoeken.

3. Methodologie

In dit hoofdstuk worden de onderzoekswijze, dataverzamelingsinstrumenten en betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek verantwoord.

Het praktijkgericht onderzoek is uitgevoerd volgens de onderzoeksmethode 'mixed method' waarbij zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek wordt gedaan (Van der Donk & Lanen, 2017). De volgende dataverzamelingsinstrumenten zijn ingezet:

Dataverzamelingsinstrument	Soort onderzoek	Respondenten
Literatuuronderzoek	Kwalitatief	n.v.t
Vijf interviews studieloopbaanbegeleiders mbo	Kwalitatief	5
Vijf interviews studieloopbaanbegeleiders hbo	Kwalitatief	5
Vijf interviews oud-studenten opleidingen SPH en MWD	Kwalitatief	5
Vijf werkbezoeken vergelijkbare onderwijsinstellingen	Kwalitatief	5
Enquête laatstejaars mbo-niveau 4-studenten van de opleidingen: Maatschappelijk werk, Onderwijsassistent, Sociaal werk en Pedagogisch medewerker	Kwantitatief	493
Enquête eerstejaars hbo-studenten Social Work (afkomstig van mbo-niveau 4-opleiding)	Kwantitatief	11

Allereerst is het kwalitatief onderzoek verricht, waarna dit is aangevuld door kwantitatief onderzoek. In deze volgorde is het mogelijk om opbrengsten uit literatuuronderzoek, interviews en werkbezoeken te koppelen aan kwantitatieve data zoals enquête resultaten. De mixed method waarborgt verhoogde betrouwbaarheid en validiteit, omdat de onderzoeker diverse data aan elkaar kan koppelen en zo geregeld kan controleren (Van der Donk & Lanen, 2017). De mixed method zorgt er tevens voor dat alle betrokkenen bij het praktijkprobleem worden meegenomen in het praktijkgericht onderzoek. De onderzoeker neemt dus alle perspectieven mee en is zich ervan bewust dat het combineren van de grote hoeveelheid data specialistische kennis vergt. Tot slot is de mixed method arbeidsintensief en tijdrovend. Het is een ambitieuze wijze van onderzoeken, maar essentieel bij praktijkgericht onderzoek (Van der Donk & Lanen, 2017). Hieronder worden de diverse dataverzamelingsinstrumenten toegelicht.

3.1 Literatuuronderzoek

Het literatuuronderzoek betreft een kwalitatief onderzoek dat de fundering van het onderzoek vormt. Het literatuuronderzoek steunt op wetenschappelijke en theoretische kennis verkregen uit Google Scholar, Kaluga en Pubmed en is gestart middels het literatuur schema dat is opgesteld in het vooronderzoek, waarna een mindmap van diverse zoekcommando's met behulp van Thesaurus Zorg en Welzijn is gemaakt. De literatuurlijst bestaat uit vier pagina's, omdat tijdens het onderzoek veel bronnen zijn gebruikt.

De onderzoeker heeft door vooronderzoek de correcte bronnen weten aan te boren, om het literatuuronderzoek tegen weinig kosten en in korte tijd uit te voeren. De gevonden bronnen zijn door de onderzoeker getoetst aan de richtlijnen gesteld door Van der Donk en Lanen (2017). In de literatuurlijst is te zien dat vier bronnen zijn verjaard: de oudste bron dateert van 2007. Wegens de grote hoeveelheid bronnen, waarvan het merendeel van de bronnen na 2015 is gepubliceerd, doet de geringe verjaring niet af aan de kwaliteit van het literatuuronderzoek (Van der Donk & Lanen, 2017).

3.2 Interviews

Gedurende het onderzoek zijn vijftien interviews gehouden waarbij de opbrengsten van de interviews en literatuurstudie door elkaar worden versterkt. Dit dataverzamelingsinstrument is geleidelijk ingezet, naarmate het vooronderzoek vorderde. De interviews betreffen diepte-interviews met verschillende betrokkenen en zijn afgenomen met een interviewleidraad met de daarbij behorende toestemmingsverklaring. De interviews zijn semigestructureerd, waardoor doorvragen naar gedetailleerde informatie mogelijk was (Van der Donk & Lanen, 2017).

De respondenten zijn allen benaderd via e-mail contact, waarna een datumvoorstel werd teruggestuurd en een persoonlijke afspraak volgde. De interviewleiden zijn tweemaal gecontroleerd door de opdrachtgever. Vier van de vijftien interviews hebben telefonisch plaatsgevonden; bij deze is de toestemmingsverklaring mondeling bevestigd. De veelvuldigheid aan data is verzameld door gedurende het interview in de interviewleidraad de antwoorden van de respondent te beschrijven in steekwoorden, waarna deze met behulp van het audiofragment zijn uitgewerkt tot woordelijke transcriptie. Vervolgens zijn de data geanalyseerd door kernwoorden te arceren, deze te vergelijken en daarna de bevindingen vanuit een objectieve onderzoekshouding te beschrijven. De transcripties en toestemmingsverklaringen zijn te vinden in Bijlage 9.3.

3.3 Enquêtes

Enquêtes, een kwantitatief dataverzamelingsinstrument, zijn bij twee groepen respondenten ingezet. Enquêtes zijn goedkoop, praktisch, en ze bieden snel resultaat met groot bereik en garanderen anonimiteit (Van der Donk & Lanen, 2017). De enquêtes zijn tegelijkertijd met de interviews afgenomen; de respondenten konden ze zelfstandig en thuis invullen. Ze zijn vormgegeven in de online programma's Survio en ROC spiegel. Bij beide zijn de vragen opgesteld aan de hand van de trechtermethode en gecontroleerd door twee data-analisten die werkzaam zijn bij Curio. Daarnaast bevatten beide open, gesloten, meerkeuze- en schaalvragen. De online programma's genereren de antwoorden in gebruiksvriendelijke tabellen tot percentages, aantallen en antwoordmogelijkheden. De data zijn vervolgens geanalyseerd door deze percentages te koppelen aan de diverse antwoordmogelijkheden en deze te verwerken in de resultaten als diagrammen.

De vragen over de begeleidings-wensen en -behoeften van de mbo-niveau 4-leerling zijn door de onderzoeker ontworpen in samenspraak met de opdrachtgever. Ze zijn getoetst aan de richtlijnen gesteld door Van der Donk en Lanen (2017). De antwoordmogelijkheden bij de tien gevraagde hbo-vaardigheden zijn gekoppeld aan de gedragskenmerken uit de generieke studievaardigheden set (Haas, Bok, & Blokzijl, 2019). Het was een uitdaging om de enquêtes op grote schaal uit te zetten, maar uiteindelijk is de onderzoeker tot representatieve resultaten gekomen. De respons op de enquêtes was namelijk hoger dan verwacht, wat verklaard kan worden door het thuisblijven van studenten, wegens de verspreiding van het Coronavirus, waardoor ze meer tijd hebben de enquête zelfstandig in te vullen. De resultaten van de enquêtes zijn te vinden in Bijlage 9.5.

Respons	Populatie	Respons	Respons%	Betrouwbaarheids%	Foutmarge%
Enquête mbo-leerlingen	1211	493	41%	95%	4%
Enquête hbo-studenten	19	11	58%	95%	4% naar 19%

3.4 Werkbezoeken

Het dataverzamelinstrument werkbezoeken betreft een kwalitatief onderzoek, waarbij verdiepende gesprekken hebben plaatsgevonden bij vijf met Curio vergelijkbare onderwijsinstellingen in de regio Breda. Het gaat om ROC Tilburg, ROC de Leijgraaf, ROC RIVOR, ROC ter AA en Koning Willem I College. Deze onderwijsinstellingen zijn benaderd, omdat uit vooronderzoek is gebleken dat deze onderwijsinstellingen zichzelf onderscheiden in de voorbereiding van mbo-niveau 4-leerlingen op een hbo-opleiding. Het voordeel van het afnemen van werkbezoeken is dat vergelijkbare instellingen op een eenvoudige wijze betrokken kunnen worden bij het onderzoek (Van der Donk & Lanen, 2017).

Wegens de huidige Covid19-omstandigheden zijn vier van de vijf werkbezoeken telefonisch uitgevoerd. De gesprekken zijn gevoerd aan de hand van de vooraf opgestelde topiclijst en de data zijn verzameld middels een audio-opname, het opschrijven van steekwoorden en vervolgens uitgewerkt tot een verslag. De data zijn geanalyseerd middels het arceren van kernwoorden en thema's, waarna per onderwijsinstelling een verslag is opgesteld met beschreven bevindingen en aandachtspunten. De bevindingen en aandachtspunten zijn tot slot gekoppeld aan relevante vakliteratuur in de beantwoording van deelvraag 4. De verslaglegging van de werkbezoeken wordt toegelicht in Bijlage 9.6.

3.5 Betrouwbaarheid en validiteit

Gedurende het onderzoek is rekening gehouden met de richtlijnen voor validiteit en betrouwbaarheid opgesteld door Van der Donk en Lanen. De richtlijnen omvatten triangulatie, communicatie, transparantie, probleem verdieping, organisatie, perspectieven en gebruik van vakliteratuur (Van der Donk & Lanen, 2017). Alle interviews, enquêtes en werkbezoeken zijn afgenomen volgens een eenduidige werkwijze, waardoor geen sprake is van willekeurige fouten in het onderzoek en het gebruik van dataverzamelinstrumenten. Middels het vooronderzoek en het primaire onderzoeksmateriaal zijn derden in staat om het onderzoek nogmaals uit te voeren: door deze herhaalbaarheid en navolgbaarheid is het onderzoek betrouwbaar (Van der Donk & Lanen, 2017).

Betrouwbaarheid literatuuronderzoek

De betrouwbaarheid van het literatuuronderzoek is af te leiden uit de volgende drie genomen maatregelen. Ten eerste, gedurende het onderzoek is een logboek waarin diverse stappen en werkzaamheden zijn beschreven bijgehouden. Het logboek bevat alle notities van gesprekken met de opdrachtgever, de coach en het leerteam, en de opbouw van de literatuurstudie. Ten tweede, de zoektermen voor de literatuurstudie zijn met behulp van Thesaurus Zorg en Welzijn geformuleerd, daarna is een literatuur schema uit het vooronderzoek gebruikt als startpunt. De bronnen zijn gevonden in digitale databanken waaronder Google Scholar, Pubmed en Kaluga. Daarnaast is gebruikgemaakt van boeken uit de collectie Xplora Avans Hogeschool Breda. Tot slot, zoals aangegeven in 3.1, is van bron verjaring viermaal sprake: de oudste bron dateert van 2007. Dit is slechts een enkele verjaring in de grote hoeveelheid gebruikte wetenschappelijke en theoretische bronnen, waarvan het merendeel na 2015 is gepubliceerd. Hierdoor doet deze geringe verjaring niet af aan de kwaliteit van het literatuuronderzoek.

Betrouwbaarheid interviews

De betrouwbaarheid van de interviews is af te leiden uit de volgende drie genomen maatregelen. Ten eerste, zijn interviews afgenomen middels semigestructureerde interview leidraden en uitgeschreven in woordelijke transcriptie, waarbij kernwoorden zijn gearceerd. Ten tweede bevatten de interviews allemaal dezelfde vragen en bij elk interview is op dezelfde wijze doorgevraagd om tot gedetailleerde informatie te komen. Tot slot zijn de interviewvragen gecontroleerd door zowel de opdrachtgever als twee data-analisten werkzaam bij Curio.

Betrouwbaarheid enquêtes

De betrouwbaarheid van de enquêtes is af te leiden uit de volgende genomen maatregelen. Ten eerste zijn de enquêtes onder twee respondentgroepen uitgezet en de betrouwbaarheid is onder de diverse groepen verschillend. Ten tweede is de enquête onder de hbo-studenten ingevuld door 41% van de 19 respondenten. De bevindingen zijn meegenomen, maar niet als overtuigende argumentatie gebruikt in de resultaten, omdat de foutmarge hierdoor is gestegen van 4 naar 19%. Daarentegen, de enquête onder de mbo-leerlingen is voor 95% betrouwbaar, omdat de foutmarge gelijk is gebleven. Deze enquête is namelijk ingevuld door 58%, wat gelijkstaat aan 493 respondenten. Tot slot kwam de periode van afname ten goede aan de betrouwbaarheid: wegens de huidige Covid19-omstandigheden was een groot deel van de studenten verplicht om de school-e-mail te bekijken, waardoor studenten sneller op de hoogte van de enquête waren en wellicht meer tijd hadden om de enquête zelfstandig in te vullen, dan in een reguliere schoolperiode.

Betrouwbaarheid werkbezoeken

De betrouwbaarheid van de werkbezoeken is af te leiden uit de volgende genomen maatregelen. Ten eerste is voorafgaand aan het werkbezoek de topic lijst gecontroleerd door de opdrachtgever, en daarnaast zijn respondenten die nauw in contact staan met de doorstroom mbo-hbo op de desbetreffende onderwijsinstelling gezocht. Ten tweede zijn de werkbezoeken betrouwbaar door de navolgbaarheid via audiofragmenten en verslaglegging. Tot slot is herhaalbaarheid minimaal omdat de onderwijsinstellingen is gevraagd naar de huidige situatie en ambities, die in de toekomst aan verandering onderhevig zijn.

Validiteit

De validiteit wordt per dataverzamelingsinstrument nader toegelicht en behandeld middels de begrippen: indrukvaliditeit, inhoudsvaliditeit en ecologische validiteit.

Indrukvaliditeit	De eerste indruk van de onderzoeker betreft de betrouwbaarheid van de dataverzamelingsinstrument.
Inhoudsvaliditeit	Het dataverzamelingsinstrument meet alle aspecten of slechts een beperkt deel.
Ecologische validiteit	Mate waarin de onderzoeksresultaten overeenkomen met de beroepspraktijk
(Van der Donk & Lanen, 2017).	

De *indrukvaliditeit* is bij alle dataverzamelingsinstrumenten hoog. Zo heeft de onderzoeker de eerste indruk dat bij de literatuurstudie veelvuldig theoretisch en wetenschappelijk relevante vakliteratuur wordt aangesproken voor de beantwoording van deelvragen. De onderzoeker heeft daarnaast de indruk dat alle interviews, enquêtes en werkbezoeken zijn uitgevoerd middels de vooraf opgestelde structuren.

De *inhoudsvaliditeit* verschilt per dataverzamelingsinstrument. Ten eerste, de literatuurstudie ondersteunt de dataverzamelingsinstrumenten en is onderverdeeld in diverse aspecten, opdat zo gestructureerd de deelvraag is beantwoord aan de hand van relevante vakliteratuur. Hiervoor is literatuur gerelateerd aan het praktijkprobleem en de doelgroep gebruikt. Ten tweede, de inhoudsvaliditeit van de interviews verschilt hiervan, zo heeft de geïnterviewde geen mogelijkheid om persoonlijke omstandigheden of achtergrondkenmerken die van invloed zouden kunnen zijn op de manier van werken te formuleren. Ten derde wordt bij de enquêtes anonimiteit gegarandeerd, maar hierdoor worden achtergrondkenmerken ook niet meegenomen in de resultaten van de enquête. De enquêtevragen bevatten open vragen, schaalvragen en meerkeuzevragen, zodat de respondent gericht kan antwoorden en de onderzoeker de resultaten eenduidig kan interpreteren. Tot slot, de werkbezoeken zijn aan de hand van een topiclijst uitgevoerd, en wegens de huidige omstandigheden omtrent het coronavirus zijn vier van de vijf werkbezoeken via een skype gesprek gehouden. Als de werkbezoeken fysiek uitgevoerd zouden zijn, dan had de onderzoeker hierin meer ruimte gehad meer vragen te stellen aan de hand van de antwoorden van de respondenten.

De *ecologische validiteit* wordt bij de literatuurstudie door de onderzoeker hoog ingeschat, omdat de onderzoeker online en fysiek via boekenuitleen van Xplora, weliswaar onder veranderde omstandigheden, toegang heeft tot relevante vakliteratuur. Voor de interviews, enquêtes en werkbezoeken ligt dat echter anders. Vijf van de vijftien interviews zijn telefonisch uitgevoerd, waardoor de onderzoeker weinig ruimte kreeg door te vragen op antwoorden van respondenten. De enquête onder de mbo-leerlingen is uitgezet in de thuisonderwijs periode wegens het coronavirus, waardoor de respons hoger is, wat ten goede komt aan de validiteit en betrouwbaarheid. Vier van de vijf werkbezoeken zijn middels Skype en Microsoft Teams afgenomen.

Kortom, de interne validiteit van de dataverzamelingsinstrumenten is hoog. Hoewel soms niet fysiek maar online, zijn de dataverzamelingsinstrumenten allemaal volgens in het vooronderzoek vooropgestelde structuren afgenomen.

4.Resultaten

Dit hoofdstuk beantwoordt de deelvragen door samenhang te creëren tussen de opbrengsten uit

de relevante vakliteratuur, enquêtes, interviews en werkbezoeken.

Deelvraag	Dataverzamelinstrument	Specifieke instrumenten
Deelvraag 1	1: Literatuuronderzoek 2: Interviews 3: Enquêtes	Interviews studieloopbaanbegeleiders mbo Enquête mbo-leerlingen
Deelvraag 2	1: Literatuuronderzoek 2: Interviews 3: Enquêtes	Interviews studieloopbaanbegeleiders hbo Interviews studenten SPH en MWD cohort 2016 Enquête hbo-studenten
Deelvraag 3	1: Literatuuronderzoek	
Deelvraag 4	1: Literatuuronderzoek 4: Werkbezoeken	Werkbezoeken vijf vergelijkbare onderwijsinstellingen

4.1 Deelvraag 1: Begeleiding mbo-niveau 4-leerlingen

Op welke manier worden de huidige mbo-niveau 4-leerlingen van de sector Zorg en Welzijn voorbereid op een hbo-studie?

In de beantwoording van deelvraag 1 worden ervaringen van studieloopbaanbegeleiders en studenten, ontwikkeling van tien hbo-vaardigheden, relevante theorieën en modellen en de conclusie beschreven.

4.1.1 Ervaring studieloopbaanbegeleiders

Om de ervaring van de studieloopbaanbegeleiders te beschrijven zijn interviews afgenomen. De kernwoorden 'kwetsbare studenten', 'meer leerproblemen', 'een-op-eenbegeleiding', 'vertrouwensband' en 'persoonlijke problemen' worden drie keer aangehaald in de vijf interviews met de studieloopbaanbegeleiders (Bijlage 9.3). Hieruit maakt de onderzoeker op dat de doelgroep complexer is geworden en specifieke onderwijsbehoefte heeft. Het doel van de Wet passend onderwijs is alle leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte zo passend mogelijk te onderwijzen (Vereniging voor Nederlandse Gemeenten, 2020). Curio levert maatwerk en biedt studenten met een beperking, zoals (chronische) ziekte, handicap en leer- of gedragsproblemen, ondersteuning aan, waarbij de adviseurs passend onderwijs vorm geven aan het aangepaste traject (Curio, 2020).

De toegenomen diversiteit heeft gevolgen voor het leerlingenbestand van mbo-onderwijsinstellingen. De studentenpopulatie verkleurd snel en studenten verschillen in culturele en religieuze achtergronden, normen, waarden en drijfveren (Loopbaan Oriëntatie Begeleiding, 2015). Daarnaast stromen de afgelopen jaren meer studenten met complexe persoonlijke problemen en leerproblemen in. Onder algemene leerproblemen vallen bijvoorbeeld dyslexie, dyscalculie en dyspraxie (Loopbaan Oriëntatie Begeleiding, 2015).

De vertrouwensband tussen de studieloopbaanbegeleider en student wordt als erg waardevol gezien, daarom gaat bij Curio de studieloopbaanbegeleider alle jaren met de student mee, zodat de student geen jaarlijkse 'nieuwe' vertrouwensband op te bouwen met een andere begeleider (Curio, 2020). Docenten staan namelijk centraal in het leerproces van de mbo-leerling. De docent kan hierin het verschil maken door het geven van persoonlijke aandacht en is dus van belang voor het studiesuccess (Bakx & Nuland, 2015).

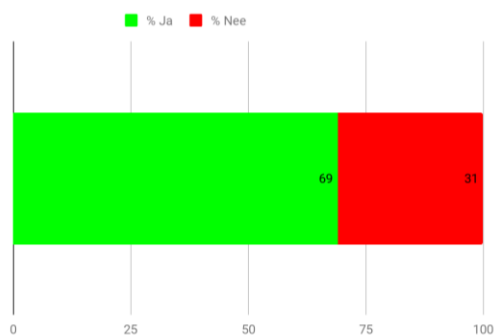
Uit de kernwoorden 'keuzedeel Voorbereiding hbo', 'voorbereiding verschilt per docent', 'keuzeprocess' en 'zelfreflectie stimuleren', genoemd in drie van de vijf interviews, maakt de onderzoeker op dat de voorbereiding van de mbo-niveau 4-student verschilt per docent, dat de mogelijkheid bestaat om het keuzedeel Voorbereiding hbo te volgen en dat de

studieloopbaanbegeleider het keuzeproces en de zelfreflectie van de student wil stimuleren (Bijlage 9.3).

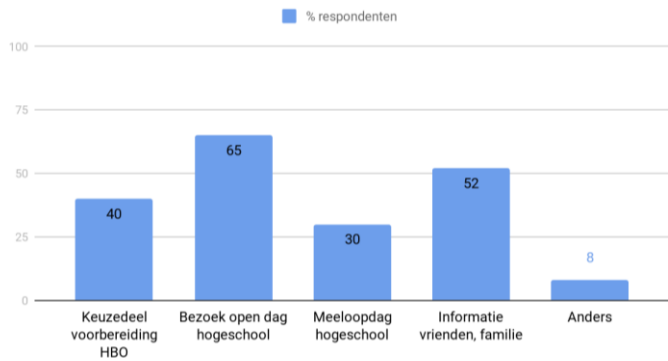
Ten eerste, het keuzedeel Voorbereiding hbo kan door studenten op individuele wijze gevolgd worden. Ten tweede blijkt uit bevindingen uit de interviews dat de voorbereiding van de docent afhankelijk is en op maat wordt aangeboden. Alle studieloopbaanbegeleiders geven aan dat veel betrokkenheid heerst bij de begeleiding van de student bij de uitstroom naar de arbeidsmarkt of hbo-opleiding (Bijlage 9.3). De bevindingen uit de interviews geven aan dat bijvoorbeeld oud-studenten klassikaal worden bevraagd of dat een klassikaal bezoek van de mbo-leerlingen aan de hogeschool plaatsvindt. Ten derde dienen de behoeften van de student naar voren te komen in de begeleiding, zodat de studieloopbaanbegeleider hierop in kan spelen. De student heeft hiervoor de eigen verantwoordelijkheid, volgens de studieloopbaanbegeleiders (Bijlage 9.3). Tot slot, het keuzeproces van de student wordt door de studieloopbaanbegeleiders op diverse wijzen gestimuleerd. Zo blijkt uit bevindingen van de interviews dat oplossingsgerichte gespreksvoering wordt ingezet om de thema's 'zelfstandigheid' en 'verantwoordelijkheid' te bespreken met de student (Bijlage 9.3). Het keuzeproces dat de mbo-leerling doorloopt bestaat uit de volgende fasen: besef van kiezen, accepteren van onzekerheid, mogelijkheden onderzoeken, vergelijken, beslissen en uitvoeren (Universiteit Utrecht, 2018).

4.1.2 Ervaring studenten

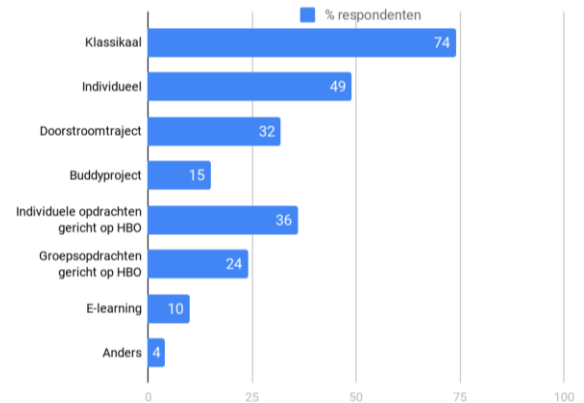
Om de ervaringen van de mbo-leerlingen met betrekking tot de begeleiding te meten is een enquête uitgezet onder de mbo-niveau 4-opleidingen Maatschappelijke zorg, Pedagogisch werk, Onderwijsassistent en Sociaal werk. Hieronder staat de verdeling van de 493 respondenten en de behoefte aan de voorbereiding op een hbo-opleiding vermeld.

Figuur 2: Diagram behoefte aan voorbereiding op hoger beroepsonderwijs (hbo-)vervolgopleiding (ROCspiegel, 2020)

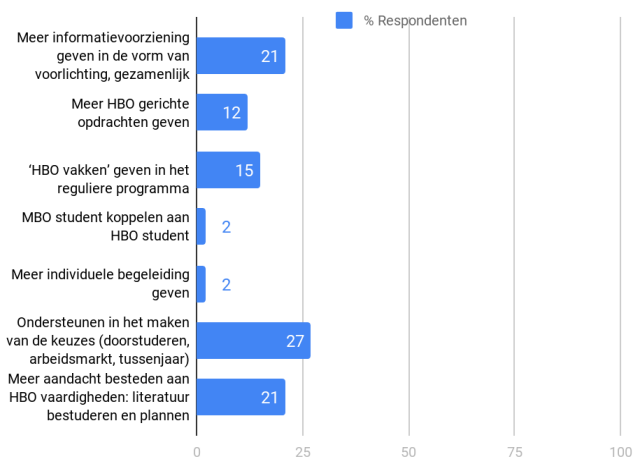

Figuur 3: Diagram voorbereiding hbo-vervolgopleiding (ROCspiegel, 2020)

Figuur 4: Diagram wens voorbereiding hbo-vervolgopleiding (ROCspiegel, 2020)

De respondenten geven gemiddeld een 5,9 op een schaal van 0 tot 10 voor de kwaliteit van de voorbereiding op een hbo-opleiding en een 7,1 voor de motivatie voor de voorbereiding op een hbo-opleiding. De respondenten zijn daarnaast verdeeld over wat Curio zou kunnen doen om de doorstroom te verbeteren (Figuur 5) (ROCspiegel, 2020).

Figuur 5: Diagram wat kan Curio doen in de voorbereiding naar een hbo-vervolgopleiding? (ROCspiegel, 2020)

Van de respondenten heeft 69% behoefte aan voorbereiding op een hbo-vervolgopleiding. Een groot deel van de respondenten bereidt zich voor door bezoek aan de open dag en door informatie te verkrijgen bij vrienden en familie. De wens van de respondenten is klassikale of individuele voorbereiding, middels individuele opdrachten gericht op hbo-vaardigheden of via een doorstroomtraject. Van de respondenten is 27% van mening dat Curio de informatievoorziening kan verbeteren, meer ondersteuning in de keuzes kan geven en meer aandacht kan besteden aan de hbo-vaardigheden literatuur bestuderen en plannen (ROCspiegel, 2020).

4.1.3 Ontwikkeling tien hbo-vaardigheden

Uit bevindingen van de interviews met de studieloopbaanbegeleiders blijkt dat geen van allen bekend is met de generieke studievaardigheden set; wel herkennen de studieloopbaanbegeleiders de studievaardigheden die worden genoemd. Volgens de studieloopbaanbegeleiders komen de vaardigheden presenteren, reflecteren, ICT inzetten en samenwerken in hogere mate aan bod gedurende de mbo-niveau 4-opleiding. Aan de vaardigheden verslagen maken, onderzoeken, analyseren, teksten lezen en leren, plannen en zelfstandig werken wordt minder aandacht besteed (Bijlage 9.3).

Figuur 6: Diagram wens voor aandacht hbo vaardigheid (ROCspiegel & Survio, 2020).

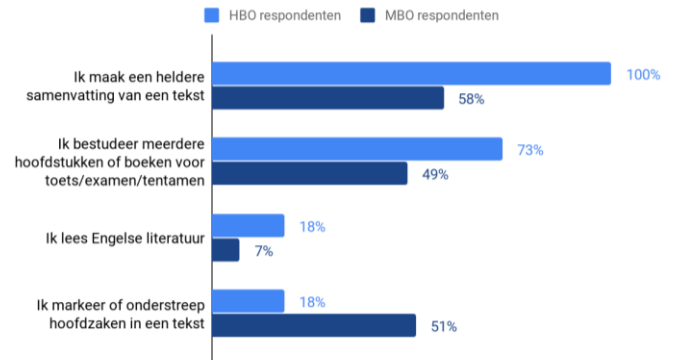

Figuur 7: Diagram ontwikkeling hbo-vaardigheid plannen en zelfstandig werken (ROCspiegel & Survio, 2020)

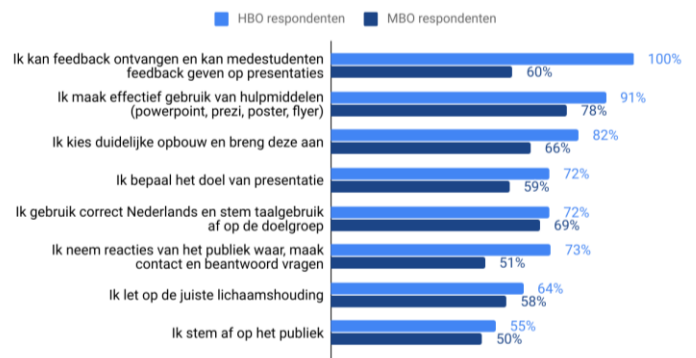

Figuur 9: Diagram ontwikkeling hbo-vaardigheid informatie zoeken en verwerken (ROCspiegel & Survio, 2020)

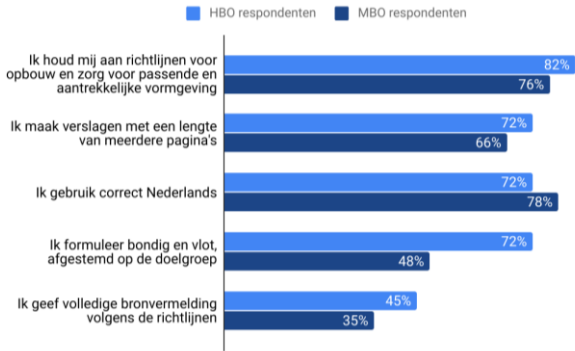
Uit Figuur 6 blijkt dat 54 procent van de mbo-respondenten aandacht wil besteden aan de vaardigheden plannen en zelfstandig werken. Hierna volgen analyseren, verslagen maken en reflecteren (ROCspiegel, 2020). De hbo-respondenten geven aan dat in het eerste jaar van de hbo-studie vooral aandacht gewenst is voor de vaardigheid onderzoeken en daarnaast ook voor plannen en zelfstandig werken (Survio, 2020). Hieronder volgen diagrammen met betrekking tot de ontwikkeling van de tien hbo-vaardigheden.

Figuur 8: Diagram ontwikkeling hbo-vaardigheid teksten leren en lezen (ROCspiegel & Survio, 2020)

Figuur 10: Diagram ontwikkeling hbo-vaardigheid presenteren (ROCspiegel & Survio, 2020)

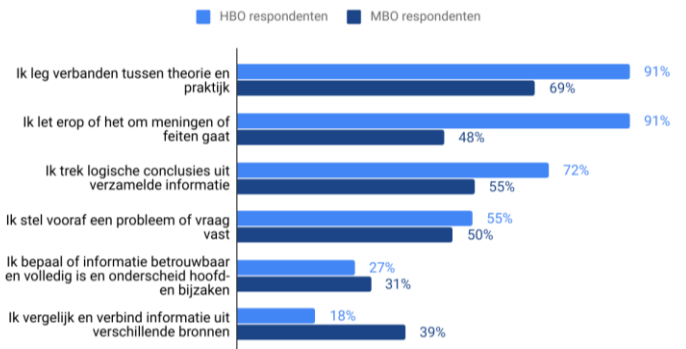
Figuur 11: Diagram ontwikkeling verslagen maken (ROCspiegel & Survio, 2020)

Figuur 12: Diagram ontwikkeling onderzoeken (ROCspiegel & Survio, 2020)

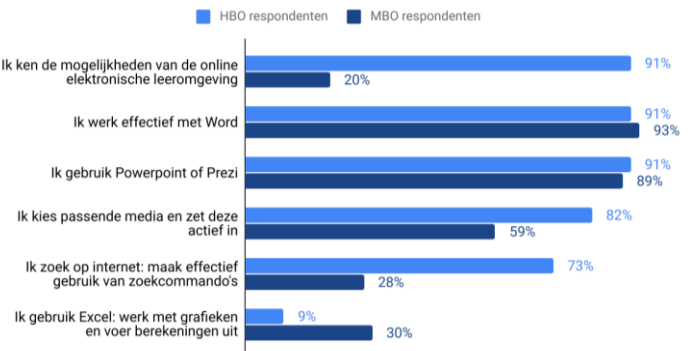
Figuur 13: Diagram ontwikkeling hbo-vaardigheid reflecteren (ROCspiegel & Survio, 2020)

Figuur 14: Diagram ontwikkeling hbo-vaardigheid analyseren (ROCspiegel & Survio, 2020)

Figuur 15: Diagram ontwikkeling hbo-vaardigheid samenwerken (ROCspiegel & Survio, 2020)

Figuur 16: Diagram ontwikkeling hbo-vaardigheid ICT inzetten (ROCspiegel & Survio, 2020)

Toelichting diagrammen

1. Plannen en zelfstandig werken

De mbo- en hbo-respondenten verschillen bij deze vaardigheid veel van elkaar. Waar een groot deel van de hbo-respondenten gedragingen zoals verantwoordelijkheid aangaande studieresultaten vertoont, blijft de mbo-respondent hier op de achtergrond (ROCspiegel & Survio, 2020). Bij deze vaardigheid wordt van de hbo-student een grote mate van zelfstandigheid verwacht (Haas, Bek, & Blokzijl, 2019). Deze vaardigheid

	verdient in het mbo nog de nodige aandacht om door de mbo-leerlingen verder ontwikkeld te kunnen worden.
2. Teksten lezen en leren	Uit de percentages blijkt dat de vaardigheid teksten lezen en leren nog niet volledig is ontwikkeld bij mbo-leerlingen (ROCspiegel & Survio, 2020). Op het hbo krijgt de student te maken met een hoger leertempo, een grote omvang van leertaken en het bestuderen van abstracte teksten (Haas, Bek, & Blokzijl, 2019). Deze vaardigheid verdient in het mbo nog de nodige aandacht om zich verder te ontwikkelen.
3. Informatie zoeken en verwerken	De mbo-leerlingen vertonen voornamelijk gedragingen als het maken van aantekeningen gedurende de les en het halen van belangrijke informatie uit gesprekken (ROCspiegel & Survio, 2020). Op de hbo-opleiding is informatie abstracter en zijn opdrachten groter (Haas, Bek, & Blokzijl, 2019). Deze vaardigheid is volgens de respondenten nog niet voldoende ontwikkeld en daarbij vertonen de mbo-leerlingen weinig gedragingen. Deze vaardigheid verdient in het mbo nog de nodige aandacht om zich verder te ontwikkelen.
4. Presenteren	Aan de hoogte van de percentages kan worden opgemaakt dat de vaardigheid presenteren al redelijk is ontwikkeld. Respondenten brengen opbouw aan, gebruiken correct Nederlands en stemmen de presentatie af op publiek (ROCspiegel & Survio, 2020). De hbo-opleiding verwacht dat de student complexe onderwerpen presenteert en passend taalgebruik inzet (Haas, Bek, & Blokzijl, 2019). Deze vaardigheid wordt voldoende aangesproken op het mbo.
5. Verslagen maken	Een groot deel van de respondenten gebruikt correct Nederlands en stelt verslagen van meerdere pagina's op (ROCspiegel & Survio, 2020). Op de hbo-opleiding krijgt de student te maken met complexere, grotere werkstukken, waarbij zelfstandigheid en kennis van literatuur wordt verwacht (Haas, Bek, & Blokzijl, 2019). Hoewel de respondenten veel gedragingen met betrekking tot verslagen maken vertonen, willen de respondenten toch meer aandacht aan deze vaardigheid besteden in het laatste jaar van de mbo-studie (ROCspiegel & Survio, 2019).
6. Onderzoeken	De gedragingen van mbo- en hbo-respondenten verschillen bij deze vaardigheid veel. Uit de lage percentages is op te maken dat de mbo-respondenten nog weinig in contact zijn gekomen met de vaardigheid onderzoeken (ROCspiegel & Survio, 2020). Op het hbo worden grotere onderzoeken uitgevoerd waarbij vaardigheden zoals planning en beargumenteren van belang zijn (Haas, Bek, & Blokzijl, 2019). Deze vaardigheid verdient dus nog de nodige aandacht.
7. Reflecteren	Uit de hoge percentages blijkt dat zowel de mbo- als hbo-respondenten veel gedragingen met betrekking tot reflecteren vertonen (ROCspiegel & Survio, 2020). De hbo-opleiding verwacht dat er met diepgang gereflecteerd kan worden (Haas, Bek, & Blokzijl, 2019). Ook uit interviews met studieloopbaanbegeleiders blijkt reflecteren veelvuldig aan bod te komen, het is hierdoor niet nodig om deze vaardigheid extra onder de aandacht te brengen.
8. Analyseren	De gedragingen van mbo- en hbo-respondenten verschillen bij deze vaardigheid veel. De hbo-opleiding verwacht dat de student de overgang kan maken van theorie naar praktijk (Haas, Bek, & Blokzijl, 2019). Ook uit de interviews met de studieloopbaanbegeleiders blijkt dat de vaardigheid analyseren niet aan bod komt in de mbo-niveau 4-opleiding. Deze vaardigheid dus verdient nog de nodige aandacht.
9. Samenwerken	Uit de hoge percentages blijkt dat zowel de mbo- als hbo-respondenten veel gedragingen met betrekking tot samenwerken vertonen (ROCspiegel & Survio, 2020). Bij de hbo-opleiding wordt samengewerkt aan complexe projecten met minder begeleiding (Haas, Bok, & Blokzijl, 2019). Uit zowel de interviews met de studieloopbaanbegeleiders als de enquêtes blijkt dat samenwerken veelvuldig aan bod komt, het is daarom niet nodig om deze vaardigheid extra onder de aandacht te brengen.
10. ICT inzetten	De percentages van de mbo- en hbo-respondenten lopen uiteen. De mbo-respondent werkt met Word, Powerpoint of Prezi, maar maakt weinig gebruik van zoekcommando's (ROCspiegel & Survio, 2020). De hbo-opleiding verwacht dat de student zelfstandig

ideeën aandraagt voor het inzetten van ICT (Haas, Bok, & Blokzijl, 2019). Deze vaardigheid hoeft niet extra onder de aandacht gebracht te worden.

4.1.4 Relevante theorieën en modellen

Uit interviews met studieloopbaanbegeleiders blijkt dat de STAR-methode, oplossingsgerichte gespreksvoering en het lemniscaatmodel worden ingezet tijdens de begeleiding van mbo-niveau 4-leerlingen. Het zijn allemaal methoden waarbij de mbo-leerling wordt gestimuleerd tot reflectief denken (Bijlage 9.3).

STAR-methode

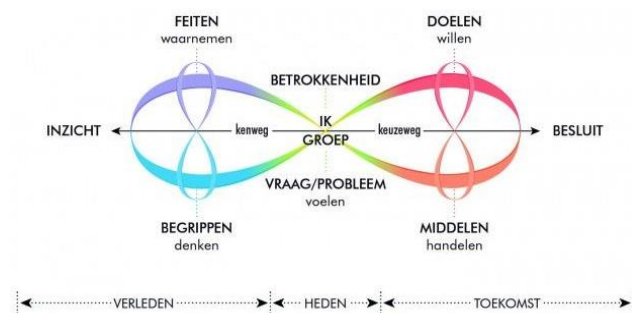
De STAR-methode helpt de student eigen gedrag in context te plaatsen en vervolgens over het eigen functioneren een dialoog aan te gaan. De afkorting STAR staat voor: situatie, taak, actie en resultaat (Kraal, Heuvel, & Koning, 2009).

Oplossingsgerichte gespreksvoering: leeg luisteren

Oplossingsgericht werken is een manier van omgaan met problematieken waarbij eerdere oplossingen worden verkent. De methode richt zich erop dat de cliënt problemen onderkent, doelen verheldert en reflectief nadenkt over oplossingen. De methode leeg luisteren geeft de cliënt aandacht en positiviteit. Het veelvuldig stellen van vragen door de hulpverlener stimuleert de cliënt, omdat die de volledige aandacht krijgt. De mening van de hulpverlener is bij deze methode niet van belang en de student staat volledig centraal (Visser, 2009).

Lemniscaatmodel

Het lemniscaatmodel definieert zich als symbool van oneindigheid, en het geeft onderlinge samenhang weer. Gedurende het keuzeproces van de student helpt het lemniscaatmodel bij het verwerken en ontdekken van het reflectief vermogen (Van der Werf, 2008).

Figuur 17: Lemniscaat model (Loopbaan Oriëntatie Begeleiding, 2016)

4.1.5 Conclusie

De doelgroep wordt steeds complexer, de komst van meer persoonlijke en leerproblemen heeft namelijk invloed op de begeleidingswijze. De studieloopbaanbegeleider gaat alle jaren mee met een student en de voorbereiding op de hbo-vervolgopleiding is afhankelijk van de docent, die een grote rol speelt in het leerproces en wiens persoonlijke aandacht bijdraagt aan het studiesucces. Echter, de student heeft de eigen verantwoordelijkheid om behoeften betreffende de begeleiding te verhelderen. Daarnaast kan de student in het keuzeproces ondersteund worden door de studieloopbaanbegeleider, die oplossingsgerichte gespreksvoering, de STAR-methode of het lemniscaatmodel kan inzetten om het reflectief denken bij de student te verbeteren. De mbo-respondenten voorzien zichzelf van informatie in de voorbereiding, door een open dag te bezoeken en kennis in te winnen bij familie en vrienden, omdat Curio hierin in mindere mate voorziet. De respondenten vragen om ondersteuning gedurende het keuzeproces en betere informatievoorziening. De bekendheid van de generieke studievaardigheden set is onder studieloopbaanbegeleiders minimaal, wel zijn er diverse vaardigheden die gedurende de mbo-studie worden aangesproken, zoals reflecteren, ICT inzetten, presenteren en samenwerken. Deze vaardigheden staan in relatie met uitvoering in de beroepspraktijk. Al met al, de vaardigheden plannen

en zelfstandig werken, informatie zoeken en verwerken, teksten lezen en leren, analyseren, onderzoeken en verslagen maken verdienen in het laatste jaar van de mbo-opleiding nog de nodige aandacht.

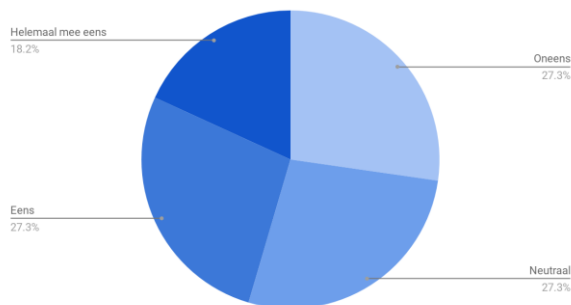
4.2 Deelvraag 2: Begeleiding mbo-leerlingen op het hbo

Op welke manier worden studenten afkomstig van het mbo begeleid door de hbo-onderwijsinstelling?

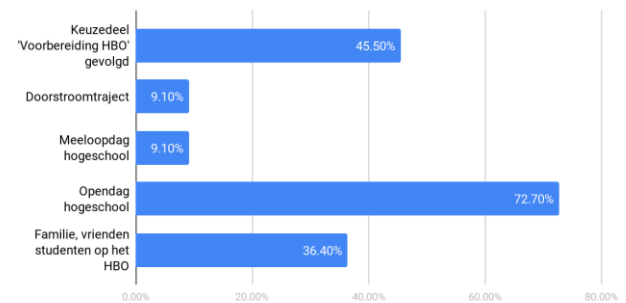
In de beantwoording van deelvraag 2 worden ervaringen van studieloopbaanbegeleiders en studenten, ontwikkeling van tien hbo-vaardigheden, relevante theorieën en modellen en de conclusie beschreven.

4.2.1 Ervaring eerstejaars Social Work-studenten

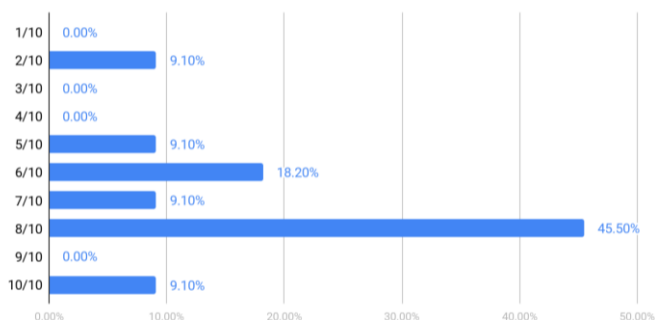
Het merendeel van de Social Work-studenten afkomstig van een mbo-niveau 4-opleiding is van mening dat de vooropleiding aansluit op de hbo-vervolgopleiding. De studenten hebben zich voorbereid middels een open dag, het volgen van het keuzedeel en door kennis in te winnen bij familie en vrienden. De studenten geven gemiddeld een 6,9 voor de voorbereiding op de studie Social Work (Survio, 2020).

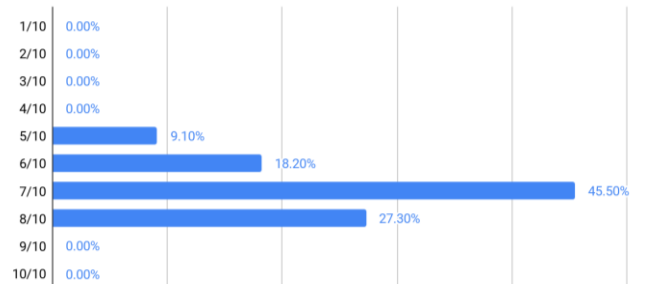
Figuur 18: Diagram stelling aansluiting opleiding Social Work (Survio, 2020)

Figuur 19: Diagram voorbereiding Social Work in laatste jaar mbo-niveau 4-opleiding (Survio, 2020)

Figuur 20: Diagram schaalvraag tevredenheid voorbereiding op opleiding Social Work (Survio, 2020)

Figuur 21: Diagram schaalvraag ontwikkeling hbo-vaardigheden in eerste jaar hbo-opleiding (Survio, 2020)

4.2.2 Ervaring studenten SPH en MWD cohort 2016

Uit de kernwoorden die naar voren komen in de interviews blijkt dat alle studenten een aspect van begeleiding hebben gemist gedurende het eerste jaar van de hbo-opleiding. Planning is een veelvoorkomend kernwoord, waarmee diverse respondenten verwijzen naar het maken van plannings en het bijhouden van alle theoretische vakken. Bangmakerij, ook een van de kernwoorden, wordt door drie van de vijf respondenten gebruikt. Met bangmakerij refereren de respondenten aan het beeld dat door de mbo-docent werd geschetst in de overstap naar een hbo-vervolgopleiding. Namelijk, de respondenten geven aan van docenten gehoord te hebben dat de overstap van mbo naar hbo groot zou zijn en dat de theorie erg complex zou zijn. Het kernwoord onvoldoende informatievoorziening worden door drie respondenten gebruikt, dat refereert aan onvoldoende informatie over de mogelijkheden na het behalen van het mbo-niveau 4-diploma. De studievaardigheden planning en zelfstandig werken komen in de interviews naar voren als uitdagend. Woordelijke transcripties zijn te vinden in Bijlage 9.3.

4.2.3 Ervaring studieloopbaanbegeleiders hbo

Uit de kernwoorden die in de interviews naar voren komen blijkt dat studenten zich de afgelopen jaren meer en beter voorbereiden op een hbo-vervolgopleiding. Ten eerste merken de studieloopbaanbegeleiders dat er meer discipline heerst onder de mbo-leerlingen dan de jaren hiervoor. Ten tweede blijkt dat vier van de vijf studieloopbaanbegeleiders mindmaps gebruikt om studenten reflectief te ondervragen en (mogelijk) gezamenlijk een planning op te zetten. Volgens twee van de vijf studieloopbaanbegeleiders heeft de mbo-leerling meer hulp nodig bij het verbinden van theorie en praktijk. Tot slot geven alle studieloopbaanbegeleiders aan persoonlijk betrokken te zijn bij de voortgang van de student. De studieloopbaanbegeleiders proberen door middel van openheid en betrouwbaarheid de student aan te moedigen tot een bepaalde mate van zelfstandigheid, waarbij de studieloopbaanbegeleider kan dienen als ondersteuning. Drie van de vijf studieloopbaanbegeleiders zijn van mening dat iets moet veranderen in het laatste jaar van de mbo-opleiding en hierbij creatieve ideeën zoals voorlichting, extra vakken en samenwerking met een mbo-school. Woordelijke transcripties zijn te vinden in Bijlage 9.3.

4.2.4 Ontwikkeling tien hbo-vaardigheden

Paragraaf 4.1.3 vergelijkt de ontwikkeling van de hbo-vaardigheden van de mbo-niveau 4-studenten met die van de eerstejaars hbo-studenten. Het grootste deel van de eerstejaarsstudenten (82 procent) wil de hbo-vaardigheid 'onderzoeken' voor aanvang van de studie ontwikkelen. Daarnaast worden zelfstandig werken, informatie zoeken en verwerken en analyseren gekozen door meer dan de helft van de studenten (Survio, 2020). De vaardigheden die genoemd worden door de mbo-niveau 4-studenten komen overeen met de 'gemiste' vaardigheden in het eerste jaar van de hbo-opleiding Social Work. Veel van de hbo-vaardigheden komen volgens de studenten aan bod gedurende diverse projecten (Bijlage 9.3).

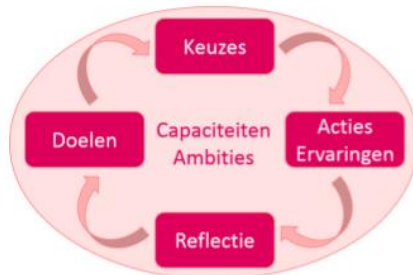
4.2.5 Relevante theorieën en modellen

Uit de kernwoorden uit de interviews met de studieloopbaanbegeleiders blijkt dat in het eerste jaar van de opleiding Social Work 'Edumundo' wordt ingezet (Bijlage 9.3). Edumundo is een bedrijf dat Edubooks aanbiedt, waaronder het Edubook *Studie & Loopbaan*, een digitaal theorie- en werkboek en portfolio. Edubook ondersteunt de student gedurende de opleiding bij de ontwikkeling van student, professional en persoon. Edubook *Studie & Loopbaan* is onderverdeeld in de thema's: 1. studieontwikkeling, 2. zelfverkenning en persoonlijke ontwikkeling en 3. professionele ontwikkeling en loopbaanontwikkeling (Edumundo, 2018).

De respondenten uit cohort 2016 geven aan dat in het eerste jaar van de hbo-opleiding is gewerkt met het werkboek *Talentenwijzer*. Dit is een werkboek waarin de student zelfstandig oefeningen gericht op talentontwikkeling en het vaststellen van leerdoelen kan maken. *Talentenwijzer* bestaat uit vijf stappen: 1. talent benoemen, 2. talent beter leren kennen, 3. talent effectief gebruiken, 4. ontwikkelingsdoelen bepalen, 5. talent optimaal ontwikkelen (Boom, 2020).

Het doel van studieloopbaanbegeleiding bij Avans Hogeschool wordt beschreven als: "Het vergroten van het succes van de studie op korte en lange termijn. De student wordt begeleid om

succesvol te zijn binnen de studieloopbaan en de student wordt voorbereid op de beroepsloopbaan door zelfsturend vermogen te benutten" (Boon & Veulings, 2014). 'Zelfsturend zijn' wordt als volgt gedefinieerd: "De student is in staat om eigen wensen, kansen en mogelijkheden in de loopbaan te herkennen en te benutten. Dit zelfsturend vermogen wordt gecreëerd door het doorlopen van het cyclisch proces waarbij capaciteiten en ambities van de student een grote rol spelen" (Boon & Veulings, 2014).

Figuur 22: Cyclisch proces (Boon & Veulings, 2014)

4.2.6 Conclusie

Zowel uit interviews als enquêtes blijkt dat alle respondenten de begeleiding gedurende het eerste jaar als positief hebben ervaren. Dit blijkt uit het gemiddelde cijfer 7 die de respondenten hieraan geven (Survio, 2020). De respondenten vragen meer aandacht voor de studievaardigheid plannen en zelfstandig werken, studeren van complexe theoretische vakken en onderzoeken. De respondenten uit cohort 2016 spreken over ervaringen van bangmakerij door docenten. Studieloopbaanbegeleiders varen op het kader 'Studieloopbaanbegeleiding bij Avans' en zetten *Talentedwijzer* en Edubook in om het zelfsturend vermogen van de student te vergroten. De studieloopbaanbegeleider ondersteunt de student door gezamenlijk planningen te maken, zelfstandig werken te stimuleren en mindmaps te maken. De mbo-, en hbo-respondenten geven aan dat in het eerste jaar genoeg aandacht is besteed aan de vaardigheden reflecteren en samenwerken en zouden meer aandacht willen voor onderzoeken, plannen en zelfstandig werken, analyseren, teksten leren en lezen en ICT inzetten (Survio, 2020).

4.3 Deelvraag 3: Relevante vakliteratuur over begeleiden van mbo-leerlingen ter voorbereiding op een hbo-opleiding

Wat is er binnen de relevante vakliteratuur bekend over het begeleiden van mbo-leerlingen ter voorbereiding op een hbo-opleiding?

In de beantwoording van deelvraag 3 worden de essentie van studieloopbaanbegeleiding, benodigde kwaliteiten en competenties, passende begeleidingswijzen, achtergrondkenmerken en studentkenmerken beschreven.

4.3.1 Essentie studieloopbaanbegeleiding mbo-leerlingen

Mbo-onderwijsinstellingen zijn verantwoordelijk voor het organiseren en vormgeven van een ondersteuningsaanbod aan studenten (Expertise Beroepsonderwijs, 2019). Curio vervult deze behoefte door de inzet van studieloopbaanbegeleiders, trajectbegeleiders, zorgcoördinatoren en schoolmaatschappelijk werkers (ROC West-Brabant, 2017).

De diversiteit bij mbo-leerlingen neemt toe (Loopbaan Oriëntatie Begeleiding, 2015). Het omgaan met diversiteit vergt betrokkenheid en effectieve toepassing van loopbaanbegeleiding (Peerboom, 2015). Vier scenario's bestaan voor de vormgeving van loopbaanbegeleiding (MBO Raad, 2019). Curio bevindt zich in scenario C. In scenario C is studieloopbaanbegeleiding geïntegreerd in het onderwijs waarbij studenten op individuele behoeften worden begeleid (Curio, 2020). Begeleiding op individuele behoeften wordt door de studieloopbaanbegeleiders als uitdagend ervaren, de populatie wordt diverser en daarnaast is er minder tijd voor een-op-eenbegeleiding (Bijlage 9.3).

Uit de kernwoorden van de interviews met de studieloopbaanbegeleiders van Curio blijkt dat studenten centraal staan, gepersonaliseerd aanbod krijgen en docenten hierbij improviseren. Studieloopbaanbegeleiders stemmen de begeleiding af op de individuele behoeften van de student, waarbij de studieloopbaanbegeleiding op het mbo twee doelen heeft (MBO Raad, 2019):

1. bevorderen van overgang tussen schoolcarrière en beroeps-carrière;
2. bevorderen van optimale studiemotivatie.

Janssen (2007) beschrijft de wijze waarop studieloopbaanbegeleiding de mbo-leerling kan ondersteunen.

De studieloopbaanbegeleider stimuleert de student om:	Door:
• verantwoordelijkheid te nemen voor eigen ontwikkeling naar toekomstig beroep;	keuzeproces bij de student te laten, pas te adviseren bij vastlopen;
• competentieontwikkeling te monitoren;	vaststellen en volgen van doelen, persoonlijke ontwikkelingsplan, zelfreflectie, benoemen kwaliteiten en valkuilen;
• effectiever te studeren.	volgen van planning, analyseren en aanpassen van eigen studiegedrag.

(Janssen, 2007)

4.3.2 Kwaliteiten en competenties

Loopbaancompetenties blijken van belang om zowel de mbo- als hbo-opleiding te doorlopen, en dat studieloopbaanbegeleiding bijdraagt aan de ontwikkeling van deze loopbaancompetenties (Expertisecentrum LOB, 2018). Expertisecentrum LOB omschrijft de volgende mbo-loopbaancompetenties:

Loopbaancompetenties	
1. Kwaliteitenreflectie	Studenten ontwikkelen de competentie om te reflecteren op eigen functioneren en op welke wijze kwaliteiten ingezet kunnen worden gedurende de studieloopbaan.
2. Motievenreflectie	Studenten ontwikkelen de competentie om wensen en waarden in belang van eigen loopbaan in te zetten, om zo de loopbaan vorm te geven.
3. Werkexploratie	Studenten ontwikkelen de competentie om werk, werkzaamheden en toekomstig beroep te onderzoeken en hierbij mogelijke eisen en mogelijkheden op te stellen.
4. Loopbaansturing	Studenten ontwikkelen de competentie verantwoordelijkheid te nemen om de plek op de arbeidsmarkt te werven, behouden of wijzigen.
5. Netwerken	Studenten ontwikkelen de competentie om contacten in te zetten om de plek op de arbeidsmarkt te werven, behouden of wijzigen.

(Expertisecentrum LOB, 2018)

De bovenstaande competenties zijn gericht op mbo niveau 4 (Expertisecentrum LOB, 2018). Om de vergelijking mogelijk te maken worden algemene hbo-competenties hieronder beschreven. De mbo-niveau 4-student heeft na het behalen van zijn diploma de mogelijkheid om naar niet-verwante opleidingen door te stromen, daarom worden algemene hbo-competenties genoemd. De hbo-competenties zijn onderverdeeld in deelvaardigheden (Stichting Nederlands Register voor Opleidingen, 2011) en vergen een toename van zelfstandigheid en hoge mate van verantwoordelijkheid, waarbij minder begeleiding aanwezig is. De hbo-competenties omvatten grotere leertaken in abstracte vormen; een proactieve student die competenties inzet in de bredere context wordt verwacht (Haas, Bek, & Blokzijl, 2019).

Algemene hbo-competenties	Deelvaardigheden
1. Brede professionalisering	Zelfstandig en resultaatgericht werken in multidisciplinair team. Student geeft richting en inhoud aan ontwikkeling van beroepsrelevante competenties op basis van zelfreflectie en feedback. Kennis en inzichten toepassen in beroepssituaties. Student is ondernemend, initiatiefrijk, stressbestendig en kritisch
2. Multidisciplinaire integratie	Oplossingen bieden voor vraagstukken en vaardigheden, houdingen en inzichten integreren in beroepsmatig handelen
3. Wetenschappelijke toepassing	Wetenschappelijke kennis, inzichten, onderzoeksresultaten, theorieën toepassen in beroepssituaties
4. Transfer en bredere inzetbaarheid	Kennis, inzichten en vaardigheden toepassen in beroepssituaties en overdragen naar professionals
5. Creativiteit en complexiteit in handelen	Vraagstukken analyseren en initiatieven aandragen, student is creatief en geeft mogelijkheden
6. Praktijkgericht werken	Zelfstandig probleem definiëren en analyseren van eisen en mogelijkheden. Probleem zelfstandig stelselmatig oppakken aan de hand van kennis en inzichten
7. Methodisch en reflectief handelen	Onderzoekstraject, ontwikkeltraject en implementatietraject inzetten en methoden toepassen. Opstellen van realistische doelen, projectplan beoordelen en uitvoeren, reflecteren op beroepsmatig handelen
8. Sociaal-communicatieve bekwaamheid	Communiceren met betrokkenen, zelfstandig en resultaatgericht werken. Luisteren naar inbreng van anderen en reflecteren op eigen gedrag. Conflicten hanteren en bestuderen van zowel Engelse als Nederlandse vakliteratuur
9. Basiskwalificering managementfuncties	Leidinggevende en managementtaken uitvoeren, instructies geven en plannings opstellen. Voortgang project controleren en anticiperen op onvoorziene omstandigheden. Overleggen met betrokkenen en taken delegeren
10. Besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid	Passende beroepshouding inclusief ethische aspecten. Betrokkenheid bij taken en kwaliteit- en prestatiegericht
	(Stichting Nederlands Register voor Opleidingen, 2011)

4.3.3 Passende begeleidingswijzen

Bij de mbo-leerling ontstaat in onduidelijke situaties, waarin gepaste reacties niet bekend zijn, verwarring en de mbo-leerling richt op de anderen (Remmerswaal, 2015). Het studiesucces hang volgens hem samen met betrokkenheid bij onderwijsactiviteiten en onderlinge relaties met studiegenoten. Het communicatiekanaal 'Communicatie tussen allen' is de ideale situatie voor het onderwijs: leerkracht en student versturen hierbij boodschappen en gaan een dialoog aan, waarbij het veilige groepsklimaat van belang is (Remmerswaal, 2015).

- **Studieloopbaanbegeleider als coach**

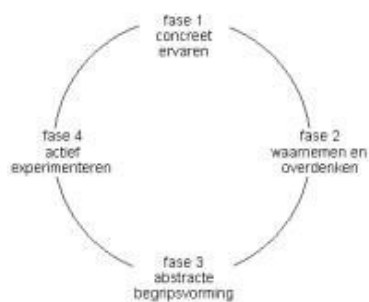
De begeleiding van mbo-niveau 4-studenten kan voornamelijk op coachend niveau plaatsvinden (Reekers, 2005). Coachen is het vrijmaken van iemands potentiële kwaliteiten, zodat die goed kan presteren. De coach stimuleert de student zichzelf te ontwikkelen en de eigen persoon te ontdekken, waarbij talenten, karaktereigenschappen, interesses en behoeften aan bod komen. De focus bij het coachen van mbo-leerlingen ligt

op ontwikkelingsdoelen, voorkeuren en loopbaanoriëntatie (Reekers, 2005). De coach kan optreden als vervanging van de onderontwikkelde prefrontale cortex van de mbo-leerling. Mbo-leerlingen hebben baat bij het benutten van de ervaringsdeskundigheid van leeftijdsgenoten, zodat de leerlingen een helder beeld vormen van de toekomst en (eigen) verwachtingen (Bloemen & Dekkers, 2013).

- **Leerstijlen**

De wijze van begeleiden is afhankelijk van de leerstijl van de student (Spek, 2013). Kolb onderscheidt vier leerstijlen, die ieder door een andere werkvorm gestimuleerd wordt, waarin de student door het cyclische proces van leren gaat.

Doener	leert door het opdoen van nieuwe praktijkervaringen;
Waarnemer	leert door eerst na te denken en daarna aan de slag te gaan;
Denker	leert door vragen te stellen en logica te achterhalen;
Beslisser	leert door te oefenen in praktijksituaties.
(Spek, 2013)	

Figuur 23: Cyclisch proces leren (Spek, 2013)

4.3.4 Achtergrondkenmerken en studentkenmerken

Achtergrondkenmerken zoals etniciteit, ouderlijk milieu, geslacht, sociaal-emotionele ontwikkeling en vooropleiding zijn van invloed op het studiesucces van de mbo-leerling (MBO Raad, 2015).

Etniciteit	Minderheidsgroepen vallen vaker uit wegens beperkte sociale, en academische integratie (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2011).
Ouderlijk milieu	Hoger opgeleid betekent meer stimulans vanuit ouders door meer financiële mogelijkheden (Centraal bureau voor de Statistiek, 2017).
Geslacht	Vrouwen zijn succesvoller in studie (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2014).
Sociaal emotionele ontwikkeling	Hoge verwachtingen uit sociale context, prestatiedruk neemt toe in adolescentiefase (Delfos, 2012).
Vooropleiding	Mbo'er met theoretisch vmbo stromen vaker door (MBO Raad, 2017).

4.3.5 Conclusie

Uit de relevante vakliteratuur blijkt dat Curio zich bevindt in LOB scenario C. In scenario C is studieloopbaanbegeleiding geïntegreerd in het onderwijs waarbij studenten op individuele behoeften worden begeleid (Curio, 2020). Begeleiding op individuele behoeften wordt door de

studieloopbaanbegeleiders als uitdagend ervaren, de populatie wordt diverser en daarnaast is er minder tijd voor een-op-eenbegeleiding (Bijlage 9.3).

Studieloopbaanbegeleiding heeft als doel om de overgang tussen schoolcarrière en beroepscarrière te bevorderen (MBO Raad, 2019). De studieloopbaanbegeleider stimuleert de mbo-leerling om verantwoordelijkheid te nemen voor het eigen ontwikkelproces, het monitoren van competentieontwikkeling en effectiever te studeren (Janssen, 2007).

In de mbo-niveau 4-opleiding worden competenties, zoals kwaliteitenreflectie, motievenreflectie, loopbaansturing en netwerken ontwikkeld (Expertisecentrum LOB, 2018). Om te kunnen voldoen aan de hbo-competenties is een professionaliseringsslag nodig waarbij de student zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid moet laten zien (Stichtings Nederlands Register voor Opleidingen, 2011). Een veilig groepsklimaat is voor de mbo-leerling van belang, omdat studiesucces nauw samenhangt met betrokkenheid bij onderwijsactiviteiten en de relatie met studiegenoten (Remmerswaal, 2015).

Leren is een cyclisch proces waarbij Kolb vier leerstijlen onderscheidt: doener, denker, beslisser en waarnemer, die elk een andere vorm van begeleiden behoeven (Spek, 2013).

Achtergrondkenmerken, zoals vooropleiding, geslacht, ouderlijk milieu, etniciteit en sociaal-emotionele ontwikkeling, zijn van invloed op het studiesucces en de begeleiding van de student (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2011).

Studieloopbaanbegeleiders dienen rekening te houden met de achtergrondkenmerken van de mbo-niveau 4-student door een veilig groepsklimaat aan te bieden, opdrachten via verschillende werkvormen aan te bieden en door studenten te stimuleren in zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid. Het kernconflict speelt hierbij een grote rol en de mbo-niveau 4-student kan baat hebben bij vragen die inzicht geven in motievenreflectie en kwaliteitenreflectie.

4.4 Deelvraag 4: Voorbereiding en begeleiding bij andere onderwijsinstellingen

Hoe begeleiden vergelijkbare onderwijsinstellingen mbo-niveau 4-leerlingen ter voorbereiding op een hbo-opleiding?

In de beantwoording van deelvraag 4 worden werkbezoeken beschreven en ondersteund door literatuuronderzoek. De onderwijsinstellingen ROC Tilburg, ROC ter AA, ROC de Leijgraaf, ROC Rivor en Koning Willem I College komen aan bod, waarna een conclusie wordt beschreven.

4.4.1 ROC Tilburg

De communicatie tussen mbo- en hbo-instellingen essentieel is voor het hebben van een soepele doorstroom van mbo naar hbo, blijkt uit de verslaglegging van het werkbezoek (Bijlage 9.6). ROC Tilburg organiseert binnen de sector Zorg en Welzijn informatieavonden waarbij studenten worden geïnformeerd over diverse hbo-opleidingen en biedt het keuzedeel Voorbereiding hbo aan (ROC Tilburg, 2019). Echter, ROC Tilburg is op zoek naar andere manieren om informatievoorziening aan de student aan te bieden, en digitaal wordt gezien als de eenvoudigste weg (Bijlage 9.6). De respondent vraagt zich af in hoeverre de student voor te bereiden is en organiseert met partners uit het werkveld harmonie sessies. Hierbij krijgen initiatiefrijke docenten een podium om initiatieven te uiten (ROC Tilburg, 2019).

4.4.2 ROC ter AA

Bij ROC ter AA wordt begeleiding op maat aangeboden, maar is volgens de respondent afhankelijk van de docent. Jaarlijks wordt de invulling van het keuzedeel Voorbereiding hbo ter discussie gesteld (Bijlage 9.6). ROC ter AA heeft op dit moment geen cijfers over de doorstroom met het

keuzedeel Voorbereiding hbo (ROC ter AA, 2019). ROC ter AA heeft het keuzedeel Voorbereiding hbo opgedeeld in twee aspecten: 1. oriëntatie hbo-opleiding en 2. onderzoek in groepsverband. ROC ter AA heeft de ambitie om in de toekomst het keuzedeel digitaal aan te bieden en is op zoek naar een samenwerkingsverband met hogescholen in de regio. Daarnaast zou ROC ter AA graag zien dat studenten een aantal dagdelen colleges volgen op hbo-niveau (Bijlage 9.6)

4.4.3 ROC de Leijgraaf

ROC de Leijgraaf organiseert voor studenten in de sector Zorg en Welzijn het doorstroom café. Dit is een informele bijeenkomst waarbij studenten met verschillende perspectieven, zoals doorstromer, werkende en tussenjaar houdende, ervaringen delen en met elkaar in gesprek gaan (ROC de Leijgraaf, 2019). De doorstroomcafés hebben een hoge opkomst en ROC de Leijgraaf krijgt veel positieve feedback van de studenten (Bijlage 9.6). Het keuzedeel Voorbereiding hbo wordt op ROC de Leijgraaf ook aangeboden, maar hierop ligt bij de onderwijsinstelling geen focus. Daarentegen, ROC de Leijgraaf legt de focus op de juistheid van de keuze van de student met de vraag of deze een doorstroomperspectief of arbeidsperspectief aanhoudt (ROC de Leijgraaf, 2019). De respondent stelt namelijk dat het studiesucces wordt verhoogd als de keuze meer gegrond is (Bijlage 9.6).

4.4.4 ROC Rivor

ROC Rivor biedt naast het keuzedeel Voorbereiding hbo informatieavonden en klassikale voorlichting aan, waarbij alumni worden ingezet om de voorlichting te verzorgen (ROC RIVOR, 2019). ROC Rivor organiseert met een aantal hogescholen het 'Hbo Proof Festival' om de student voor te bereiden op het hbo. Hiervoor is ROC Rivor proactief op zoek naar zowel hbo-gastdocenten als alumni. Daarnaast heeft ROC Rivor de ambitie om gezamenlijk met klassen open dagen van hogescholen te bezoeken en om het contact met alumni warm te houden (Bijlage 9.6). ROC Rivor merkt ten slotte op dat er tussen mbo- en hbo-docenten weinig contact plaatsvindt en zou dit patroon in de toekomst willen doorbreken (ROC RIVOR, 2019).

4.4.5 Koning Willem I College

Het Koning Willem I College zet proactief alumni in, in de voorbereiding en begeleiding van mbo-niveau 4-studenten in de sector Zorg en Welzijn. Tweedejaars hbo-studenten worden ingezet om invulling te geven aan het keuzedeel Voorbereiding hbo. Daarnaast zijn de tweedejaarsstudenten buddy van een student op het Koning Willem I College. Het contact tussen de studenten wordt dus warm gehouden en in het eerste jaar van de hbo-opleiding fungeert de tweedejaarsstudent als buddy voor de eerstejaarsstudent (Bijlage 9.6). Koning Willem I College organiseert ook 'Student Labs' om studenten gezamenlijk te laten brainstormen over mogelijke oplossingen om de doorstroom van mbo naar hbo eenvoudiger te maken. Dit heeft geleid tot aanpassing van het keuzedeel Voorbereiding hbo en het buddyproject (Student Labs, 2017). Tot slot heeft Koning Willem I College de ambitie om mbo- en hbo-docenten uit te wisselen.

4.4.6 Conclusie

Iedere mbo-onderwijsinstelling biedt het keuzedeel Voorbereiding hbo aan en geeft daarnaast informatieavonden of klassikale voorlichtingen. Twee van de vijf onderwijsinstellingen vallen op wegens creatieve succesvolle initiatieven zoals het buddyproject en het doorstroom café (Bijlage

9.6). Echter, de initiatieven lopen pas sinds kort en het is dus nog niet mogelijk om het effect op studiesucces bij de mbo-leerlingen te meten (Bijlage 9.6).

Hieronder volgen enkele aandachtspunten die voor Curio bruikbaar kunnen zijn:

- informatieavond organiseren met gastsprekers vanuit diverse hogescholen;
- invulling keuzedeel Voorbereiding hbo jaarlijks herzien en het keuzedeel mogelijk digitaal aanbieden;
- samenwerkingsverband aangaan met hogeschool, partners in de arbeidsmarkt en alumni;
- het keuzeproces van de student ondersteunen;
- hbo-studenten inzetten gedurende het keuzedeel, bij informatieavonden of bij een buddyproject.

5. Conclusie en aanbevelingen

Deelvraag 1: Op welke manier worden de huidige mbo-niveau 4-leerlingen van de sector Zorg en Welzijn voorbereid op een hbo-opleiding?

De huidige mbo-niveau 4-leerlingen van de sector Zorg en Welzijn worden voorbereid op een hbo-vervolgopleiding door ondersteuning van studieloopbaanbegeleiders in het keuzeproces door middel van dialogen over de behoeften van de student met de STAR-methode, het lemniscaatmodel of oplossingsgerichte gespreksvoering (ROC spiegel & Survio, 2020).

Deelvraag 2: Op welke manier worden studenten afkomstig van het mbo begeleid door de hbo-onderwijsinstelling?

Studieloopbaanbegeleiding, waarin studenten worden ondersteund door studieloopbaanbegeleiders bij het maken van plannings, het stimuleren van zelfstandigheid en het verkennen van behoeften via mindmaps, het werkboek *Talentwijzer* of het Edubook *Studie en Loopbaan*, wordt met individuele contactmomenten naar behoefte van de student gegeven.

Deelvraag 3: Wat is er vanuit de relevante vakliteratuur bekend over het begeleiden van mbo-leerlingen ter voorbereiding op een hbo-opleiding?

Studieloopbaanbegeleiding heeft op de mbo-niveau 4-opleiding het doel de overgang tussen school- en beroeps carrière en studiemotivatie te bevorderen (MBO Raad, 2019), en de mbo-niveau 4-leerling wordt door de studieloopbaanbegeleider gestimuleerd in het nemen van verantwoordelijkheid, effectief studeren en monitoren van competentieontwikkeling van kwaliteitenreflectie, motievenreflectie, loopbaansturing en netwerken (Janssen, 2007). Studieloopbaanbegeleiders dienen rekening te houden met de achtergrondkenmerken van de mbo-niveau 4-student door een veilig groeps klimaat aan te bieden, opdrachten via verschillende werkvormen die passen bij diverse leerstijlen aan te bieden en door studenten te stimuleren in zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid.

Deelvraag 4: Hoe begeleiden vergelijkbare onderwijsinstellingen mbo-niveau 4-studenten ter voorbereiding op een hbo-opleiding?

De vergelijkbare onderwijsinstellingen bieden allemaal het keuzedeel *Vorbereiding hbo* aan en organiseren daarnaast informatieavonden of klassikale voorlichtingen. Creatieve initiatieven van sommige instellingen, zoals het buddyproject en het doorstroom cafe, vallen op (Bijlage 9.6).

De aandachtspunten die bruikbaar zijn voor Curio zijn: een informatieavond met gastspreker organiseren, de invulling van keuzedeel *Vorbereiding hbo* jaarlijk ter discussie stellen, een samenwerkingsverband aangaan met een hogeschool, partners en alumnus, het keuzeproces van de student ondersteunen en hbo-studenten inzetten bij de voorbereiding van mbo-niveau 4-leerlingen.

5.1 Beantwoording hoofdvraag

In dit onderzoek is gezocht naar het antwoord op de hoofdvraag: *Op welke manier kan Curio de huidige mbo-niveau 4-leerlingen van de sector Zorg en Welzijn begeleiden in het ontwikkelen van de tien gevraagde hbo-vaardigheden om succesvol het eerste jaar van de hbo-studie Social Work aan de Academie voor Sociale Studies van Avans te doorlopen?*

Door de antwoorden op de deelvragen te combineren kan geconcludeerd worden dat, om succesvol het eerste jaar van de hbo-studie Social Work aan de Academie voor Sociale Studies van Avans te doorlopen, Curio de huidige mbo-niveau 4-leerlingen van de Sector Zorg en Welzijn moet begeleiden in het ontwikkelen van voornamelijk de hbo-vaardigheden 'onderzoeken', 'plannen en zelfstandig werken', 'teksten lezen en leren' en 'analyseren', één, door uitgebreide informatievoorzieningen in de vorm van informatieavonden met gastsprekers, samenwerkingsverbanden met hogescholen, partners en alumni, en ondersteuning van het keuzeproces van de student aan te bieden, en twee, door rekening te houden met achtergrondkenmerken van de student door zelfstandigheid en verantwoordelijk te stimuleren, diverse leerstijlen te ondersteunen via het aanbieden van opdrachten met verschillende werkvormen, en een veilig groeps klimaat te faciliteren."

In samenspraak met de opdrachtgever zijn eisen opgesteld waaraan de aanbevelingen dienen te voldoen. Het praktijk verbetervoorstel dient (persoonlijke communicatie, 12 april 2020):

1. uitvoerbaar en organiseerbaar te zijn de beroepspraktijk;
2. aan te sluiten bij de conclusies uit het hoofdonderzoek; uitkomsten van de enquêtes en interviews;
3. ruimte te geven voor verdere aanpassingen mbt probleemoplossing in de praktijk;

5.2 Aanbeveling 1: Curious

Om de student te stimuleren tot reflectief denken, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid, dienen studenten elkaars ervaringsdeskundigheid te gebruiken. Een aanbeveling die hierop aansluit is 'Curious', een informele bijeenkomst waar studenten worden geïnformeerd door bijvoorbeeld partners uit het werkveld, alumni en andere partners, zoals DUO en Nibud, over de diverse keuzemogelijkheden na de mbo-niveau 4-opleiding. Deze informele bijeenkomst ondersteunt de student in het keuzeprocess en stimuleert tot reflectief denken door de perspectieven van anderen. De bijeenkomst wordt eerst eenmalig als pilot ingezet, waarna deze twee keer per jaar structureel kan terugkomen.

Aansluiting deelvragen op aanbeveling

Deelvraag 1	Passend bij dialoog aangaan met mbo-leerling
Deelvraag 2	Passend bij eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid
Deelvraag 3	Passend bij mbo-loopbaancompetenties; motievenreflectie, kwaliteitenreflectie, netwerken en loopbaansturing
Deelvraag 4	Passend bij verschaffen van meer informatievoorziening en mogelijk samenwerkingsverband met hogeschool

5.3 Aanbeveling 2: Online cursus hbo-vaardigheden

Een online cursus waarin opdrachten worden gegeven die bijdragen aan de ontwikkeling van hbo-vaardigheden. Een aantal hbo-vaardigheden in de mbo-niveau 4-opleiding, namelijk plannen en zelfstandig werken, informatie zoeken en verwerken, teksten lezen en leren, analyseren, onderzoeken en verslagen maken, komen in mindere mate aan bod, hoewel zowel mbo- als hbo-respondenten aangeven de vaardigheden voor de hbo-opleiding te willen ontwikkelen. Een online cursus hbo-vaardigheden zou hierbij uitkomst kunnen bieden zoals het Edubook dat in het hbo al wordt gebruikt door de eerstejaars hbo studenten Social Work. Het Edubook zou ingezet kunnen worden als summercourse of voorafgaand in het laatste jaar van de mbo-niveau 4-opleiding.

Aansluiting deelvragen op aanbeveling

Deelvraag 1	Passend bij missende hbo-vaardigheden
Deelvraag 2	Passend bij eigen verantwoordelijkheid, zelfstandigheid en biedt aandacht aan de hbo-vaardigheden die de studenten missen
Deelvraag 3	Passend bij professionaliseringsslag naar meer eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid, leerstijlen en veilig klimaat.
Deelvraag 4	Passend bij het inspelen op behoeften van de doelgroep

5.4 Aanbeveling 3: Mbo-hbo project

Mbo- en hbo-studieloopbaanbegeleiders weten weinig af van elkaars werkwijze. Om de mbo-niveau 4-student te begeleiden in de ontwikkeling van de hbo-studievaardigheden, zou een mbo-hbo-project kunnen plaatsvinden, waarbij mbo-niveau 4-, eerstejaars hbo-studenten en docenten samen aan een project werken. Studenten en docenten kunnen op deze wijze gebruikmaken van elkaars ervaringsdeskundigheid, en hbo-studenten kunnen fungeren als 'buddy' voor de mbo-niveau 4-leerling.

Aansluiting deelvragen op aanbeveling	
Deelvraag 1	Passend bij dialoog aangaan met de student
Deelvraag 2	Passend bij de gemiste vaardigheden en verkennen van behoeften
Deelvraag 3	Passend bij de professionaliseringsslag naar meer zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. Gebruik maken van elkaars ervaringsdeskundigheid
Deelvraag 4	Passend bij het samenwerkingsverband met een hogeschool

6. Innovatievoorstel

In het innovatievoorstel wordt de aanbeveling Curious uitgewerkt met een beschrijving van activiteiten, doelgroep, kostenanalyse, tijdsplanning en rolverdeling. De onderzoeker adviseert deze aanbeveling op basis van de onderzoeksresultaten. Daarnaast adviseert de onderzoeker om de aanbeveling betreft de online cursus HBO vaardigheden ook uit te voeren.

Wegens de sociaal-emotionele ontwikkeling van de adolescent en het minder goede overzicht van gevolgen door de bijna ontwikkelde prefrontale cortex, is het van belang om de student in het keuzeproces te ondersteunen door middel van de coachende rol van studieloopbaanbegeleiders, waarbij ervaringsdeskundigheid wederkerig kan worden ingezet (Kerckhaert, 2020). De aanbeveling sluit daarnaast aan op competenties in het mbo zoals de kwaliteiten-, en motievenreflectie, loopbaansturing en netwerken.

Curious is een bijeenkomst waarbij studenten worden geïnformeerd over de diverse keuzemogelijkheden na de mbo-niveau 4-opleiding. Onder andere partners uit het werkveld, alumni en andere partners, zoals DUO en Nibud, kunnen vragen van studenten beantwoorden. Door deze informele bijeenkomst wordt de student ondersteunt in het keuzeproces en gestimuleerd tot reflectief denken, door het bevragen van anderen. De bijeenkomst kan eenmalig worden ingezet als pilot en daarna structureel twee keer per jaar. De onderzoeker kiest voor een pilot om zo op kleine schaal bij een sector de aanbeveling te implementeren. Door de pilot kan een goede inschatting worden gemaakt van het effect dat de aanbeveling heeft waarna deze op grotere schaal geïmplementeerd kan worden.

Naast de bijeenkomst Curious adviseert de onderzoeker om laatstejaars mbo-niveau 4 leerlingen de online cursus hbo-vaardigheden aan te bieden als voorbereiding op de hbo-opleiding. De online hbo-vaardigheden cursus kan hierin de uitkomst bieden om de mbo-leerling te ondersteunen in de hbo-vaardigheden waarin in het mbo weinig aandacht aan is besteed. Gedurende de bijeenkomst Curious kan de cursus online hbo-vaardigheden worden gezien als optie om de mbo-leerling alvast kennis te laten maken met het hbo en de bijpassende verwachtingen (Kerckhaert, 2020).

6.1 Activiteiten

De activiteiten worden onverdeeld in diverse stappen om de aanbeveling tot uitvoering te brengen:

Stap 1	Betrokkenen contacteren • partners uit het werkveld (Amphia, Amarant, Kober en dergelijke); • alumni met diverse perspectieven, zoals doorstuderende verwante hbo-opleiding en niet-verwante hbo-opleiding, tussenjaar, eigen onderneming; • externe partners (bijvoorbeeld DUO, gemeente, Nibud).
Stap 2	Draaiboek opstellen voor pilot bijeenkomst
Stap 3	Randzaken organiseren • datum • locatie • tijdstip
Stap 4	Doelgroep studenten Zorg en Welzijn uitnodigen • mondeling of via mail contact uitnodigen; • mogelijk laten inschrijven via Google Forms.
Stap 5	Bijeenkomst uitvoeren • inleiding: gasten verwelkomen; • kern: betrokkenen laten spreken; ◦ ruimte geven voor bevraging van sprekers; ◦ ruimte geven voor navragen; • afsluiting: gasten bedanken; ◦ ruimte geven voor navragen.

Stap 6 Bijeenkomst evalueren

- ter plekke aan het einde van de pilot bijeenkomst;
- na afloop van de bijeenkomst via korte enquête in ROCspiegel.

6.1.1 Thema's Curious bijeenkomst

Gedurende de bijeenkomst zouden verschillende thema's zoals: de arbeidsmarkt, doorstuderen, tussenjaar, geldzaken, huisvesting en balans structuur geven aan de diverse gesprekken tussen gastsprekers en mbo-niveau 4-leerlingen. Hieronder worden de thema's toegelicht.

Arbeidsmarkt	• Overzicht bieden in mogelijke banen • Beroepskeuzetest laten uitvoeren • Inspirerende gastspreker ervaringen laten delen
Doorstuderen	• Overzicht bieden van diverse studies • Inspirerende gastspreker ervaringen laten delen • Informeren over open dagen, meeloopdagen en aanmeldingen en intakes • Wat komt er allemaal bij kijken als je wilt doorstuderen? ◦ Verwachtingen ◦ Cursus online hbo-vaardigheden
Tussenjaar	• Reizen, werken of vrijwilligerswerk • Inspirerende gastspreker ervaringen laten delen • Hoe plan je een reis? Hoe vind je (vrijwilligers)werk in het buitenland?
Huisvesting	• Thuiswonend of uitwonend • Hoe vind je een kamer? • Wat moet je allemaal regelen voor een kamer? • Woningcorporatie of gemeente Breda laten spreken
Geldzaken	• Rondkomen; hoe doe je dat? • Nibud of Duo als gastspreker inschakelen • Workshop budgetteren
Balans in het leven	• Inspanning en ontspanning combineren • Invloed van gezonde leefstijl • Workshop over geluk

6.2 Doelgroepomschrijving

Mbo-niveau 4-leerlingen in de sector Zorg en Welzijn van Curio die twijfelen over de keuze betreft een vervolgopleiding, stap op de arbeidsmarkt of tussenjaar. De leerlingen hebben een leeftijd tussen 16 en 25 jaar en hebben dus te maken met het kernconflict identiteit versus rolverwarring. Het kernconflict kan opgelost worden door de leerling te stimuleren in de competentieontwikkeling van de kwaliteitenreflectie en motievenreflectie.

6.3 Kostenanalyse

Om de aanbeveling uit te voeren worden kosten gemaakt, hieronder volgt een begroting van de mogelijke kosten. De kosten van de uitvoerende kracht, in dit geval een beleidsmedewerker of projectleider, bedragen per uur gemiddeld €75 (Nationale Beroepengids, 2019). De kosten bedragen €2.175 om de aanbeveling te organiseren. De onderzoeker adviseert Curio hierin om te kijken naar mogelijkheden: wellicht kunnen mbo-niveau 4-leerlingen kosteloos een rol vervullen in de organisatie van de Curious-bijeenkomst.

Werkzaamheden	Uren	Kosten
1. Overzicht van betrokkenen maken	8	€600
2. Betrokkenen contacteren en inzichtelijk maken wie wil samenwerken	3	€225
3. Draaiboek opstellen	5	€375
4. Randzaken organiseren	2	€150
5. Doelgroep uitnodigen	2	€150
6. Bijeenkomst uitvoeren	5	€375
7. Bijeenkomst evalueren	2	€150
8. Verslaglegging bijeenkomst	2	€150
Totaal	29	€2.175

6.4 Tijdsplanning

De onderzoeker adviseert Curio om binnen 12 maanden de bijeenkomst allereerst als pilot uit te voeren. Na evaluatie kan de bijeenkomst waar mogelijk worden aangepast en twee keer per jaar structureel plaatsvinden. De onderzoeker heeft voor voorbereiding, uitvoering en evaluatie 29 uren begroot.

6.5 Rolverdeling

De onderzoeker adviseert Curio om de bijeenkomst onder leiding van een beleidsmedewerker of projectleider plaats te laten vinden. Als de pilot en evaluatie zijn geslaagd kan de organisatie verschuiven naar een enthousiast docententeam. Huidige mbo-niveau 4-leerlingen kunnen ingezet worden bij het organiseren van de bijeenkomst of het project kan gekoppeld worden aan een afstudeeronderzoek.

6.6 Meerwaarde innovatievoorstel

Het innovatief voorstel biedt methodische-, organisatorische-, en morele meerwaarde.

Methodische meerwaarde	Het innovatief voorstel speelt in op de onder ontwikkelde prefrontale cortex van de doelgroep en sluit aan bij de mbo-beroepscompetenties. De mbo-niveau 4-leerling wordt gestimuleerd tot competentieontwikkeling, dragen van meer eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid. methodisch meerwaarde: speelt in op onder ontwikkelde prefrontale cortex, sluit aan bij mbo competenties, competentieontwikkeling
Organisatorische meerwaarde	Het innovatief voorstel zorgt voor het schrappen van klassikale voorlichtingen, hierdoor wordt de docent ontzien in het organiseren van bijeenkomsten terwijl het voorstel wel kan inspelen op de individuele behoeften van de mbo-niveau 4-leerling. Hbo-studenten kunnen mogelijk worden meegenomen in de voorbereiding en uitvoering van het innovatief voorstel, daarbij kan een samenwerkingsverband worden aangegaan met een hogeschool.
Morele meerwaarde	Het innovatief voorstel zorgt ervoor dat de mbo-niveau 4-leerling wordt ondersteund in de keuze die wordt gemaakt. De mbo-niveau 4-leerling wordt ondersteund ingrijpen van meer eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid en behoud hierbij de regie.

7. Discussie

De resultaten komen deels overeen met de verwachtingen van de onderzoeker. Ten eerste had de onderzoeker geen hoge respons verwacht op de enquête en had op voorhand niet gedacht dat grote dataverzameling in korte tijd mogelijk zou zijn. Ten tweede is de onderzoeker tot inzicht gekomen dat het praktijkprobleem erg complex is en niet na eenmalig onderzoek is op te lossen. De aanbevelingen betreffen dan ook een pilot, waarna vervolgonderzoek kan plaatsvinden naar de effectiviteit van de aanbeveling. Tot slot hebben de resultaten het verschil tussen mbo- en hbo-niveau wat betreft de hbo-studievaardigheden blootgelegd; hierdoor kan aandacht besteed worden aan de vaardigheden die vanuit de mbo-leerlingen als de hbo-studenten worden gemist. Daarnaast blijven de rol van de sociaal-emotionele ontwikkeling en het kernconflict voor de onderzoeker redelijk op de achtergrond wegens gebrek aan wetenschappelijke bronnen. De resultaten hebben aangetoond dat de studieloopbaanbegeleiders betrokken zijn bij de uitstroom van de mbo niveau-4-student, maar niet altijd de tijd kunnen vinden om de student een-op-een begeleiding te geven. Echter, de onderzoeker vraagt zich af of de student wel volledig voorbereid kan worden op een hbo-vervolgopleiding. De verantwoordelijkheid ligt altijd bij de student, maar de rol van informeren ligt bij de onderwijsinstelling.

De tijdsperiode waarin het onderzoek is uitgevoerd heeft invloed op de validiteit en de resultaten. Wegens de huidige Covid 19-omstandigheden verblijven veel respondenten thuis met thuisonderwijs. Dit betekent dat veel respondenten e-mail contact moeten onderhouden en daardoor eerder geneigd zijn om de e-mail over de enquête te zien en in te vullen. Een groot aantal van de interviews heeft ook telefonisch plaatsgevonden in plaats van fysiek, en als gevolg kan bij een telefonisch interview de interviewer de houding, mimiek en gezichtsuitdrukking van de geïnterviewde niet meenemen in de beantwoording van de vragen, waardoor er in het telefonische interview in mindere mate wordt doorgevraagd dan bij een fysiek interview het geval zou zijn. Vier van de vijf werkbezoeken hebben ook telefonisch plaatsgevonden, waardoor ook minder doorgevraagd kon worden. Deze beperkingen kunnen voorkomen worden door de interviews aan te passen met concretere vragen naar ervaringen of door eerst een test interview te houden met bijvoorbeeld een medestudent, waarbij uitvragen in de interviewleidraad toegevoegd kunnen worden.

Door de grootte van de organisatie heeft de onderzoeker beperkingen ervaren op het gebied van communicatie, waardoor bijvoorbeeld de enquête onder de mbo-leerlingen later werd ingezet dan gepland. De onderzoeker heeft het besef ontwikkeld dat communicatie binnen een grote organisatie tijd kost. Wegens de steeds veranderende doelgroep doet de onderzoeker de suggestie om vervolgonderzoek over de gekozen aanbeveling uit te voeren.

8.Literatuurlijst

- Beroepsonderwijs Bedrijfsleven. (2015). *Keuzedeel voorbereiding HBO*. Geraadpleegd op 3 februari 2020 van: [file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Downloads/K0125%20Keuzedeel%20Voorbereiding%20hbo%20\(SBB\).pdf](file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Downloads/K0125%20Keuzedeel%20Voorbereiding%20hbo%20(SBB).pdf)
- Bloemen, P. & Dekkers, J. (2013). *Greep krijgen op je studieloopbaan*. Nuenen, Nederland: OAB Dekkers.
- Bok, C. (2015). *Invulling geven aan onderwijs op maat*. Geraadpleegd op 1 april 2020, van <https://www.surf.nl/files/2019-02/invulling-geven-aan-onderwijs-op-maat-2015.pdf>
- Boon, F., & Veulings, G. (2014). *Studieloopbaanbegeleiding bij Avans Hogeschool*. Geraadpleegd van [file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Downloads/141211_kader_studieloopbaanbegeleiding_avansbreed%20\(3\).pdf](file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Downloads/141211_kader_studieloopbaanbegeleiding_avansbreed%20(3).pdf)
- Boom. (2020). *Talentenwijzer*. Geraadpleegd op 28 maart 2020, van https://www.talentenwijzer.com/inleiding_voor_students
- Center for Education and Learning. (2017, 1 januari). *Definitie en model Studiesucces*. Geraadpleegd op 2 april 2020, van <https://www.lde-studentsuccess.com/node/199?locale=nl>
- Centraal Bureau voor Statistiek. (2017). Toegankelijkheid van het hoger onderwijs voor mbo gediplomeerden. Geraadpleegd op 6 april 2020, van [file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Downloads/170914ToegankelijkheidHbovoormboers_rapport%20\(2\).pdf](file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Downloads/170914ToegankelijkheidHbovoormboers_rapport%20(2).pdf)
- Corpos. (2020). *Steekproefcalculator*. Geraadpleegd op 8 april 2020, van <https://www.corpos.nl/producten/Steekproef/streekproefcalculator.html>
- Craeynest, P. (2018). *Psychologie van de levensloop* (1ste editie). Leuven, België: Acco.
- Cuppen, J., & Mulder, J. (2018). *Uitval en switch in het HBO*. Geraadpleegd op 11 maart 2020, van http://www.researchned.nl/wp-content/uploads/2018/10/Uitval-en-Switch-in-het-Hbo_CuppenMulder2018.pdf
- Curio. (2016). *Passend Onderwijs*. Geraadpleegd op 31 maart 2020, van <https://edurocwb.sharepoint.com/sites/bestuurscentrum/ssb/SitePages/Passend%20onderwijs.aspx>
- Curio. (2019). *Curio logo* [Foto]. Geraadpleegd van <https://www.curio.nl/locaties-curio/oostelijke-havendijk-1/>
- Curio. (2020). *Instellingsplan 2020 - 2025*. Etten-Leur, Nederland: Raad van Bestuur.
- Delfos, M. (2012) *Psychologie van de adolescentie*. Amsterdam, Nederland: Pearson Benelux.
- Dienst Uitvoering Onderwijs. (2018). *Doorstroom naar HBO*. Geraadpleegd op 3 februari 2020, van <https://zakelijk.duo.nl/zakelijk/portaal/datavisualisatie/topic/25LX/inzichten>
- Edumundo. (2018). *Edubook Studie & Loopbaan*. Geraadpleegd op 28 maart 2020, van <https://www.edumundo.com/edubook/studie-loopbaan-begeleiding>
- Expertisecentrum Beroepsonderwijs. (2019). *Passend onderwijs in het MBO*. Geraadpleegd op 20 maart 2020 van, <https://www.canonberoepsonderwijs.nl/passend-onderwijs>
- Expertisecentrum LOB. (2018). *Loopbaancompetenties*. Geraadpleegd op 30 maart 2020, van file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Downloads/digi_wegwijzer_loopbaancompetenties_2p.pdf
- Haas, A., Bek, A., & Blokzijl, B. (2019). *Studievaardigheden set voor doorstroom mbo hbo*. Geraadpleegd op 11 maart 2020, van [file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Bestanden%20Afstudeerproject%20Curio/nieuw-brochure-mbo-hbo%20\(1\).pdf](file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Bestanden%20Afstudeerproject%20Curio/nieuw-brochure-mbo-hbo%20(1).pdf)
- Janssen, M. (2007). *Het HBO niveau*. Geraadpleegd op 30 maart 2020, van https://pure.hva.nl/ws/files/4443096/cahier_5_Het_hbo_niveau.pdf
- Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs. (2017). *Effect groeps grootte MBO*. Geraadpleegd op 11

- februari 2020, van <https://www.nro.nl/kennisrotondevragenopeenrij/effect-groepsgrootte-mbo/>
- Kraal, W., Heuvel, S., & de Koning, M. (2009). *De STAR-methode*. Houten, Nederland: Bohn Stafleu van Loghum.
- Loopbaan Oriëntatie Begeleiding. (2015). *Superdiversiteit in het MBO*. Geraadpleegd op 31 maart 2020, van [file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Downloads/Superdiversiteit_in_het_mbo-Motivaction-International%20\(1\).pdf](file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Downloads/Superdiversiteit_in_het_mbo-Motivaction-International%20(1).pdf)
- Loopbaan Oriëntatie Begeleiding. (2016). *Handreiking voor LOB in het MBO*. Geraadpleegd op 2 april 2020, van [file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Downloads/170227_lob_mbo_handreiking_digitaal%20\(1\).pdf](file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Downloads/170227_lob_mbo_handreiking_digitaal%20(1).pdf)
- MBO Raad. (2015). *Bouwsteen Studiesucces MBO*. Geraadpleegd op 2 april 2020, van https://www.mboraad.nl/sites/default/files/publications/10_benchmark_studiesucces.pdf
- MBO Raad. (2017). *Studiesucces MBO*. Geraadpleegd op 6 april 2020, van https://www.mboraad.nl/sites/default/files/publications/sectorrapportage_studiesucces_2016-2017.pdf
- MBO Raad. (2019). *Convenant doorstroom MBO HBO*. Geraadpleegd van 3 februari 2020, van https://www.mboraad.nl/sites/default/files/documents/convenant_mbo_raad_-_vh_inzake_doorstroom_mbo-hbo.pdf
- MBO Raad. (2019). *Doorstroom mbo-hbo*. Geraadpleegd op 30 december 2019, van <https://www.mboraad.nl/themas/doorstroom-mbo-hbo>
- MBO Raad. (2019). *Varianten vormgeving LOB*. Geraadpleegd op 20 maart 2020 van, file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Downloads/varianten_vormgeving_lob.pdf
- MBO Raad. (2020). *Imago mbo*. Geraadpleegd op 11 februari 2020, van <https://www.mboraad.nl/het-mbo/imago-mbo>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2011). *Studiesucces in de bachelor*. Geraadpleegd op 4 april 2020, van <https://onderwijsonderzoekblog.files.wordpress.com/2016/03/studiesucces-in-de-bachelor-rapport.pdf>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2015). *Geslacht als factor van succes in het mbo?* Geraadpleegd op 4 april 2020, van <https://www.onderwijsincijfers.nl/themas/documenten/publicaties/2014/04/01/geslacht-als-factor-van-succes-in-het-mbo>
- Nationale Beroepengids. (2019). *Beleidsmedewerker/projectleider*. Geraadpleegd op 29 april 2020, van <https://www.nationaleberoepengids.nl/beleidsmedewerker-projectleider-voortgezet-onderwijs>
- NRO. (2016). *Analyse Mbo studenten die uitvallen op het HBO*. Geraadpleegd op 25 maart 2020, van <http://www.tierweb.nl/tier/assets/files/UM/projects/doorstroom%20mbo%20hbo/Mbostudenten%20die%20uitvallen%20op%20het%20hbo%20Analyse%202005-2015.pdf>
- Onderwijsinspectie. (2016). *MBO populatie afstemming*. Geraadpleegd op 11 februari 2020, van <https://wij-leren.nl/kenmerken-mbo-populatie-afstemming.php>
- Peerboom, F. (2015). *Superdiversiteit in het MBO*. Geraadpleegd op 20 maart 2020 van, file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Downloads/Superdiversiteit_in_het_mbo-Motivaction-International.pdf
- Raad voor Volksgezondheid en Samenleving. (2018). *Maatschappelijke verwachtingen en mentale druk onder jongvolwassenen*. Geraadpleegd op 4 april 2020, van https://www.allesisgezondheid.nl/wp-content/uploads/2019/02/RVS_essay_Over_bezorgd_Maatschappelijke_verwachtingen_en_mentale_druk Onder_jongvolwassenen.pdf

- Reekers, M. (2005) *Coachen in het hoger beroepsonderwijs*. Soest, Nederland: Nelissen.
- Remmerswaal, J. (2015) *Begeleiden van groepen*. Houten, Nederland: Bohn Stafleu van Loghum.
- Rijksoverheid. (2018). MBO scholen moeten meer aandacht besteden aan alle vormen van diversiteit . Geraadpleegd op 16 april 2020, van <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2018/12/07/mbo-scholen-moeten-aandacht-besteden-aan-alle-vormen-van-diversiteit>
- Rigter, J. (2016). *Het palet van de psychologie*. Bussum, Nederland: Coutinho.
- RIVM, Trimbos, & Amsterdam UMC. (2019). *Mentale gezondheid jongeren*. Geraadpleegd op 6 april 2020, van https://www.rivm.nl/sites/default/files/2019-05/011281_120429_RIVM%20Brochure%20Mentale%20Gezondheid_V7_TG.pdf
- ROC West-Brabant. (2017). *Jaarverslag 2017*. Geraadpleegd op 20 maart 2020 van, <https://rocbw.nl/upload/documenten/1/Jaarverslag%202017%20ROC%20West-Brabant%20Definitief.pdf>
- ROC de Leijgraaf. (2019). *Leijgraaf Next* . Geraadpleegd op 2 april 2020, van <https://www.leijgraafnext.nl/>
- ROC RIVOR. (2019). *Doorstromen*. Geraadpleegd op 2 april 2020, van <https://www.rocrivor.nl/studeren-bij-rivor/doorstromen/>
- ROC ter AA. (2019). *Soepele doorstroom*. Geraadpleegd op 2 april 2020, van <https://roc-teraa.nl/soepele-doorstroom/+>
- ROC Tilburg. (2019). *Aanmelden*. Geraadpleegd op 2 april 2020, van <https://roctilburg.digitaal-aanmelden.nl/nl/home/>
- Sayegh, C.S., Huey, S.J., Barnett, E., & Spruijt-Metz, D. (2017). *Motivational interviewing to prevent dropout from an education and employment program for young adults: a randomized controlled trial*. Journal of adolescence, 58, 1-11.
- Sociaal-Economische Raad. (2019). *Kansen en belemmeringen voor jongeren in 2019*. Geraadpleegd van <https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2019/hoge-verwachtingen-publieksversie.pdf>
- Sociaal en Cultureel Planbureau. (2018). *Opleiding als scheidslijn*. Geraadpleegd op 6 april 2020, van <https://digitaal.scp.nl/leefstijl/opleiding-als-scheidslijn/>
- Sociaal en Cultureel Planbureau. (2018). *De sociale staat van Nederland*. Geraadpleegd op 11 februari 2020, van <https://digitaal.scp.nl/ssn2018/onderwijs/>
- Spek, M. (2013). *Studieloopbaanontwikkeling*. Amsterdam, Nederland: Pearson Benelux B.V.
- Staak, T. (2019). *Met het mbo is niets mis*. . Geraadpleegd op 11 februari 2020, van <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/met-het-mbo-is-niets-mis-het-enige-wat-er-niet-aan-klopt-is-het-imago~bcc7737f/>
- Stichting Nederlands Register voor Opleidingen. (2011). *Tien Algemene HBO competenties*. Geraadpleegd op 30 maart 2020, van <http://www.snro-instituut.nl/userfiles/Tien-Algemene-HBO-Competenties.pdf>
- StudentLabs. (2018). *Student Labs* . Geraadpleegd op 2 april 2020, van [file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Downloads/StudentLab+Brochure%20\(1\).pdf](file:///home/chronos/u-5929382125ccff7f0dcd46f61720f599298b3119/MyFiles/Downloads/StudentLab+Brochure%20(1).pdf)
- Thesaurus Zorg en Welzijn. (2020a). *Definitie vaardigheid*. Geraadpleegd op 9 maart 2020, van <https://thesauruszorgenwelzijn.multites.net.ezproxy.avans.nl/default.asp?lang=NED&searchString=vaardigheden&op=DISPTerm>
- Thesaurus Zorg en Welzijn. (2020b). *Definitie Zorg en Welzijn*. Geraadpleegd op 9 maart 2020, van <https://thesauruszorgenwelzijn.multites.net.ezproxy.avans.nl/default.asp?lang=NED&searchString=sector+zorg+en+welzijn&op=DISPTerm>
- Thesaurus Zorg en Welzijn. (2020c). *Definitie HBO*. Geraadpleegd op 9 maart 2020, van <https://thesauruszorgenwelzijn.multites.net.ezproxy.avans.nl/default.asp?n=25&op=DISPTerm&searchString=hbo&lang=NED>

- Thesaurus Zorg en Welzijn. (2020d). *Definitie Social Work*. Geraadpleegd op 9 maart 2020, van <https://thesauruszorgenwelzijn.multites.net.ezproxy.avans.nl/default.asp?n=25&op=DISP&TERM&searchString=social+work&lang=NED>
- Thesaurus Zorg en Welzijn. (2020e). *Definitie kwaliteit van leven*. Geraadpleegd op 11 maart 2020, van <https://www.thesauruszorgenwelzijn.nl/tr10550.htm>
- Trimbos Instituut. (2018). Nederlandse jeugd nog steeds gelukkig, maar schooldruk neemt toe. Geraadpleegd op 4 april 2020, van <https://www.trimbos.nl/actueel/nieuws/bericht/nederlandse-jeugd-nog-steeds-gelukkig-maar-schooldruk-neemt-toe>
- Universiteit Utrecht . (2018). *Fasen keuzeprocess*. Geraadpleegd op 2 april 2020, van https://www.uu.nl/bachelors/sites/default/files/2018_-_ba_studiekeuze_flyer_a5.pdf
- van der Donk, C., & Lanen, B. (2017). *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Bussum, Nederland: Coutinho.
- van der Werf, M. (2008). *Geluk is een keuze*. Houten, Nederland: Bohn Stafleu van Loghum.
- van Hoorik, I. (2011). *Talentontwikkeling stimuleert participatie en zelfvertrouwen*. Geraadpleegd op 31 maart 2020, van https://link.springer.com/article/10.1007/s12450-011-0039-y?error=cookies_not_supported&code=93bcb7ad-5e9e-413b-ad0c-35a561e9be04
- Vereniging voor Nederlandse Gemeenten. (2020). *Wetgeving Passend onderwijs*. Geraadpleegd op 31 maart 2020, van <https://vng.nl/artikelen/wetgeving-passend-onderwijs>
- Verheij, F. (2005). *Integratieve kinder- en jeugdpsychotherapie*. Assen, Nederland: Koninklijke Van Gorcum.
- Visser, C. (2009). *Doen wat werkt*. Culemborg, Nederland: van Duuren Management.
- WorldSkills Nederland. (2020). *Visie en missie*. Geraadpleegd op 6 april 2020, van https://worldskillsnetherlands.nl/visie_missie/

9. Bijlagen

9.1 Bijlage 1: Onderzoeksvragen & Overzicht HBO studievoordigheden

De onderzoeksvragen worden onderverdeeld in diverse subhoofdstukken. Hieronder worden de titels per deelvraag weergegeven.

Hoofdvraag	Op welke manier kan Curio de huidige mbo-niveau 4 leerlingen van de sector Zorg & Welzijn begeleiden in het ontwikkelen van de tien gevraagde hbo-vaardigheden om succesvol het eerste jaar van de HBO studie Social Work aan de Academie voor Sociale Studies te Avans te doorlopen?
Deelvraag 1	Op welke manier worden de huidige mbo-niveau 4-leerlingen van de Sector Zorg en Welzijn voorbereid naar een HBO studie? 1a: Hoe wordt de begeleiding door de mbo-leerlingen ervaren? 1b: Hoe wordt de begeleiding door studieloopbaanbegeleiders ervaren? 1c: Wat is er over de 10 generieke vaardigheden bekend bij de studenten en studieloopbaanbegeleiders? 1d: Welke relevante theorieën, modellen worden er gedurende de begeleiding aangesproken?
	Titel deelvraag 1: Begeleiding van mbo-niveau 4-leerlingen
Deelvraag 2	Op welke manier worden de studenten afkomstig van het mbo-niveau 4 begeleid door de HBO instelling? 2a: Hoe wordt de begeleiding door de studenten ervaren? 2b: Hoe wordt de begeleiding door studieloopbaanbegeleiders ervaren? 2c: Hoe wordt er ingespeeld op ontwikkeling van de 10 generieke vaardigheden op de HBO instelling? 2d: Welke relevante theorieën of modellen worden er gedurende de begeleiding aangesproken?
	Titel deelvraag 2: Begeleiding van mbo-leerlingen op het hbo
Deelvraag 3	Wat is er binnen de relevante vakliteratuur bekend over het begeleiden van mbo-leerlingen ter voorbereiding op een hbo-opleiding? 3a: Welke kwaliteiten en competenties zijn nodig om het eerste jaar van een hbo-studie positief af te ronden? 3b: Welke begeleidingswijzen zijn er passend bij het ontwikkelingsniveau van de mbo-niveau 4 student? 3c: Welke achtergrondkenmerken zijn er van invloed op het studiesucces van de mbo-student?
	Titel deelvraag 3: Relevante vakliteratuur over het begeleiden van mbo-leerling ter voorbereiding op een HBO opleiding
Deelvraag 4	Hoe begeleiden vergelijkbare onderwijsinstellingen mbo-niveau 4-leerlingen ter voorbereiding op een hbo-opleiding? 4a. Welke acties voeren vergelijkbare onderwijsinstellingen uit om mbo-niveau 4-leerlingen voor te bereiden op een hbo-opleiding?
	Titel deelvraag 4: Begeleiding mbo-leerlingen bij vergelijkbare onderwijsinstellingen

Overzicht HBO vaardigheden

10 Generieke HBO Vaardigheden Set	Deelvaardigheden
1.Plannen en zelfstandig werken	verantwoordelijkheid nemen, taken inventariseren, reële tijdsplanning maken voor korte en lange termijn in de juiste volgorde, deadlines en resultaten opnemen, planning nakomen, probleemoplossend werken, adequaat reageren bij onduidelijkheden, improviseren, uitzoeken wat niet duidelijk is (Haas , Bek, & Blokzijl, 2019).
2.Teksten lezen en leren	grote hoeveelheid stof bestuderen, engelse teksten begrijpen, hoofd- en bijzaken onderscheiden, samenvatten (Haas , Bek, & Blokzijl, 2019).
3.Informatie zoeken en verwerken	simultaan luisteren en schrijven, informatiebronnen gebruiken, waarderen van informatie bronnen, onderzoeksvragen opstellen, hoofd- en bijzaken onderscheiden, selecteren van relevante informatie, ordenen van informatie (Haas , Bek, & Blokzijl, 2019).
4.Presenteren	bepalen van en verdiepen in doelgroep, doel vaststellen, inhoud en opbouw kiezen, correcte en passende taal gebruiken, hulpmiddelen inzetten, goede lichaamshouding aannemen, omgaan met reacties, omgaan met feedback (Haas , Bek, & Blokzijl, 2019).
5.Verslagen maken	verslagen/werkstukken maken, opbouw en vormgeving verzorgen, correct taalgebruik bezigen, effectief taalgebruik kiezen, bronvermelding opnemen (Haas , Bek, & Blokzijl, 2019).
6.Onderzoeken	onderzoeksvragen stellen, onderzoeksplan maken, literatuuronderzoek doen, onderzoeken, rapporteren, concluderen, evalueren (Haas , Bek, & Blokzijl, 2019).
7. Reflecteren	ontwikkelen zelfinzicht, ontwikkelen bewustzijn van eigen gedrag, reflecteren op resultaat, reflecteren op proces, reflecteren op leerpunten (Haas , Bek, & Blokzijl, 2019).
8.Analyseren	verband leggen tussen theorie en praktijk, probleem definiëren, informatie vergelijken en verbanden leggen, informatie beoordelen, feiten en meningen onderscheiden, conclusies trekken (Haas , Bek, & Blokzijl, 2019).
9. Samenwerken	heldere doelen en stappen formuleren, werkafspraken maken en naleven, taken verdelen, systematisch werken, inspelen op kansen en bedreigingen, creativiteit met realiteitszin combineren, openstaan voor inbreng van anderen, eigen ideeën inbrengen, meningsverschillen en problemen oplossen in de groep, bijdragen aan goede sfeer in de groep, inzetten feedback, gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen voor proces en resultaat (Haas , Bek, & Blokzijl, 2019).
10 ICT inzetten	inzetten communicatie/sociale media, gebruik elektronische leeromgeving, gebruiken word, gebruiken powerpoint of prezi, gebruiken excel, zoeken op internet (Haas , Bek, & Blokzijl, 2019).

9.2 Bijlage 2: Overzicht respondenten

In de onderstaand tabel zijn de respondenten van dataverzamelingsinstrumenten betreft het afstudeeronderzoek weergegeven.

Respondent	Nummer	Populatiegroep	Datum interview	Locatie
Student cohort 2016	1	HBO student	23-01-2020 14:00-14:15	Avans Hogeschool: Hogeschoollaan 1, Breda
Student cohort 2016	2	HBO student	23-01-2020 14:15- 14:30	Avans Hogeschool: Hogeschoollaan, Breda
Student cohort 2016	3	HBO student	23-01-2020 14:30-14:45	Avans Hogeschool: Hogeschoollaan 1, Breda
Student cohort 2016	4	HBO student	30-01-2020 14:00-14:15	Avans Hogeschool: Hogeschoollaan 1, Breda
Student cohort 2016	5	HBO student	12-02-2020 13:00-13:15	Avans Hogeschool: Hogeschoollaan 1, Breda
SLB ASB	6	SLB'er HBO	11-02-2020 15:00-15:30	Avans Hogeschool: Hogeschoollaan 1, Breda
SLB ASB	7	SLB'er HBO	12-02-2020 12:00-12:30	Avans Hogeschool: Hogeschoollaan 1, Breda
SLB ASB	8	SLB'er HBO	12-02-2020 15:10-15:40	Avans Hogeschool: Hogeschoollaan 1, Breda
SLB ASB	9	SLB'er HBO	19-02-2020 13:00-13:30	Avans Hogeschool: Hogeschoollaan 1, Breda
SLB ASB	10	SLB'er HBO	21-02-2020 9:00-9:30	Avans Hogeschool: Hogeschoollaan, Breda
SLB MBO	11	SLB'er MBO	2-03-2020 9:00-9:30	Telefonisch contact ivm corona
SLB MBO	12	SLB'er MBO	4-03-2020 15:00-15:30	Curio: Oostelijke havendijk 1, Roosendaal
SLB MBO	13	SLB'er MBO	13-03-2020 12:00-12:30	Telefonisch contact ivm corona
SLB MBO	14	SLB'er MBO	12-03-2020 9:00-9:30	Telefonisch contact ivm corona
Contactpersoon ROC Tilburg	15	Contactpersoon onderwijsinstelling	20-02-2020 10:00-11:00	ROC Tilburg: Stappegoorweg 183, Tilburg
Contactpersoon ROC de Leijgraaf	16	Contactpersoon onderwijsinstelling	20-02-2020 14:00-15:00	Telefonisch contact
Contactpersoon ROC RIVOR	17	Contactpersoon onderwijsinstelling	17-03-2020 9:00-10:00	Telefonisch contact ivm corona
Contactpersoon ROC ter AA	18	Contactpersoon onderwijsinstelling	27-03-2020 14:00-15:00	Telefonisch contact ivm corona
Contactpersoon KW1C	19	Contactpersoon	19-03-2020	Telefonisch contact ivm corona

		onderwijsinstelling	10:00-11:00	
Beleidsmedewerker Curio	20	Beroepsprofessional	17-02-2020	Curio: Trivium 74, Etten-Leur
Data- analist Avans Hogeschool	21	Beroepsprofessional	13-02-2020	Avans Hogeschool: Hogeschoollaan, Breda
Data- analist Avans Hogeschool	22	Beroepsprofessional	23-01-2020	Avans Hogeschool: Hogeschoollaan 1, Breda
Data-analist Curio	23	Beroepsprofessional	3-02-2020	Curio: Trivium 74, Etten-Leur
Beleidsmedewerker Avans	24	Beroepsprofessional	11-03-2020	Telefonisch contact ivm corona

Respondenten Enquête

1. Enquête eerstejaars HBO studenten Social Work (afkomstig van MBO)

- Populatie: 19
- Respons: 11 = 58%

2. Enquête laatstejaars MBO niveau 4 studenten Zorg en Welzijn van de opleidingen:

- Maatschappelijk werk
- Sociaal werk
- Pedagogisch medewerker
- Onderwijsassistent
- Populatie: 1211
- Respons: 493 = 41%

9.3 Bijlage 3: Transcripties interviews

Resultaten 'Interview ervaringen HBO studenten betreft studieloopbaanbegeleiding afkomstig van mbo niveau 4, gedurende het eerste jaar van de HBO studie'.

Transcriptie interview 1 L = Geïnterviewde: Student 1 cohort 2016 R= Interviewer: R. Kerckhaert	Datum: 23-01-2020 Locatie: Hogeschoollaan 1, Breda
R	Bedankt voor je tijd, ik zou je graag wat vragen willen stellen over de manier waarop je bent voorbereid op een HBO studie
L	Geen probleem
R	Welke opleiding volg je op dit moment en welke vooropleiding heb je gehad?
L	Ik volg nu de opleiding Sociaal pedagogisch hulpverleners en heb als vooropleiding pedagogisch medewerker gehad.
R	In welk studiejaar zit je?
L	In jaar 4
R	Op welke manier sluit je vorige studie aan op de huidige studie?
L	Een klein stukje, ik heb op mijn MBO ontwikkelingspsychologie gekregen. Dat vak kregen we in het eerste jaar van de HBO ook.
R	Op welke wijze ben je op het MBO voorbereid op een vervolg- of HBO studie?
L	Nee, bij mij was het vooral stage in het laatste MBO jaar wel zijn we met de klas 1x naar open dag geweest op Avans. Dit heeft helaas niet geholpen. Ik kreeg door de open dag wel een idee van wat ik kon verwachten maar er was ook sprake van bangmakerij . De overstap naar het HBO zou te groot zijn en er zou heel veel theorie zijn.
R	Op welke manier ben je in het eerste jaar van het HBO begeleidt ?
L	Ik ben het eerste jaar niet extra begeleid dan de andere studenten.
R	Op welke manier zou je begeleid willen worden?
L	Standaard lessen vooraf aan de studie aanbieden om voor te bereiden op de HBO
R	Welke factoren zijn hierbij helpend geweest?
L	Ik focuste het eerste jaar vooral op planning , ik begon op tijd met leren voor de tentamens. Ook zorgde ik ervoor dat ik eerst alle verslagen af had en daarna begon ik met het leren voor de tentamens.
R	Hoe kijkt u terug op het eerste jaar van de HBO studie?
L	Het was een druk maar leuk jaar met veel leuke vakken .
R	Wat zou er moeten veranderen in de overstap van MBO naar HBO?
L	Ik zou graag zien dat er meer wordt samengewerkt met MBO scholen zoals door bijvoorbeeld studenten verplicht een dag mee laten lopen met een HBO student. Het lijkt wel of het HBO zich te goed voelt om iets met het MBO te doen.
R	

	Hebben je verder nog opmerkingen of vragen?
L	Ik denk dat een rondleiding door de school , vooraf aan de introweek helpend zou kunnen zijn.
R	Bedankt voor je tijd en moeite, ik kan zeker iets met je antwoorden.

Bevindingen	De respondent geeft aan het vak 'Ontwikkelingspsychologie' gehad te hebben, maar dit sloot niet aan op de HBO vakken. Met de klas is toendertijd 1x de open dag bezocht. De respondent geeft aan dat er op het MBO sprake was van 'bangmakerij' voor de grote stap naar het HBO. De respondent geeft aan niet anders of verschillend begeleid te zijn gedurende het eerste jaar van de HBO studie en heeft zich gestort op de planning betreft de theoretisch vakken. De respondent geeft aan dat er meer samenwerking mag komen tussen MBO- en HBO scholen. De respondent geeft hierin het gemis van een extra rondleiding door de school voordat de introweek van start zou gaan.
Kernwoorden	• Sociaal pedagogisch hulpverleners • Vooropleiding pedagogisch medewerker • Ontwikkelingspsychologie • 1x naar open dag • Bangmakerij • Veel theorie • Niet extra begeleidt • Standaard lessen vooraf aan de studie • Druk • Leuke vakken • Veel theorie • Meer samenwerking MBO scholen • Rondleiding door school

Transcriptie interview 2 C = Geïnterviewde: Student 2 cohort 2016 R = Interviewer: R. Kerckhaert	Datum: 23-01-2020 Locatie: Hogeschoollaan 1, Breda
R	Bedankt voor je tijd, ik zou je graag wat vragen willen stellen over de manier waarop je bent voorbereid op een HBO studie
C	Ik help je graag, geen probleem
R	Welke opleiding volg je op dit moment en welke vooropleiding heb je gehad?
C	Ik studeer nu Sociaal Pedagogisch Hulpverleners en heb hiervoor de MBO Sociaal Maatschappelijk Werk gevolgd.
R	In welk studiejaar zit je?
C	Jaar 4
R	Op welke manier sluit je voorgaande studie aan op je huidige studie?
C	Mijn vooropleiding sluit goed aan , ik heb tijdens mijn MBO studie vakken gevolgd die ik op het HBO daarna ook heb gehad.
R	Op welke wijze ben je op het MBO voorbereid op een vervolgstudie?
C	Mijn MBO school had een samenwerking met Avans , ik volgde een half jaar lang op vrijdag colleges met opdrachten en daarna mini tentamens gekregen van

	alle vakken in het eerste jaar. Om gewoon te oefenen of het HBO en de manier van leren iets voor mij is.
R	Heeft dit geholpen tijdens de overstap naar HBO
C	Ja, zeker. Ik wist zo precies wat ik kon verwachten
R	Op welke manier ben je in het eerste jaar van het HBO begeleidt ?
C	Ik ben begeleid door een studieloopbaanbegeleider , verder heb ik zelf veel planningen gemaakt om de verschillende vakken bij te houden.
R	Welke factoren zijn hierbij helpend geweest?
C	Het college dat je in het begin van het jaar kon volgen over Blackboard en over het rooster .
R	En welke factoren zijn hierbij niet helpend geweest?
C	De druk van de toetsen en verslagen die er gemaakt moesten worden
R	Hoe kijkt u terug op het eerste jaar van de HBO studie?
C	Prima, als je goed kan plannen en de tijd had om alle theorie door te nemen dan was het eerste jaar zeker haalbaar. Leuke vakken.
R	Op welke manier zou je begeleidt willen worden in het eerste jaar van je studie?
C	Een soort van avondcollege waarin je lessen kan volgen die je extra voor kunnen bereiden op de tentamens.
R	Wat zou er moeten veranderen in de overstap van MBO naar HBO?
C	Ik heb veel bangmakerij meegekregen en had ook niet echt een fijne begeleider tijdens de introweek van de opleiding. Het HBO moet als serieuze optie worden benaderd op het MBO. Het laatste half jaar heb ik een keuzedeel gevolgd om voorbereid te worden op het HBO. Ik vond het fijn dat ik niet anders werd behandeld dan havisten .
R	Heeft u verder nog opmerkingen of vragen?
C	Nee, ik had wel een idee. Wat nou als je een dag in zomervakantie kan komen waarin je uitleg krijgt over het rooster , over blackboard en over de opbouw van een jaar bijvoorbeeld. Zo net een week voor de introweek , dat zou bij mij al een grote geruststelling geven.
R	Oke, bedankt voor je tijd en moeite en ik zal het laten weten als het onderzoek is afgerond.

Bevindingen	De respondent heeft de MBO maatschappelijk werk gevolgd en geeft aan dat de vooropleiding nauw aansluit bij de HBO studie. In het laatste jaar van de MBO opleiding heeft de respondent colleges gevolgd, waarin vakken werden gegeven en mini-tentamens worden afgenomen. De respondent kreeg hierdoor verheldering betreft de verwachting tov het HBO. De respondent geeft aan in het eerst jaar veel planningen te hebben gemaakt om bij te kunnen blijven met de stroom aan theorie. De respondent geeft aan dat in het begin van het jaar gebruik is gemaakt van de workshop betreft het gebruik van Blackboard, Iavans en indeling van het gebouw. De respondent zou graag voorbereid willen worden dmv een avondcollege waarin bijles wordt gegeven over de theoretische vakken. De respondent benadrukt dat de gelijke behandeling van havisten en MBO'ers positief is ervaren.
-------------	---

Kernwoorden	• Sociaal Pedagogisch Hulpverleners • Sociaal Maatschappelijk Werk • vooropleiding sluit goed aan, • MBO school had een samenwerking met Avans, • half jaar colleges met opdrachten • verwachten • studieloopbaanbegeleider • plannings gemaakt • college blackboard en rooster • druk van toetsen en verslagen • plannen en tijd om theorie door te nemen • avondcollege • bangmakerij • serieuze optie • keuzedeel gevolgd • niet anders behandeld dan havisten • uitleg rooster, blackboard, opbouw jaar in week voor introweek
-------------	--

Transcriptie interview 3 S = Geïnterviewde: Student 3 cohort 2016 R = Interviewer	Datum: 23-01-2020 Locatie: Hogeschoollaan 1, Breda
R	Bedankt voor je tijd, ik zou je graag wat vragen willen stellen betreft de studieloopbaanbegeleiding gedurende het eerste jaar van de HBO studie.
S	Prima, brand maar los
R	Welke opleiding volg je op dit moment en welke vooropleiding heb je gehad?
S	Ik studeer nu de HBO Maatschappelijk werk en dienstverlening , hiervoor heb ik MBO niveau 4 Mediavormgeving gedaan.
R	In welk studiejaar zit je?
S	Ik zit in het vierde en laatste jaar.
R	Op welke manier sluit je voorgaande studie aan op de huidige studie?
S	Mijn vooropleiding sluit totaal niet aan . Ik kom van mediavormgeving en daar heb ik geen voorbereiding gehad en daar werd niet gesproken over een vervolgopleiding .
R	Op welke manier ben je in het eerste jaar van de HBO opleiding begeleid?
S	Ik heb een blackboard college gevolgd, van de intro week heb ik niet veel opgestoken behalve de grote hoeveelheid alcohol en de pizza's die te laat waren en ik hield er een gezellige klas aan over. Gedurende het eerste jaar kon ik met problemen terecht bij mijn SLB'er.
R	Welke factoren zijn hierbij helpend geweest?
S	Ik vond het fijn om vooraf aan het schooljaar informatie te krijgen zodat ik niet op de eerste dag onwetend de school binnen zou lopen.
R	Welke factoren zijn hierbij niet helpend geweest?
S	De introweek wordt verplicht gesteld terwijl er in de eerste lesweek ook wordt

	verwacht dat er boeken worden gelezen. Dit vond ik moeilijk om in te plannen tussen alle activiteiten van de introweek
R	Hoe kijk je terug op het eerste jaar van je HBO?
S	Leuke interessante vakken en hulp van de SLB er was mogelijk, maar dit was voor mij niet van toepassing.
R	Op welke manier zou je begeleidt willen worden het eerste jaar?
S	Ik zou graag vooraf aan het jaar geïnformeerd willen worden door middel van een meeloopdag of een college waarin je de ins en outs van de school leert kennen.
R	Wat zou er moeten veranderen aan de overstap tussen MBO - HBO?
S	Nu werd er op mijn vorige opleiding niet gesproken over een vervolgopleiding op HBO niveau. Ik heb zelf erg moeten zoeken naar een gepaste opleiding en zou hierin begeleiding verwachten van de MBO school.
R	Heb je verder nog opmerkingen of vragen?
S	Nee, je vragen waren erg duidelijk
R	Dan zou ik je graag willen bedanken voor je tijd, ik zal het laten weten als het onderzoek is afgerond.

Bevindingen	De respondent heeft de MBO opleiding mediavormgeving gedaan en stelt dat de huidige studie hier niet op aansluit. De respondent is van mening dat er gedurende de MBO opleiding geen informatievoorziening heeft plaatsgevonden omtrent het doorstromen naar een HBO vervolgopleiding. De respondent heeft het Blackboard college gevolgd en dit was volgens haar erg nuttig. Aan het begin van het schooljaar wordt er van de student verwacht dat zowel theorie wordt gelezen als wordt meegedaan aan de activiteiten van de introweek, de respondent vond dit moeilijk organiseerbaar. De respondent geeft het gemis van een meeloopdag aan. De respondent geeft aan erg gezocht te hebben naar een HBO vervolgopleiding en stelt dan ook dat er iets gedaan moet worden aan de informatievoorziening op het MBO
Kernwoorden	• maatschappelijk werk en dienstverlening • mediavormgeving • vooropleiding sluit niet aan • niet gesproken over vervolgopleiding • blackboard college • vooraf informatie over schooljaar • onwetendheid • introweek verplicht, verwachting boeken lezen • vooraf geïnformeerd: meeloopdag/college • begeleiding verwachten van MBO school

Transcriptie interview 4 G = Geïnterviewde: Student 4 cohort 2016 R = Interviewer	Datum: 6-02-2020 Locatie: Hogeschoollaan 1, Breda
R	Bedankt voor je tijd, ik zou je graag wat vragen willen stellen betreft de studieloopbaanbegeleiding gedurende het eerste jaar van de HBO studie.

G	Brand maar los Roos.
R	Welke opleiding volg je op dit moment en welke vooropleiding heb je gehad?
G	Ik studeer nu Maatschappelijk werk en dienstverlening en heb hiervoor Maatschappelijk werk specifieke doelgroepen gestudeerd.
R	In welk studiejaar zit je?
G	in jaar 3
R	Op welke manier sluit je voorgaande studie aan op de huidige studie?
G	Het vak ontwikkelingspsychologie sloot deels aan bij wat ik in mijn vorige studie heb meegekregen. De creativiteit die ik moet inzetten in mijn studie komt wel overeen.
R	Op welke manier ben je in het eerste jaar van de HBO opleiding begeleid?
G	Ik ben door een SLB'er begeleid en werd naar mijn mening gelijk behandeld dan een hivist. SLB bestond voor mij uit het geven van uitleg bij onduidelijkheden en voorlichting over de verdere studiekeuzes in het eerste jaar.
R	Welke factoren zijn hierbij helpend geweest?
G	Hierbij hebben de studiehandleidingen en stroken plannings erg geholpen
R	Welke factoren zijn hierbij niet helpend geweest?
G	Ik vond de overstap qua theorie erg groot, in de hoeveelheid maar ook in complexiteit . Ik heb in het eerste jaar bijna elke avond aan school gezeten en heb meer moeite moeten doen in het leren van de theorie.
R	Hoe kijk je terug op het eerste jaar van je HBO?
G	Ik kijk positief terug op het eerste jaar, ik heb hard gewerkt en ben ver gekomen. Vanaf het MBO heb ik meegekregen dat het HBO zwaar is en dat je er hard voor moet werken.
R	Op welke manier zou je begeleidt willen worden het eerste jaar?
G	Ik zou meer begeleiding willen hebben om de overstap qua theorie te verkleinen .
R	Wat zou er moeten veranderen aan de overstap tussen MBO - HBO?
G	MBO docenten hebben mij vaak verteld dat de overstap erg groot was . Ik zou graag willen zien dat in de periode voor de zomer een college of zomerlessen oid worden gegeven.
R	Heb je verder nog opmerkingen of vragen? Ik heb nog een aantal aanvullende vragen met betrekking tot de 10 gevraagde vaardigheden, deze zijn later aan het interview toegevoegd. Zou ik je deze mogen stellen?
G	Ik heb verder geen vragen, ga maar door met de volgende vragen.

Bevindingen	De respondent heeft hiervoor Maatschappelijk werk gespecialiseerde doelgroepen gestudeerd. Het vak ontwikkelingspsychologie kwam nauwelijks overeen met het vak dat ik tijdens de MBO studie heb gehad. Creativiteit komt wel overeen en de SLB'er nam de onduidelijkheden in het eerste jaar weg. De respondent geeft aan dat de stap qua theorie erg groot bleek te zijn en zou dit willen verkleinen voor de toekomstige studenten. De respondent geeft aan dat MBO docenten veelvuldig hebben verteld dat de overstap naar het HBO wel erg groot was .
-------------	--

Kernwoorden

- maatschappelijke werk en dienstverlening
- maatschappelijk werk specifieke doelgroepen
- ontwikkelingspsychologie
- creativiteit
- studieloopbaanbegeleider
- theorie (hoeveelheid en complexiteit)
- meer begeleiding
- overstap qua theorie verkleinen: meer begeleiding hierbij
- MBO docenten vertellen vaak dat overstap groot is
- periode voor de zomer college of zomerlessen

Transcriptie interview 5 L = Geïnterviewde: Student 5 cohort 2018 R = Interviewer	Datum: 6-02-2020 Locatie: Hogeschoollaan 1, Breda
R	Welke opleiding volg je op dit moment en in welk studiejaar zit je ?
L	Ik volg de opleiding Social work en zit in het tweede studiejaar.
R	Op welke manier sluit je vorige studie aan op je huidige studie?
L	Mijn vorige opleiding was persoonlijke begeleider , deze opleiding sluit aan op mijn huidige opleiding.
R	Op welke wijze ben je op je MBO opleiding voorbereid op een vervolgstudie?
L	Op het MBO kregen we af en toe een gastpreker die de overstap al had gemaakt van MBO naar HBO, verder hebben wij ons daar verdiept over mogelijke vervolgopleidingen . Tevens gaven ze ons vooral ook het advies om een meeloopdag in te plannen en langs te gaan op open dagen .
R	Op welke manier bent u in het eerste jaar van het HBO begeleidt ?
L	Vrij weinig, hierbij is het ook goed om te vermelden dat ik al vrij snel merkte dat ik hier ook weinig behoefte aan heb en heb gehad. Waarschijnlijk was het wel mogelijk om mijn lsw-er hiervoor te benaderen maar ik heb dit nooit gedaan.
R	Welke factoren zijn hierbij helpend geweest?
L	Ik merkte vrij snel dat er meerdere mensen in hetzelfde schuitje zaten, waardoor ik veel met hen heb gestudeerd en gespard over hoe zij leerden etc.
R	Welke factoren zijn hierbij niet-helpend geweest?
L	Lastige vraag, ik denk dat alle adviezen over bijv. het bestuderen van literatuur wel welkom zijn.
R	Op welke manier zou u begeleidt willen worden?
L	Ik vind het prettig zoals het gegaan is.
R	Hoe kijkt u terug op het eerste jaar van de HBO studie?
L	Goed, over het algemeen kon ik het niveau van het HBO best prima aan dus ik heb een prima 1e studiejaar gehad.

R	Wat zou er moeten veranderen in de overstap van MBO naar HBO?
L	Misschien dat school meer aandacht kan besteden aan waar je terecht kan met mogelijke vragen. Dit was voor mij ook niet geheel duidelijk, ik zou hiervoor naar mijn lsw-er zijn gestapt maar ook niet met de zekerheid dat dat daarvoor de juiste persoon was.
R	Bedankt voor je uitgebreide antwoorden.

Bevindingen	De respondent heeft voor de HBO opleiding de studie maatschappelijk werk gevolgd, deze sloot volgens de respondent aan op de HBO vervolgopleiding. De respondent heeft een goede ervaring met het oriënteren op de studie middels inzet van een gastspreker, meeloopdag en bezoeken van open dag. Gedurende het eerste jaar heeft de respondent weinig behoefte gehad aan begeleiding maar had wel vragen over het bestuderen van literatuur. Deze respondent had graag willen zien dat hierbij meer advies gegeven zou worden, daarnaast is de respondent van mening dat er geen eenduidig punt is waar de student vragen kan stellen.
Kernwoorden	• social work • persoonlijke begeleider • opleiding sluit aan • gastspreker op MBO • verdiept in mogelijke vervolgopleidingen • advies meeloopdag en open dagen • weinig behoefte aan begeleiding • medestudenten sparren over leerwijze • adviezen over bestuderen literatuur • kon het HBO niveau aan • waar terecht mogelijke vragen

Aanvullende vragen met betrekking tot de 10 gevraagde HBO vaardigheden

De onderstaande vragen zijn verstuurd via de mail naar de 3 respondenten. Hieronder zijn de vragen omschreven en zijn de antwoorden van de respondenten onder elkaar gezet.

Naar aanleiding van het interview vorige week heb ik nog een aantal vragen, zouden jullie deze aub willen beantwoorden via de mail ?	Er zijn 10 generieke vaardigheden essentieel om te functioneren in het HBO, dat zijn de volgende: 1. Plannen en zelfstandig werken 2. Teksten lezen en leren 3. Informatie zoeken en verwerken 4. Presenteren 5. Verslagen maken 6. Onderzoeken 7. Reflecteren 8. Analyseren 9. samenwerken 10. ICT inzetten
Vraag 1: Welke van de bovenstaande vaardigheden heb je in het MBO al ontwikkeld ?	Respondent 1 :nummers: 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 Respondent 2 2. Informatie zoeken en verwerken: Wat ik nog kan herinneren is dat we meestal 1 les hadden en hierna vaak een uitwerk les. Dit was op de computer en kregen we vaak opdrachten waarbij we informatie op internet moesten zoeken. Dit waren kleine opdrachten. 4. Verslagen maken: Dit heb ik veel moeten doen op het MBO. Vooral toen ik stage liep hadden we beroepsproducten die we moesten uitwerken. Dit waren vaak bepaalde competenties die we

	moesten aantonen in de praktijk en hiervan verslagen maken hoe ik dit heb uitgevoerd en hoe ik mijn competentie heb laten zien. 6. Reflecteren: Ook heb ik regelmatig reflectieverslagen moeten maken over mijn handelen in het beroep als pedagogisch medewerker. Dit was natuurlijk niet zo uitgebreid als op het HBO. Deze verslagen waren vaak vrij oppervlakkig. 8. Samenwerken: Ik heb regelmatig opdrachten moeten uitvoeren met een groepje. Ik kan mezelf niet heel goed meer voor de geest halen of we echt projecten hadden maar bijvoorbeeld in een groepje een activiteitenprogramma ontwikkelen of samen een raamschildering maken. We moesten in de les ook wel vaak samenwerken aan een opdracht. 9. ict inzetten: ik weet niet precies wat hiermee bedoeld wordt maar we hebben geen speciale ict gebruikt. Verslagen gewoon in word uitwerken. Respondent 3 Op het MBO heb ik overal een basis van deze vaardigheden ontwikkeld. Sommige meer dan andere. Verslagen maken, presenteren, teksten lezen en leren, reflecteren en samenwerken zijn bij mij beter ontwikkeld. Verslagen maken: Op het MBO heb ik overal een verslag van moeten maken in plaats van een toets afnemen. Dit wilt niet zeggen dat de verslagen van hoge kwaliteit waren. Vergeleken met het HBO vind ik nu dat de verslagen veel beter hadden gekund. Presenteren: Dit heb ik goed ontwikkeld omdat we dit veel moesten doen. Wel heb ik hier weinig les in gehad. Het was een kwestie van gewoon doen. Dit kan in mijn opzicht beter. Teksten lezen en leren: Op het MBO kreeg ik veel lessen Nederlands. Hier is veel aandacht aan besteed. Reflecteren: Op het MBO heb ik veel stage gelopen en verslagen moeten schrijven over mijzelf. Reflecteren is bij ons veel aanbod gekomen en een belangrijk onderdeel in de vakken van de opleiding. Samenwerken: Bij veel lessen kregen we opdrachten waarbij we moesten samenwerken Hierdoor heb ik dit veel moeten doen. Respondent 4: informatie zoeken en verwerken, verslagen maken, reflecteren, ict Respondent 5: Plannen en zelfstandig werken, presenteren, verslagen maken, reflecteren, analyseren en samenwerken.
Bevindingen vraag 1	De vaardigheden die overeenkomen die de respondenten op het MBO hebben ontwikkeld zijn: informatie zoeken en verwerken, verslagen maken, samenwerken, reflecteren, presenteren en ict inzetten.
Vraag 2: Zijn er vaardigheden bij die je in het eerste jaar van de HBO al hebt aangesproken of waar je mee bent geholpen om deze te ontwikkelen?	Respondent 1: alle nummers zijn hierop van toepassing. Nummer 1 'teksten lezen en leren' is de enige vaardigheid die ik geheel opnieuw heb moeten leren op het HBO. Hiervoor heb ik gebruik gemaakt van de mogelijkheid die het HBO bood om een college bij te wonen over studeren en hoe je dat het beste aan kan pakken. Alle andere vaardigheden heb ik doorontwikkeld op het HBO, vooral middels het doen van projecten met medestudenten. Respondent 2: Teksten lezen en leren heb ik mezelf aangeleerd. Ik heb gekeken wat voor mij de beste manier was om te leren en ik heb vaak samenvattingen gemaakt en veel geschreven. Verder hebben we het in de les over reflecteren gehad en zo heb ik dat beter ontwikkeld. Ook moesten we veel samenwerken in project en hierdoor is dit vanzelf ontwikkeld. Ik ben wel geholpen met het gebruik maken van Blackboard, hier is een les over geweest geloof ik. Er zijn verder geen dingen waar ik mee geholpen ben. Respondent 3: De vaardigheid samenwerken is veel aanbod gekomen het eerste jaar. Tijdens de projecten die we hebben gedaan en de begeleiding daarvan. De begeleiding in samenwerken is vele malen beter op het HBO. Op het MBO wel veel moeten doen maar zeer weinig begeleiding in gehad. De vaardigheid onderzoeken is door het onderdeel project ook veel aanbod gekomen. Een totaal andere kijk gekregen hoe je informatie verzameld en wat wel belangrijk is en wat niet. De vaardigheid presenteren is ook in jaar 1 ook meteen verbeterd. Docenten vertellen wat de bedoeling is en hoe je een goede presentatie geeft.

	Respondent 4: Samenwerken en reflecteren is in het eerst jaar voornamelijk aan bod gekomen. Respondent 5: Ik ben met name geholpen met het doen van onderzoek. Dit was op het MBO in veel mindere mate voorgekomen, dus op het HBO moest ik me hier wel in verdiepen.
Bevindingen vraag 2	De respondenten geven aan dat samenwerken en reflecteren vooral in het eerste jaar aan bod is gekomen daarnaast geeft een respondent aan geholpen te zijn met het doen van onderzoek. Teksten lezen en leren is hierbij ook van toepassing.
Vraag 3: Kan je een top 5 geven van vaardigheden die je het minst hebt ontwikkeld?	Respondent 1: nummers in de volgorde van minst ontwikkelde: 3, 9, 7, 8, 2. Respondent 2: Presenteren, Analyseren, Onderzoeken, Teksten leren, Ict inzetten Respondent 3: Analyseren, Teksten lezen en leren. ICT inzetten, Informatie zoeken en verwerken, Onderzoeken Respondent 4: Presenteren, informatie zoeken, analyseren, onderzoeken en ict inzetten. Respondent 5: onderzoeken, ict inzetten, informatie zoeken en verwerken, teksten lezen en leren, analyseren
Bevindingen vraag 3	Minst ontwikkelde vaardigheid in het eerste jaar HBO: presenteren, analyseren, onderzoeken, ICT inzetten en teksten lezen en leren.
Vraag 4: Kan je per vaardigheid een beschrijving geven hoe je daar wel of niet mee bent geholpen in het eerste jaar van de HBO studie en hoe de vaardigheid in het laatste jaar van de MBO is aangesproken?	Respondent 1 1: Teksten lezen en leren kwam niet aan bod op mijn MBO opleiding. In het eerste jaar van het HBO werd er wel de mogelijkheid gegeven om een college bij te wonen over studeren. Hier heb ik gebruik van gemaakt en uiteindelijk een hoop aan gehad. 2. Door de projecten die we vanaf het eerste jaar moeten draaien heb ik dit geleerd. Iedere keer werden die projecten een stukje professioneler en werd er meer van je gevraagd van student. Middels feedback op al deze projecten en de begeleidende lessen die daarbij horen heb ik deze vaardigheid kunnen ontwikkelen. 3. Ik heb niet het idee dat ik op het MBO of HBO hier erg mee geholpen ben. Ik heb zowel op het MBO als HBO heel veel presentaties moeten geven, maar nog steeds vind ik presenteren doodeng. Ik heb ook niet het idee dat ik hiervoor handvatten heb gekregen. Ik heb daar wel eens naar gevraagd, maar iedere docent geeft ander advies om hiermee om te gaan. 4. (zie antwoord vraag 2) daarbij wil ik nog toevoegen dat er buiten de projecten er ook andere verslagen gemaakt moesten worden, voor bepaalde lessen. Door een beoordeling en opbouwende feedback bij deze verslagen heb ik ook veel geleerd. 5. Ik heb op het HBO leren onderzoeken, maar ik kwam er pas wel vrij laat achter (naar mijn idee) hoe dat de database kaluga en de andere databases daarin zoals pubmed werken en hoe je daar relevante informatie op kan vinden. Ik had hier graag een of meerdere lessen over gehad, want ik wist niet dat dit de bedoeling was. 6. Zowel in het HBO als MBO heb ik veel moeten reflecteren. Voor deze vaardigheid geldt dat ik dit door heb ontwikkeld op het HBO. Vooral tijdens stages heb ik veel moeten reflecteren op mijn handelen en houding. 7. (zie antwoord vraag 2) 8. (zie antwoord vraag 2) 9. Ik heb voor het HBO een opleiding gedaan op het MBO richting de ICT (mediavormgeving). Ik merk wel dat die kennis nu op het HBO erg van pas komt. Hierdoor lukt het mij om heel efficiënt te werk te gaan. Zo gebruik en gebruikte ik regelmatig adobe programma's voor schoolopdrachten, om bijvoorbeeld een filmpje te maken of een flyer. Daarnaast heb ik voor mijn minor een website moeten maken en het scheelde heel erg dat ik dat in mijn MBO studie heb geleerd en daar uiteindelijk mijn hobby van heb gemaakt. Respondent 2: Teksten lezen en leren: Ik ben hier niet echt mee geholpen, dit is iets wat je zelf moest uitzoeken. Wanneer we boeken moesten leren kwam ik erachter dat samenvattingen fijner waren 😊 Is verder niet besproken op MBO

- **informatie zoeken en verwerken:** Ik weet niet goed of we hier op het HBO mee geholpen zijn, met project bijeenkomsten werd dit onderling wel besproken en hebben we feedback gekregen van iedereen. Dit is helpend en geeft inzicht wat beter kan. Op het MBO niks over gehad.
- **Presenteren:** Op beide scholen niet mee geholpen, je kan altijd extra courses volgen als je dit wilt via avans. Zo heb ik wel faalangsttraining gehad, maar hier heb ik niet veel aan gehad.
- **verslagen maken:** Vanuit beoordelingslijsten kon je zien wat er in het verslag moest, verder niet mee geholpen
- **onderzoeken:** hier zijn we in het eerste jaar HBO wel mee geholpen. Tijdens het eerste project werd je nog goed begeleid in hoe je onderzoek moest doen. Op MBO niks.
- **Reflecteren:** Op MBO heb ik dit gehad door middel van een reflectieverslag over stage. Ik dacht dat er gewoon een aantal vragen waren die we moesten beantwoorden, verder niet echt begeleiding over gehad. Op HBO hebben we hier wel les over gehad hoe we dit het beste konden doen. Volgens mij was dit zelfs een vak maar weet het niet meer zeker.
- **Analyseren:** ook alleen op HBO tijdens project, niet op mbo
- **samenwerken:** Op MBO niet mee geholpen. Op HBO wel door middel van feedback geven aan elkaar en het ervaren van samenwerken
- **ict inzetten:** MBO niet veel gedaan, nu op hbo ook niet veel speciaals met ICT. Wel hulp gehad met blackboard

Respondent 3

Alle onderdelen zijn veel aanbod gekomen tijdens het onderdeel project wat wij veel in jaar 1 hebben gehad. **Reflecteren komt ook aanbod tijdens de stage van HBO en MBO. Verder is er weinig aandacht aan besteed op het MBO terwijl het wel aanbod is gekomen.** Het onderdeel ICT inzetten kan op beide vlakken veel meer.

Respondent 4:

1. Plannen en zelfstandig werken: studiehandleiding was erg **behulpzaam**, zeker het spoorboekje
2. Teksten lezen en leren: leren leren: **mindmaps** met verschillende onderwerpen, hoofdstukken beschrijven
3. Informatie zoeken en verwerken: door middel van **project** hebben we deze vaardigheid aangesproken
4. Presenteren: was toen al echt belabberd, **eigen onzekerheid**. Niet bekeken op wat je zegt maar hoe je het zegt. Niet mee geholpen in het eerste jaar.
5. Verslagen maken: **Gerichte feedback** bij onvoldoende voor verslagen
6. Onderzoeken: door middel van **projecten**, wel op zoek naar duidelijkheid bij docenten die de student meer vrijlaten
7. Reflecteren: Tijdens **SLB**, tijdens **supervisie** vakken en **portfolio** kwam reflecteren naar voren
8. Analyseren: is weinig aandacht besteed, valt onder **project**.
9. Samenwerken: veel aan gedaan door middel van **project**, je leert oordelen minder te volgen
10. ICT inzetten: **geen aandacht**, werd verwacht

Respondent 5

onderzoeken --> tijdens het **vak Praktijkgericht onderzoek** heb ik dit enorm ontwikkeld. ict inzetten --> lastig, ik denk hierbij met name aan sociale technologie. Door mijn leergemeenschap bij het get-lab ben ik hier wel een stuk meer over te weten gekomen. informatie zoeken en verwerken --> idem aan onderzoeker, veel ook door het vak Praktijkgericht onderzoek

	teksten lezen en leren --> met name ontwikkeld door het bestuderen van literatuur .analyseren --> met name door veel te bekijken naar hoe je hebt gehandeld.
Bevindingen vraag 4	De vaardigheden: teksten lezen en leren, onderzoeken, analyseren, ICT inzetten zijn in het MBO nauwelijks ontwikkeld. In het HBO kwamen door middel van projecten veel HBO vaardigheden aan bod. Respondenten beschrijven het niveauverschil in de diverse vaardigheden.

Samenvatting bevindingen HBO vaardigheden vragen	Aandachtspunten
-De vaardigheden die overeenkomen die de respondenten op het MBO hebben ontwikkeld zijn: informatie zoeken en verwerken, verslagen maken, samenwerken, reflecteren, presenteren en ict inzetten. -De respondenten geven aan dat samenwerken en reflecteren vooral in het eerste jaar aan bod is gekomen daarnaast geeft een respondent aan geholpen te zijn met het doen van onderzoek. Teksten lezen en leren is hierbij ook van toepassing. -Minst ontwikkelde vaardigheid in het eerste jaar HBO: presenteren, analyseren, onderzoeken, ICT inzetten en teksten lezen en leren. -De vaardigheden: teksten lezen en leren, onderzoeken, analyseren, ICT inzetten zijn in het MBO nauwelijks ontwikkeld. In het HBO kwamen door middel van projecten veel HBO vaardigheden aan bod. Respondenten beschrijven het niveauverschil in de diverse vaardigheden.	Vaardigheden die volgens de respondenten meer aandacht nodig hebben: Onderzoeken, analyseren, teksten lezen en leren en ICT inzetten. Samenwerken en reflecteren komt in het eerste jaar HBO veelvuldig aan bod.

Resultaten interviews SLB Academie Sociale Studies

Interview 1: SLB ASB

A = Respondent 1 SLB ASB R = Interviewer	Datum: 21-02-2020 Locatie: Hogeschoollaan, Breda
Doel interview	Kennis vergaren over de wijze waarop studieloopbaanbegeleider studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding begeleiden gedurende het eerste jaar van de HBO studie.
Begin- Eindtijd	9:00-9:30
Vorbereiding	1. Toestemmingsverklaring gezamenlijk invullen 2. Verloop gesprek bespreken (duur, soort vragen)
R	Hoeveel jaar heeft u ervaring als studieloopbaanbegeleider van eerstejaars HBO ASB/ laatste jaars MBO niveau 4 studenten?
A	Ik heb op het MBO 11 jaar SLB gegeven en op het HBO al zeker 20 jaar.
R	Wow, dat is al een lange tijd en heeft u door de jaren heeft veranderingen opgemerkt onder de studenten?
A	De laatste jaren merk ik dat studenten meer voorbereid zijn dan voorheen. Vooral de laatste twee jaar merk ik dat MBO'ers meer discipline hebben dan havisten. Er is meer aandacht voor proefstuderen en studenten gebruiken dit ook om zich voor te bereiden op een HBO opleiding. Weten en varen zijn daarin twee verschillende dingen.
R	En merkt u dan ook verschillen tussen de studenten van het MBO of de Havo?
A	De MBO'ers in de klas die al een HBO hebben geprobeerd zijn erg behulpzaam . De samenstelling van de klas heeft veel invloed op de ontwikkeling van de MBO studenten . De studenten helpen elkaar maar er zijn zeker verschillen. De havist is goed in kernvakken maar haalt bijvoorbeeld een assessment niet, bij de MBO'er is dit juist andersom. Daar gaan de

	vaardigheden gemakkelijk maar zijn de kernvakken een struikelblok.
R	Welke ervaringen heeft u met de uitval van studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding gedurende het eerste jaar van de HBO studie?
A	Ik heb veel ervaring met studenten die uitvallen. Als SLB'er heb je de taak om studenten die dreigen uit te vallen te helpen en door te verwijzen naar de decaan. Kijk, als SLB'er moet je de student helpen en soms even voor hulpverlener spelen door een klein beetje te pamperen . Als het met jouw hulp niet lukt dan verwijst je de student door naar de decaan.
R	Hoe begeleidt u de studenten afkomstig van het MBO en verschilt dit met de manier waarop u havisten begeleidt?
A	Dat hangt allemaal af van de motivatie van de student. MBO'ers hebben geleerd om te vechten, te knokken voor de studie terwijl havisten dit minder hebben. De MBO'ers zijn dan ook realistischer dan havisten. De Havist haalt misschien met twee vingers in z'n neus de propedeuse en stroomt daarna door naar de universiteit om er daar achter te komen dat dat net te hoog gegrepen is. De MBO'er is al vaak door dit proces geweest in een vorige studie. De vaardigheden zijn in het eerste en tweede jaar moeilijk te toetsen.
R	Bedankt voor u uitgebreide omschrijving. Ik richt mijn onderzoek op de 10 gevraagde HBO vaardigheden, dat zijn plannen, zelfstandig werken, teksten lezen en leren, informatie zoeken en verwerken, presenteren, verslagen maken, onderzoeken, reflecteren, analyseren, samenwerken en ict inzetten. Ben u hier mee bekend?
A	Ik ken alle HBO vaardigheden en geef er een aantal extra aandacht zoals plannen en zelfstandig werken . Ik geef een-op-een begeleiding aan studenten met adhd, daarbij richt ik de begeleiding vooral op plannen en samenwerken. Ik merk soms dat er onder studenten schaamte heerst om hulp te vragen . Ik hoop dat ik door mijn manier van doen deze schaamte weg kan nemen zodat ik de student kan helpen.
R	Heeft u de studenten wel eens opdrachten gegeven die te maken hadden met de HBO gevraagde vaardigheden?
A	Ik maak als dat nodig is met studenten samen een planning en dan delen we de periode in stukjes op. De studiehandleiding geeft hierbij houvast en de student moet hierbij zelf erachter komen hoeveel uren er in de studie gestoken moeten worden. Ik geef extra begeleiding als een student vastloopt, door samen een planning te maken in outlook. Daar 1x in de 14 dagen een planning te maken komt het meestal goed maar soms is dat te veel en dan maken we samen een planning voor 1 week. De planning wordt vooral gemaakt om de student te laten beseffen hoeveel werk de student aankan.
R	Op welk vlak onderscheidt u zich in het begeleiden van studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding?
A	Ik maak met studenten vaak mindmaps om overzicht te creëren. Daarnaast vind ik dat er veel van deze generatie jongeren wordt gevraagd , dat is ook kenmerkend voor de leeftijdsfase dat er veel ballen hoog gehouden moet worden. De studie kost ongeveer 40 studiebelastingsuren in de week en jongeren werken hier vaak nog bij. De toenemende stress komt door de invloed van de studiebeurs en door het stellen van verkeerde prioriteiten. De intrinsieke motivatie is hierbij cruciaal en daarnaast zijn er nog altijd achtergrondkenmerken die meespelen. Het ' nee zeggen ' is voor de huidige generatie jongeren heel moeilijk, het heeft te maken met een persoonlijke blokkade . Maar om een studie positief te doorlopen moet je stressloos zijn, je moet om kunnen gaan met de werkdruk . De consequenties overzien is leeftijdsgebonden wegens de ontwikkeling van de prefrontale cortex.
R	Dan heb ik nog een laatste vraag: wat zou de doorstroom tussen MBO en HBO volgens u bevorderen?
A	Ik denk dat goede SLB'ers al een hoop kunnen doen in de begeleiding. Daarnaast moeten studenten het eerste blok niet gepamperd worden, je moet als SLB'er naast ze gaan staan om ze te helpen om zo te voorkomen dat er schaamte voor het stellen van vragen ontstaat.

	Je moet de student meehelpen en langzaam loslaten. Voorbereiding hbo In het laatste jaar van de MBO wordt er bij de studenten niet gecontroleerd op het 'leren'. Dit wordt gezien als eigen verantwoordelijkheid. Er zou een module kunnen komen op het MBO, waar studenten leren om zelfstandig te werken in blokken van 10 weken. Ik weet niet hoe de belasting is op een MBO, maar dit verschilt veel met een HBO. Er zou een apart klasje gevormd kunnen worden om de HBO vaardigheden te ontwikkelen. Mijn ervaring is ook dat docenten op het MBO vaak niet weten hoe het er op het MBO aan toegaan. De voorbereiding op het MBO is denk ik docentonafhankelijk en daarnaast zou ik willen dat studenten met een realistische kijk op het leven worden voorbereid.
R	Ik zou u graag willen bedanken voor de moeite en tijd. Ik ga aan de slag met uw antwoorden en stuur het onderzoek toe als u dat wenst.

Bevindingen	De respondent merkt dat studenten de afgelopen jaren meer voorbereid zijn op een HBO studie, daarnaast wordt er een stijgende lijn in de discipline van de MBO student opgemerkt. Er is de laatste jaren meer aandacht voor proefstudies. De respondent stelt dat de samenstelling van de klas veel invloed heeft op de ontwikkeling van de student. Waar Havisten uitblinken in theorievakken, blinken MBO'ers uit in de vaardigheden en assessments.. Studenten moeten in het eerste jaar niet gepamperd worden. De respondent merkt dat MBO'ers een vechtersmentaliteit hebben en het proces van doorzetten al een keer hebben doorstaan in tegenstelling tot havisten. De respondent begeleidt de student door meer aandacht te besteden aan plannen en zelfstandig werken, er wordt gebruik gemaakt van mindmaps om de student inzicht te geven. De respondent merkt dat er onder de studenten veel schaamte heerst om hulp te vragen als de student stagneert. De respondent benadrukt dat er tegenwoordig veel van jongeren wordt gevraagd en dat jongeren het lastig vinden om de studie op de eerste plek te zetten. De respondent zou graag zien dat MBO studenten kennis maken met het 'leren leren' door een module van 10 weken zelfstandig te studeren. Daarnaast denkt dat de respondent dat MBO en HBO docenten 'in elkaars keuken' dienen te gaan kijken.
Kernwoorden	• studenten meer voorbereid • meer discipline • proefstudies • samenstelling klas invloed op ontwikkeling studenten • voor hulpverlener spelen • pampelen • motivatie • realistischer • extra aandacht plannen en zelfstandig werken • een-op-eenbegeleiding • schaamte om hulp te vragen • gezamenlijke planning maken • studiehandleiding geeft houvast • mindmaps • er wordt veel gevraagd van jongeren • toenemende stress • intrinsieke motivatie • nee zeggen : persoonlijke blokkade • omgang werkdruk • voorkomen van schaamte • niet gecontroleerd op het 'leren' • module: zelfstandig werken in blok van 10 weken • voorbereiding: docent afhankelijk • realistische kijk op leven • MBO en HBO docenten op 'excursie' naar elkaar lessen

Interview 2: SLB ASB

J = Respondent SLB ASB R = Interviewer	Datum: 19-02-2-2020 Locatie: Hogeschoollaan, Breda
Doel interview	Kennis vergaren over de wijze waarop studieloopbaanbegeleider studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding begeleiden gedurende het eerste jaar van de HBO studie.
Begin- Eindtijd	13:00-13:30
Vorbereiding	1. Toestemmingsverklaring gezamenlijk invullen 2. Verloop gesprek bespreken (duur, soort vragen)
R	1. Hoeveel jaar heeft u ervaring als studieloopbaanbegeleider van eerstejaars HBO ASB/ laatste jaars MBO niveau 4 studenten?
J	Ik heb 2 keer meegedaan in het LSW traject met de opleiding Social Work en heb zo'n 7 a 8 jaar ervaring met het begeleiden van studenten.
R	2. Welke veranderingen merkt u door de jaren heen in de studenten afkomstig van het MBO/ MBO studenten?
J	De kern door de jaren heen blijft in principe hetzelfde maar door het verandere curriculum moeten we beroep doen op een ander appèl van zowel student als docent. Ik merk door de jaren heen dat de studie een andere prioriteit inneemt in het leven van de student. De jonge mens heeft nu veel meer keuzes dan vroeger en gesprekken gaan dan ook vaak over plaatsmaken van de studie en wat ze daarvoor op dienen te offeren.
R	Oke, duidelijk. En merkt u ook verschillen op tussen deze studenten van het MBO en havisten/vwo leerlingen? Zou u deze ook willen beschrijven?
J	Ik merk hierbij absoluut verschillen. De MBO student is voornamelijk gericht op de praktijk en heeft een andere leerstijl. De havist kan abstract denken en studievaardigheden worden op een andere manier ingezet. Vanuit mijn eigen ervaring heb ik gezien dat havisten minder moeite hebben om te leren voor de vakken, waar mbo'ers dit wel lastig vinden om hiervoor de moeite op te brengen om te studeren.
R	Welke ervaringen heeft u met de uitval van studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding gedurende het eerste jaar van de HBO studie?
J	Ja, hier heb ik ervaring mee. Er vallen ieder jaar een aantal studenten uit maar ik denk dat we ons LSW programma steeds verder kunnen aanpassen zodat dit perfect aansluit op de student.
R	Hoe begeleidt u de studenten afkomstig van het MBO en verschilt dit met de manier waarop u havisten begeleidt?
J	Bij het LSW programma hebben we ene onderdeel praktijkleren. Ik merk dat MBO'ers hierbij beter zijn in het beschrijven van de praktijk, voor havisten is dit nieuw. Havisten zoeken sneller naar diepgang en kunnen gemakkelijk methodisch handelen toepassen terwijl de MBO'er hierin wat steun nodig heeft om verbinding te leggen met de theorie.
R	Ik richt mijn onderzoek op de 10 HB vaardigheden. Bent u met de volgende vaardigheden bekend? (plannen en zelfstandig werken, teksten lezen en leren, informatie zoeken en verwerken, presenteren, verslagen maken, onderzoeken, reflecteren, analyseren, samenwerken en ict inzetten)
J	Hiervan zijn er een aantal bekend ja. Zoals je waarschijnlijk al weet richt ons programma edumundo zich op de studievaardigheden.
R	Heeft u de studenten wel eens opdrachten gegeven die te maken hadden met de HBO

	gevraagde vaardigheden? Zo ja, welke opdrachten waren dit en hoe ervaren de studenten dit?
J	Bij LSW richten we ons op de ondersteuning van de student maar bij het hbo wordt ook zelfstandigheid verwacht. Dit zit niet in het programma en juist door studenten te laten oefenen willen we dat studenten de regie zelf in handen nemen . We behandelen alle studenten gelijk.
R	Op welk vlak onderscheidt u zich in het begeleiden van studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding?
J	Dit is lastig om van mezelf te zetten, ik ben niet aanwezig bij docenten dus dat vind ik lastig om te zeggen. Ik vind het belangrijk om de student te ondersteunen en door iemand zich bewust te maken van het feit dat de student er niet alleen voor staat. Ik bied hulp aan en ben daarin erg betrouwbaar , ik reageer snel en probeer echt de bal bij de student te leggen. Ik zie de begeleiding altijd samen.
R	Wat zou de doorstroom tussen MBO en HBO volgens u bevorderen?
J	1. Ik denk dat het leren in de praktijk en reflecteren daarop verbeterd zou kunnen worden zodat de link gemakkelijker gelegd kan worden tussen theorie en praktijk. 2. Ontwikkeling van de studievaardigheden, de mbo'er moet leren om theorie en praktijk met elkaar te verbinden. 3. hbo is ook maar een keuze, via je werk kan je ook naar een hoger niveau komen. 4. ik zou graag het advies willen geven op te komen proefstuderen en een dag mee te lopen op de school waar je naartoe wilt en studenten te begeleiden in hun keuze. 5. Ik merk dat we bij ontwikkeling van het curriculum de havist op ons netvlies hebben staan en denk dat de havist zich ook beter thuis voelt dan een mbo'er. Hierbij komt de vraag: Welke student hebben we eigen voor ogen als we beroepsproducten ontwikkelen? 6. Ik denk dat studenten veel baat hebben bij het volgen van voorbereidende lessen.
R	Bedankt voor je uitgebreide antwoorden en openheid. Ik ga je antwoorden verwerken in het theoretisch kader.

Bevindingen	De respondent stelt dat het veranderende curriculum een appel doet op zowel student als docent. De respondent merkt dat de studie een andere prioriteit in het leven van de student krijgt. De respondent ziet verschillen. Waar de MBO'er meer praktijkervaring heeft, een andere leerstijl en moeite heeft om theorie met de praktijk te verbinden. Heeft de havist de vaardigheid om abstract te denken en volgens de respondent zoeken havisten eerder diepgang. De respondent stelt dat het LSW programma voornamelijk gericht is op zelfstandigheid. De respondent wilt dat de student niet het gevoel heeft er alleen voor te staan en handelt hiernaar door adequaat te handelen bij vragen. De respondent denkt dat MBO studenten iets meer zouden mogen doen binnen de ontwikkeling van studievaardigheden en benadrukt de meerdere wegen naar de HBO opleiding. Ten slotte vertelt de respondent dat het HBO bij de vorming van het curriculum de havist op het netvlies heeft terwijl de doelgroep zowel havisten als MBO studenten bevat. De respondent is van mening dat op het MBO voorbereidende lessen mogen plaatsvinden om de student op de vervolgopleiding voor te bereiden.
Kernwoorden	• door het veranderende curriculum: ander appel van zowel student als docent • studie andere prioriteit inneemt in het leven van de student • MBO'er gericht op praktijk, andere leerstijl • Havist: abstract denken • LSW programma jaarlijks aanpassen • praktijkleren • MBO'ers moeite met verbinding leggen theorie • Edumundo: studievaardigheden • zelfstandigheid • studenten de regie zelf in handen • student staat niet alleen • betrouwbaar

- praktijk en reflecteren daarop verbeteren
- ontwikkeling van studievastigheden
- keuze
- proefstuderen, dag meelopen
- ontwikkelen curriculum: havig op netvies
- voorbereidende lessen

Interview 3: SLB ASB

D = Respondent SLB ASB R = Interviewer	Datum: 12-02-2020 Locatie: Breda
Doel interview	Kennis vergaren over de wijze waarop studieloopbaanbegeleider studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding begeleiden gedurende het eerste jaar van de HBO studie.
Begin- Eindtijd	15:10-15:40
Vorbereiding	1. Toestemmingsverklaring gezamenlijk invullen 2. Verloop gesprek bespreken (duur, soort vragen)
R	Wat fijn dat je nog een plekje had in je agenda. Ik zou je graag wat vragen willen stellen over studieloopbaanbegeleiding en de 10 hbo vaardigheden. Zou je voor mij de toestemmingsverklaring willen ondertekenen?
D	Jazeker, ja natuurlijk aan afstudeeronderzoeken meewerken vind ik altijd heel leuk.
R	Hoeveel jaar heb je al ervaring als SLB'er?
D	3 jaar.
R	Welke veranderingen merkt u door de jaren heen in de studenten afkomstig van het MBO/ MBO studenten?
D	Uhm er zijn niet veel onderlinge verschillen maar de trend van de afgelopen jaren is toch wel dat er veel afvallers zijn.
R	Welke verschillen merkt u op tussen studenten afkomstig van het MBO en havisten?
D	Ja dat ligt eraan. Sommige studenten kiezen echt de verkeerde studie , voor een ander is het niveau te hoog . Er zijn studenten bij die echt niet goed weten wat ze willen.
R	Hoe begeleidt u de studenten afkomstig van het MBO en verschilt dit met de manier waarop u havisten begeleidt?
	Als LSW'er ben je mentor van de klas. De eerste week is vooral gericht op het contact leggen en het geven van praktische tips , zoals het gebruik van blackboard, inschrijven voor tentamen enzo. In week 10 van de eerste periode vinden pas de individuele gesprekken plaats. In de tweede periode bevraag ik studenten eigenlijk alleen als ze achterlopen op schema. Studenten hebben recht op 4 keer een individueel contactmoment in het eerste jaar. Ik nodig de studenten altijd uit om vragen te stellen, maar als alles goed gaat dan zie ik een student niet vaak. De overstap vanaf MBO wordt echt als groot gezien, voornamelijk de hoeveelheid theorie en echt weer het moeten lezen van een boek valt veel studenten zwaar.
R	Bent u bekend met de 10 HBO gevraagde vaardigheden? (plannen en zelfstandig werken, teksten lezen en leren, informatie zoeken en verwerken, presenteren, verslagen maken, onderzoeken, reflecteren, analyseren, samenwerken en inzetten)
D	Ik ben niet bekend met het lijstje. Studenten vinden de vrijheid die ze krijgen lastig in te delen en dat maakt zelfstudie ingewikkeld .

R	Heeft u de studenten wel eens opdrachten gegeven die te maken hadden met de HBO gevraagde vaardigheden? Zo ja, welke opdrachten waren dit en hoe ervaren de studenten dit?
D	Binnen de SLB lijn is er een week gericht op timemanagement en planning . Op het moment dat we merken dat er iemand vastloopt dan kan er specifieke begeleiding worden aangevraagd. Ik vraag vooral aan de student hoe het studeren gaat, of het niveau passen is. Ik denk dat zelfstudie ook veel vraag van de MBO student.
R	Wat wordt er bedoeld met de extra begeleiding, waar je een student kan doorverwijzen?
D	Ik kan de student doorverwijzen naar een decaan.
R	Op welk vlak onderscheidt u zich in het begeleiden van studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding?
D	Vanuit mijn achtergrond ben ik coach en psycholoog en in gesprekken kan ik daardoor snel doorvragen en tot de kern komen.
R	Bedankt voor al je antwoorden, ik heb nog een laatste vraag: Wat zou de doorstroom tussen MBO en HBO volgens u bevorderen?
D	Het gat tussen MBO moet kleiner worden, MBO studenten moeten beter voorbereid worden op wat er op het HBO van ze verwacht wordt. De MBO'ers zijn niet gewend om theoretisch te studeren dat maakt zelfstudie erg lastig. Ik vraag mij dan ook af waarom studenten niet worden gewaarschuwd voor de lastige vakken. De studenten luisteren pas nadat ze van docenten horen dat het vak moeilijk is en dat ze daar echt goed moeten studeren. Op het MBO krijgt de student veel praktijkervaring maar als HBO'er krijg je natuurlijk ook andere vaardigheden op je bordje. Bij de kennis vakken is vaak meer nodig dan alleen het hoorcollege volgen. Het vraagt veel van je om dat zelfstandig in te kunnen delen. Er is als het ware een gat in de doorlopende leerlijn. Leerlingen die vastlopen die verwijs ik soms door naar de Associate Degree, als stapje tussen MBO en HBO.
R	Bedankt voor je uitgebreide antwoorden en tijd.

Bevindingen	De respondent vertelt dat in de eerste weken vooral de praktische zaken worden uitgelegd, daarna vindt er ondersteuning plaats waar dit nodig blijkt te zijn. De respondent vindt de overstap tussen MBO en HBO erg groot en ziet dat studenten het moeilijk hebben met de grote hoeveelheid aan theorie. De vrijheid die de studenten krijgen om zelf te studeren is lastig in te delen. Soms ondersteunt de respondent de student dan ook in tijdmanagement. De respondent heeft ervaring als psycholoog en is daarom vaardig om snel door te vragen op de knelpunten en de persoonlijke situatie van studenten. De respondent is van mening dat er een betere voorbereiding nodig is op het MBO. Studenten kunnen volgens de respondent worden voorbereid door het doen van zelfstudie. De respondent ziet een gat in de doorlopende leerlijn van MBO naar HBO en verwijst studenten die vastlopen wel eens naar de Associate Degree.
Kernwoorden	• Niet veel onderlinge verschillen • verkeerde studie: niveau te hoog • contact leggen • praktische tips • individuele gesprekken • individueel contactmoment • overstap groot, hoeveelheid theorie • vrijheid, zelfstudie ingewikkeld • timemanagement en planning • doorvragen tot de kern • wordt veel van student verwacht

- niet gewend theoretisch studeren
- veel praktijkervaring
- zelfstandig indelen tijd

Interview 4: SLB ASB

F = Respondent SLB ASB R = Interviewer	Datum: 12-02-2020 Locatie: Hogeschoollaan 1: Avans Hogeschool Breda
Doel interview	Kennis vergaren over de wijze waarop studieloopbaanbegeleider studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding begeleiden gedurende het eerste jaar van de HBO studie.
Begin- Eindtijd	12:00-12:30
R	Ik ga je wat vragen stellen over studieloopbaanbegeleiding en verschillen tussen mbo en hbo studenten, dit duurt ongeveer 30 minuten. Zou je voor mij de toestemmingsverklaring willen ondertekenen?
F	ja, doe ik.
R	Hoeveel jaar heb je eigenlijk al ervaring als studieloopbaanbegeleider?
F	Al ruim 6 jaar
R	Dat is al best een tijd, heb je in de loop van de jaren veranderingen opgewerkt in de studenten?
F	Ik merk dat MBO'ers in de lessen meer moeite hebben met echt studeren en het 'leren leren'. De concentratie die ze moeten opbrengen om een hoofdstuk te lezen en ze zijn er dan echt tegenop op een boek te lezen. Er zijn tegenwoordig zoveel andere manieren om iets te leren, de gewenning met lezen is gewoon weg en bij mbo'ers is dit duidelijker te zien dan bij havisten. We moeten als onderwijs ook mee veranderen met technologie.
R	Merk je verschillen op tussen studenten van het mbo of van de havo?
F	Ik merk dat mbo'ers leren leren lastig vinden, bij havisten is er eigenlijk meer twijfel over de juiste studiekeuze en bij mbo'ers is er meer niveau verschil.
R	Welke ervaringen heeft u met de uitval van studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding gedurende het eerste jaar van de HBO studie?
F	Ja, geen idee. Ik begeleid studenten tot het BSA en daarna is het eerste jaar voorbij en dan zie ik ze niet meer.
R	Hoe begeleidt je de studenten afkomstig van het MBO en verschilt dit met de manier waarop u havisten begeleidt?
F	We maken daarin geen onderscheid. Er is een LSW programma en hierin wordt de student begeleid. In de eerste weken maken we kennis met de systemen, verwachtingen. Kan iemand het wel aan om zelfstandig te werken en te studeren bijvoorbeeld. 4 keer per jaar zijn er individuele gesprekken en daarin kijken we op maat naar de behoeften. Bij mbo'ers komt dat voornamelijk aan op studievaardigheden en persoonlijke ontwikkeling. Het gaat het eerste jaar echt om 'Zit je hier wel op je plek?' en 'Kan je de verwachting aan?'. De begeleiding komt hierbij vanuit de LSW'ers. Door de jaren heen is de begeleiding zo vormgegeven dat je als LSW'er zo dicht mogelijk bij de student staat en als ik ze niet meer kan begeleiden dan wijs ik ze door naar Bureau Flow.
R	Wat is bureau flow?

F	Dat is een trainingsbureau binnen Avans. Studenten die moeite hebben met studeren worden hier naar toe doorverwezen, ze geven allerlei trainingen over faalangst, leren studeren, assertiviteitstraining enzovoort.
R	Ik was hiervan nog niet op de hoogte, wel goed dat dit er is om studenten te helpen door middel van trainingen en workshops.
R	Tijdens het afstudeeronderzoek richt ik mij op 10 HBO gevraagde vaardigheden, kent u deze ? (plannen en zelfstandig werken, teksten lezen en leren, informatie zoeken en verwerken, presenteren, verslagen maken, onderzoeken, reflecteren, analyseren, samenwerken en ict inzetten)
F	Ja daar werken we mee, in de eerste weken sta je naast de student . Er zijn handleidingen en er is het spoorboekje om de student zelfredzaam te maken. De eerste week is het voornamelijk gericht op groepsbinding . In de online module krijgen studenten allerlei opdracht, zo moeten ze een leerbiografie maken en daarin reflecteren. Daarnaast is het eerste jaar voornamelijk gericht op plannen en zelfstandig werken . Haal je je studiepunten wel en hoe kunnen wij jou daarbij begeleiden? En dan merk je dat de ene studenten daar makkelijk doorheen fietst en de ander heeft wat meer hulp nodig. ICT inzetten gebeurt ook vaak, studenten van nu zijn naar zo handig in.
R	Heeft u de studenten wel eens opdrachten gegeven die te maken hadden met de HBO gevraagde vaardigheden? Zo ja, welke opdrachten waren dit en hoe ervaren de studenten dit? <i>Zie antwoord vorige vraag.</i>
R	Ik heb nog twee vragen voor je. Hoe onderscheidt je je in het begeleiden van MBO niveau 4 studenten? Zijn er dingen die je anders doet dan anderen?
F	Ik kom uit de jeugdhulpverlening zoals je weet en ik zet, als het fout gaat bij studenten gewoon systeemtherapie in. Daarnaast is het een bewogen periode , studenten gaat uit huis en er speelt gewoon veel, een relatie, een baantje enzo. Ik besteed in de gesprekken veel aandacht aan hoe de student alle ballen hoog kan houden. Ook geef ik een-op-een begeleiding aan studenten met een handicap. Ik merk dat ik, misschien vaker dan anderen, vanuit persoonlijke interesse doorvraag .
R	Bedankt, dan heb ik nog een laatste vraag. Wat zou de doorstroom tussen MBO en HBO volgens u bevorderen?
F	Ik denk een goede informatievoorziening al kan schelen. De studenten moeten leren om zichzelf goed in te schatten en als je echt verdieping in de stof wilt dan zul je je daarvoor in moeten zetten. Ik denk dat we als school veel kunnen halen uit het inzetten van studenten in de voorlichting. Jongeren nemen veel meer aan van leeftijdsgenoten dan dat een docent vanalles verteld. Ik merk ook wel in gesprekken dat het erg frustrerend is voor studenten als ze de kennistoetsen niet halen en denk dat ze makkelijk hoger worden ingeschat. Ik zou ook graag mee willen werken aan de informatievoorziening, wat nou als we met de minor Jeugd gewoon een aantal lessen gaan geven op een mbo school, dat moet toch makkelijk kunnen.
R	Bedankt voor alle antwoorden en fijn dat ik met vragen aan je mocht stellen. Ik zal van mij laten horen als het onderzoek af is.

Bevindingen	De respondent geeft aan dat 'Leren leren' moeite kost en geeft aan dat studenten vaak opzien tegen het lezen van een boek. De gewenning met het lezen is dan ook weg. Het onderwijs moet meegaan in de steeds veranderende technologie en misschien hoort een boek lezen daar niet meer bij. De respondent geeft aan dat MBO'er meer moeite heeft met de grote hoeveelheid theorie, terwijl er bij de havoist meer twijfel is over de keuze. Bij de MBO'er is de begeleiding meer gericht op persoonlijke vaardigheden en de ontwikkeling van studievaardigheden. In het eerste jaar is er vooral ruimte om de volgende vragen te beantwoorden: 'Zit je hier wel op je plek?' en 'Kan je voldoen aan alle verwachtingen?' De
-------------	--

	respondent verwijst naar bureau Flow, dit bureau geeft trainingen aan studenten m.b.t. faalangst, assertiviteit. In de eerste weken is het vooral gericht op de groepsbinding. De respondent helpt studenten door middel van systeemtherapie en vertelt dat de studenten ook door een bewogen periode heen gaan in het eerste jaar van de studie. De respondent is van mening dat er een goede informatievoorziening nodig is op het MBO. HBO studenten kunnen worden ingezet in de voorlichting en kunnen mogelijk lessen geven op het MBO.
Kernwoorden	• moeite hebben met echt studeren, leren leren • concentratie • gewenning met lezen • systemen, verwachtingen • zelfstandigheid • individuele gesprekken • op maat naar behoeften • studievaardigheden en persoonlijke ontwikkeling • trainingsbureau Avans • naast de student staan • handleidingen • zelfredzame student • groepsbinding • plannen en zelfstandig werken • systeemtherapie • bewogen periode • doorvragen • informatievoorziening • zichzelf goed inschatten

Interview 5: SLB ASB

D = Respondent SLB ASB R = Interviewer	Datum: 11-02-2020 Locatie: Hogeschoollaan Breda
Doel interview	Kennis vergaren over de wijze waarop studieloopbaanbegeleider studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding begeleiden gedurende het eerste jaar van de HBO studie.
Begin- Eindtijd	15:00-15:30
R	Hoeveel jaar heeft u ervaring als studieloopbaanbegeleider van eerstejaars HBO ASB/ laatste jaars MBO niveau 4 studenten?
D	Ik heb 8,5 jaar ervaring
R	Dat is al een hele tijd: Merkt u veranderingen door de jaren heen in de studenten afkomstig van het MBO/ MBO studenten?
D	dat wisselt per jaar, ik merk dat de generatie jongeren verandert , het lijkt een beetje op een pampergeneratie . ik merk dat studenten moeite hebben om negatieve feedback te ontvangen als ze bijvoorbeeld een toets niet halen. Door de jaren heen ben ik wat voorzichtiger geworden in communiceren.
R	En merkt u dan ook verschillen op tussen studenten afkomstig van 't MBO en van de havo?
D	ja, studenten van het mbo hebben meer praktijkervaring in sociaal werk en meer ervaring met samenwerken, meer ervaring met reflecterend vermogen . Dit zou samen kunnen hangen met de leeftijd van de studenten. Bij havisten merk ik dat zij beter zijn in klassieke kennis van de vakken en zij zijn het gewend om te leren. MBO'ers weten niet -waar ze moeten beginnen en hoe ze dit aan moeten pakken. Maar MBO'ers weten dan vaak weer wel wat ze willen leren.
R	Wat is uw ervaring met de uitval van studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding

	gedurende het eerste jaar van de HBO studie?
D	Studenten missen vaak de intrinsieke motivatie om zich toe te wijden aan de studie.
R	Hoe begeleidt u de studenten afkomstig van het MBO en verschilt dit met de manier waarop u havoisten begeleidt?
D	Ik begeleid de studenten hetzelfde alleen met de MBO'ers heb ik meer gesprekken over leervaardigheden .
R	Bent u bekend met de 10 HBO gevraagde vaardigheden? (plannen en zelfstandig werken, teksten lezen en leren, informatie zoeken en verwerken, presenteren, verslagen maken, onderzoeken, reflecteren, analyseren, samenwerken en ict inzetten)
D	Nee, niet deze specifiek. Maar met de eerstejaars volgen we een programma, edumonde . dit is een online module waarbij de student verschillende vaardigheden kan ontwikkelen door het maken van huiswerkopdrachten. D. laat de online module zien op zijn laptop.
R	Wat gemakkelijk voor studenten dat ze hier online mee aan te slag kunnen, wat voor reacties krijg je terug van de studenten over het programma?
D	De studenten zien het echt als opdracht die ze vooraf moeten maken en daardoor zien ze het nut er niet echt van in. Zeker als het gaat om leervaardigheden, dan leert een student sneller door een onvoldoende te halen op het tentamen en het daarna opnieuw te proberen.
R	Op welk vlak onderscheidt u zich in het begeleiden van studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding?
D	Ik ben vrij direct in mijn communicatie
R	En op welke manier uit zich dit?
	Ik ben direct in het geven van feedback en probeer dit zo persoonlijk mogelijk te maken . Ik doe dit door mijn persoonlijke gevoel in te zetten tijdens mentorgesprekken en door echt door te vragen bij studenten.
R	Bedankt voor alle antwoorden, ik heb nog een afsluitende vraag: Wat denkt u dat de doorstroom tussen MBO en HBO zou bevorderen?
D	Ja, dat vind ik een lastige vraag. Ik vraag mij af wanneer een doorstroomtraject gevolgd zou moeten worden. Ik ben van mening dat je ijzer moet smeden als het heet is en dat het traject pas van pas zou komen als de student tegen de deur loopt.
R	Hoe komt u op deze mening?
D	De MBO'er heeft vooraf echt geen idee hoeveel stof het is om te leren en kan dit dan ook niet goed indelen. Een buddyproject zou volgens mij de uitkomst zijn waarin laatstejaars en eerstejaars vele kan elkaar kunnen leren. We zouden als school echt meer kunnen halen uit ervaringsdeskundigheid . Ik vraag me ook af hoe lang kennis in het brein blijft zitten. Heeft zo'n traject op het MBO wel zin als de student dan juist bezig is met de afronding van de studie? Soms zijn er ook MBO'ers die beweren dat ze alles al kunnen en dat ze wel vakken kunnen overslaan, maar dit helemaal geen nut. De vakken die ze op het MBO krijgen sluiten niet goed aan bij de vakken op het HBO. Weet je, er moeten toch studenten uitvallen er moet in het eerste jaar een selectieprocedure plaatsvinden.
R	Bedankt voor je uitgebreide antwoorden. Ik zal je op de hoogte houden van de vorming van de enquête en deze daarna naar je doorsturen.

Bevindingen	De respondent vertelt dat de generatie jongen de laatste jaren veel is veranderd. Zo is er volgens de respondent sprake van een pampergeneratie, studenten hebben moeite met het omgaan met negatieve feedback. Volgens de respondent blinken de MBO studenten uit in de samenwerking maar missen zij soms intrinsieke motivatie om zich in te zetten voor de studie. De gesprekken met de studenten gaan voornamelijk over de leervaardigheden van de student. In het eerste jaar wordt de online module 'Edumondo' ingezet. Dit is een online programma waarbij studenten studievaardigheden kunnen ontwikkelen. De respondent maakt in communicatie met studenten gebruik van direct communicatie en maakt daarbij feedback persoonlijk en vraagt door op de knelpunten. De respondent vraagt zich hardop af wanneer een doorstroomtraject ingezet zou moeten worden en wanneer dit als nuttig wordt beschouwd. De respondent is van mening dat er meer gebruik gemaakt kan worden van buddyprojecten waarbij HBO studenten ervaringsdeskundigheid inzetten om een MBO student het eerste jaar van de studie te begeleiden.
Kernwoorden	• generatie jongeren verandert • pampergeneratie • moeite hebben om negatieve feedback te ontvangen • praktijkervaring • reflecterend vermogen • intrinsieke motivatie • leervaardigheden • edumundo • direct in communicatie • feedback persoonlijk maken • buddy project: inzetten ervaringsdeskundigheid • vakken sluiten niet goed aan

Samenvatting Aandachtspunten interviews SLB ASB

Bevindingen SLB ASB

Interview 1

- Studenten laatste jaren meer voorbereid dan voorheen
- Meer discipline onder MBO'ers
- Samenstelling klas invloed op ontwikkeling student?
- Niet pampere maar naast de student staan
- Extra aandacht HBO vaardigheid: plannen en zelfstandig werken
- Schaamte om hulp te vragen
- Inzet van mindmaps voor verkrijgen inzicht
- Jongeren worden overvraagd ?
- Idee: Module 10 weken zelfstandig studeren
- MBO en HBO docenten op 'excursie' naar elkaar lessen

Interview 2

- Veranderd curriculum = appel student en docent
- Studie staat niet meer op 1e prioriteit van student
- MBO: meer praktijk, andere leerstijl, hulp bij verbinding theorie en praktijk
- Havist: abstract denken, eerder verdieping
- LSW programma: zelfstandigheid
- Student staat er niet alleen voor (adequaat reageren op hulpvragen)
- MBO: mag meer doen aan ontwikkeling studievaardigheden
- Meerdere wegen naar HBO (via werk, via AD)
- Curriculum HBO ontwikkeld op havist, minder op MBO'er
- Nodig: voorbereidende lessen op MBO

Interview 3

- Praktische zaken worden in de eerste weken uitgelegd, ondersteuning wordt gegeven waar nodig
- Overstap tussen MBO - HBO is groot, opeens veel theorie
- Vrijheid van zelfstudie is lastig
- Tijdmanagement
- Doorvragen op persoonlijke situatie en knelpunten

- Betere voorbereiding op MBO nodig: bereidt studenten voor op zelfstudie
- Gat in doorlopende leerlijn
- Bij vastlopen doorsturen naar Associate Degree

Interview 4

- 'Leren leren' kost moeite
- Studenten zien op tegen lezen boek
- Gewenning met boek lezen is weg
- Onderwijs moet mee in veranderende technologie
- MBO'er heeft moeite met hoeveelheid theorie, Havist heeft meer twijfel over keuze
- Bij MBO'er begeleiding gericht op: persoonlijke vaardigheden en ontwikkeling studievaardigheden
- Zit je hier wel op je plek? Kan je wel voldoen aan de verwachtingen?
- Bureau Flow (Trainingen studenten m.b.t faalangst, assertiviteit)
- 1e weken studie gericht op groepsbinding
- Inzet van systeemtherapie; studenten zitten in een bewogen periode
- Nodig: goede informatievoorziening, HBO studenten inzetten in voorlichting of lessen geven op het MBO

Interview 5

- De generatie jongeren veranderd
- Pampergeneratie (moeite met omgaan negatieve feedback)
- MBO'ers blinken uit in samenwerken
- Gemis van intrinsieke motivatie
- Gesprekken met studenten gaan voornamelijk over leervaardigheden
- Inzet van Edumondo
- Directe communicatie (feedback persoonlijk maken en doorvragen)
- Wanneer moet een doorstroomtraject worden ingezet ?
- Nodig: Buddyproject: gebruik maken van ervaringsdeskundigheid van studenten
- Vakken MBO - HBO sluiten niet goed op elkaar aan (verdieping en hoeveelheid)

Resultaten interviews SLB MBO niveau 4 sector Zorg & Welzijn

Interview 1: Studieloopbaanbegeleiders betreft begeleiding van de MBO niveau 4 studenten

E = Geïnterviewde: Studieloopbaanbegeleider MBO 1	R =Interviewer: R. Kerckhaert
Doel interview	Kennis vergaren over de wijze waarop studieloopbaanbegeleider studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding begeleiden gedurende het eerste jaar van de HBO studie.
Begin- Eindtijd	9:00-9:30 / 26 maart 2020
Vorbereiding	1. Telefonisch interview, akkoord om telefoongesprek op te nemen. 2. Verloop gesprek bespreken (duur, soort vragen)
R	Hoeveel jaar heeft u ervaring als studieloopbaanbegeleider van eerstejaars HBO ASB/ laatste jaars MBO niveau 4 studenten?
E	Ik heb ongeveer 8 jaar ervaring
R	Welke veranderingen merkt u door de jaren heen in de studenten afkomstig van het MBO/ MBO studenten?
E	De toelatingsrichtlijnen zijn de afgelopen jaren naar beneden gesteld, hierdoor is de toestroom naar de opleiding groter met wordt er met een lager niveau ingestapt. Dit zorgt voor leerproblemen en persoonlijke problemen . De doelgroep is veel diverser geworden.

R	Hoe speelt u in op de steeds diverse doelgroep?
E	Ik besteed meer uren aan de begeleidingstijd . Volgend jaar wil ik de studenten nog meer individuele ruimte geven en ook meer aandacht besteden aan het 'leren leren'
R	Hoe begeleidt u de studenten in het laatste jaar van de opleiding?
E	De begeleiding is afhankelijk van de interesse van de student . De student kan kiezen voor het keuzedeel pabo, het keuzedeel voorbereiding HBO. We zouden deze doorstroom nog graag uit willen breiden.
R	Hoe zou u de doorstroom nog meer willen uitbreiden ?
E	Ik zou graag zien dat de studenten in het derde leerjaar meelopen op het Avans en daar lessen of bepaalde vakken krijgen.
R	ik richt mijn onderzoek op de 10 HBO gevraagde vaardigheden, dit zijn: plannen en zelfstandig werken, teksten lezen en leren, informatie zoeken en verwerken, presenteren, verslagen maken, onderzoeken, reflecteren, analyseren, samenwerken en ict inzetten. Bent u met deze vaardigheden bekend?
E	Veel van de HBO vaardigheden komen al aan bod, zoals presenteren. Er zijn geen docenten die bij de opleiding digitale vaardigheden geven. Er wordt verwacht dat de student dit kan omdat zij in de toekomst ook een les moeten ondersteunen.
R	Zijn er ook vaardigheden bij waar geen aandacht aan wordt besteed? (leest vaardigheden nogmaals voor)
E	Ik merk dat studenten het maken van verslagen moeilijk vinden en dat onderzoeken niet echt gebeurt. Reflecteren en samenwerken gebeurt tijdens de opleiding heel veel en ICT inzetten ook.
R	Op welk vlak onderscheidt u zich in het begeleiden van MBO niveau 4 studenten?
	Ik vind persoonlijk contact heel belangrijk. Naast de studievaardigheden probeer ik altijd te peilen hoe een student zich voelt en ik probeer de persoonlijke verhalen te onthouden zodat ik er later op terug kan komen. Daarnaast vind ik dat een student op mij moet kunnen vertrouwen dat als ik iets zeg, dat ik dit dat nakomen. De studenten moeten weten dat ze van mij op aan kunnen. Ik wil dat ze weten dat wat ze vertellen dat dat in goede handen is.
R	Wat zou de doorstroom tussen MBO en HBO volgens u bevorderen?
E	ik denk dat het erg zou helpen om de student buiten het keuzedeel om te laten oriënteren , het liefst zo breed mogelijk. We zouden kunnen gaan samenwerken dat bijvoorbeeld MBO studenten in Juni een bepaald vak op het HBO kunnen volgen of alvast de eerste studiepunten kunnen verdienen. Er is denk ik geen specifiek vak wat hiervoor gegeven kan worden, dat ligt aan de interesse van de student. Een algemene voorbereiding lijkt al snel op het keuzedeel, dit moet je denk ik voorkomen.
Slot	Bedankt voor u uitgebreide antwoorden, ik ga er mee aan de slag. Mocht u een exemplaar wensen van het onderzoek dan zal ik na afronding een versie mailen.

Bevindingen	De respondent vertelt dat de doelgroep bij de opleiding Onderwijsassistent steeds complexer wordt door de grotere toestroom van studenten en het niveau waarin deze studenten van elkaar verschillen. De respondent vertelt dat zij zich onderscheidt door het maken van persoonlijk contact en het onderhouden van een vertrouwelijke band met de student. De HBO vaardigheden die volgens de respondent worden aangesproken zijn samenwerken, reflecteren en ICT inzetten. De vaardigheden die minder of niet worden aangesproken zijn onderzoeken en verslagen maken. De respondent vindt het belangrijk om de student ook buiten het keuzedeel om te stimuleren in een brede oriëntatie gericht op de interesse van de student.
-------------	---

Kernwoorden	• toestroom naar opleiding groter, meer leerproblemen en persoonlijke problemen • begeleidingstijd • aandacht besteden aan 'leren leren' • begeleiding afhankelijk van interesse student • meelopen op het Avans • verslagen moeilijk • reflecteren en samenwerken gebeurt veel • persoonlijke contact • vertrouwen • breed oriënteren • samenwerken hogeschool, vak volgen • Aanwezige HBO vaardigheden: samenwerken, reflecteren ict inzetten
-------------	--

Interview 2: Studieloopbaanbegeleiders betreft begeleiding van de MBO niveau 4 studenten

B = Geïnterviewde: Studieloopbaanbegeleider MBO 2 R = Interviewer: R. Kerckhaert	Datum: 30-3-2020
Doel interview	Kennis vergaren over de wijze waarop studieloopbaanbegeleider studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding begeleiden gedurende het eerste jaar van de HBO studie.
Begin- Eindtijd	Telefonisch 11:00-11:30
Vorbereiding	1. Toestemmingsverklaring gezamenlijk invullen 2. Verloop gesprek bespreken (duur, soort vragen)
R	Hoeveel jaar heeft u ervaring als studieloopbaanbegeleider ?
B	Al ruim 10 jaar
R	Welke veranderingen merkt u door de jaren heen bij MBO studenten?
B	Ik merk de afgelopen jaren dat studenten meer last hebben van problematieken . Als ik naar mijn klas van 23 leerlingen kijken dan heeft de helft wel een achtergrond met bijzonderheden. Dit gaat van gedragsstoornissen naar heftige thuissituaties. De Wet Passend Onderwijs zorgt ervoor dat steeds meer leerlingen meedraaien in het reguliere onderwijssysteem. Deze studenten hebben meer begeleiding nodig waar ik als docent geen tijd voor vrij krijg. De leerlingen vragen veel tijd en aandacht. De afgelopen jaren merk ik dat er steeds minder tijd beschikbaar is voor het begeleiden van de studenten, terwijl de 'problematieken' wel toenemen.
R	Hoe speelt u op de huidige situatie in?
B	Dat is passen en meten, we werken met jaarcontracten waarin de uren worden onderverdeeld in lessen en begeleiding. Stel er staat per leerling 75 minuten begeleidingstijd dan is dit bij lange na niet genoeg om de student te begeleiden. De afspraken die ik met studenten maar komen uit de eigen agenda.
R	Zijn er nog bepaalde modellen of theorieën waaraan u vast houdt gedurende de begeleiding van MBO studenten?
B	Ik ben docent omgangskunde en laat mijn begeleiding niet bepalen door modellen of theorieën. Ik probeer zoveel mogelijk vragen te stellen aan de student waardoor zij zelf reflectie gaan nadenken. In gesprekken probeer ik mensen inzicht te geven

	in eigen gedachten en gevoelens. Daarnaast probeer 'leeg te luisteren' dit is luisteren naar een student zonder te oordelen en daarbij alleen vragen te stellen. Ik wil mensen zelf laten ontdekken waar de schoen wringt en vanuit daar het zelfreflectie vermogen van de student stimuleren.
R	Bent u bekend met de 10 HBO gevraagde vaardigheden?
B	Nee
R	Geeft u studenten wel een opdrachten die te maken hebben met de HBO vaardigheden?
B	Alle opdrachten in relatie tot de HBO vaardigheden worden gegeven in het keuzedeel 'Vorbereiding HBO'. Studenten kunnen hiervoor kiezen.
R	Wat zou de doorstroom tussen MBO en HBO volgens u bevorderen?
B	Ik denk dat het goed zou zijn als HBO's zich wat meer op MBO's zouden laten zien in het examenjaar, zo rond november of december. In het verleden wat er wel op kleine schaal informatievoorziening en ik denk dat het HBO hier een grotere rol in kan spelen. Vanuit werkveld krijgen we niet de vraag voor doorstudeerders.
R	Bedankt voor u tijd en alle antwoorden, ik ga er mee aan de slag.

Bevindingen	De respondent vertelt dat de doelgroep de laatste jaren complexer is geworden en dat er minder begeleidingstijd is om de student een-op-een te begeleiden. De respondent onderscheidt zich in de begeleiding door de student te stimuleren tot het reflectief denken, dit wordt gedaan door inzet van vragen en leeg luisteren. De respondent is niet bekend met de HBO vaardigheden en stelt dat alle HBO vaardigheden worden behandeld binnen het keuzedeel 'Vorbereiding HBO'. De respondent denkt dat het HBO en MBO meer kennis dienen uit te wisselen om zo een samenwerkingsverband aan te gaan. De respondent stelt dat er vanuit het werkveld niet de vraag is aan de student om door te studeren.
Kernwoorden	• meer last van problematieken • wet passend onderwijs • meer begeleiding nodig • minder tijd beschikbaar voor begeleiden studenten • begeleidingstijd niet genoeg • omgangskunde: vragen stellen • inzicht geven in eigen gedachten en gevoelens • leeg luisteren • zelfreflectie vermogen • HBO kan grotere rol spelen

Interview 3: Studieloopbaanbegeleiders betreft begeleiding van de MBO niveau 4 studenten

A = Studieloopbaan begeleider MBO 3 R = Interviewer	Datum: 30-3-2020
Doel interview	Kennis vergaren over de wijze waarop studieloopbaanbegeleider studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding begeleiden gedurende het eerste jaar van de HBO studie.

Begin- Eindtijd	Telefonisch: 14:30-15:00
Vorbereiding	1. Toestemmingsverklaring gezamenlijk invullen 2. Verloop gesprek bespreken (duur, soort vragen)
R	Hoeveel jaar heeft u ervaring als studieloopbaanbegeleider?
A	Ik heb 3 jaar ervaring
R	Welke veranderingen merkt u de afgelopen jaren in de studenten die u begeleidt?
A	Ik merk dat er een steeds meer diversiteit in studenten is. Met de invoering van passend onderwijs krijgt iedereen een kans mits ze een startkwalificatie hebben. Je merkt als docent dat je dan ook wel meer kwetsbare studenten hebt en waarbij het extra lastig kan zijn als ze gaan stage lopen.
R	Hoe begeleidt u studenten in het laatste jaar van de MBO niveau 4 opleiding?
A	In het laatste jaar dan is het belangrijk dat studenten examens afronden, want het afsluiten van examens geeft recht op een diploma. Verder moeten zij in de stage zelfstandig worden, zodat zij zich kunnen redden als ze ergens worden aangenomen. Dus je begeleidt ook op zelfstandigheid .
R	Bent u bekend met de 10 HBO gevraagde vaardigheden? (plannen en zelfstandig werken, teksten lezen en leren, informatie zoeken en verwerken, presenteren, verslagen maken, onderzoeken, reflecteren, analyseren, samenwerken en ict inzetten)
A	Ja
R	Heeft u de studenten wel eens opdrachten gegeven die te maken hadden met de HBO gevraagde vaardigheden?
A	Bij eindopdrachten dossiers moeten ze theorie uit het leerboek koppelen aan stage-ervaringen . Studenten zijn snel tevreden met de kennis die ze opdoen, terwijl als je ze theorie laat koppelen aan de praktijk er veel meer diepgang ontstaat. Ik laat ze bijvoorbeeld ook vaktermen uit leggen en handelen verwoorden. Het is wel belangrijk om dan daar dan ook feedback op te geven. Dit stimuleert studenten om op een hoger niveau te werken. Bij veel studenten zie je de deskundigheid toenemen . Sommige zijn theoretisch niet sterk en doen het in de praktijk weer wat beter. Ik merk wel dat sinds we op deze manier werken, dat studenten veel in een verslag kwijt kunnen/willen.
R	Op welk vlak onderscheidt u zich in het begeleiden van studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding?
A	Ik probeer zo inzichtelijk mogelijk te maken waar de student staat in haar ontwikkeling . Daarna is het aan de student zelf om haar verantwoordelijkheid te nemen. Daarnaast vind ik persoonlijke betrokkenheid heel erg belangrijk.
R	Wat zou de doorstroom tussen MBO en HBO volgens u bevorderen?
A	Ik denk dat het belangrijk is dat iemand de juiste keuze maakt voor een vervolgopleiding. Vaak kiest iemand iets wat hij leuk vindt, maar ik denk dat er daarnaast ook nog gekeken moet worden waar iemand goed in is en welke mogelijkheden een opleiding kan bieden qua werk. Het lijkt mij goed om studenten hier wat bij te ondersteunen, zodat ze een goede keuze maken.

Bevindingen	De respondent stelt dat er de afgelopen jaren meer kwetsbare studenten zijn die begeleidt dienen te worden middels de wet 'Passend Onderwijs'. De doelgroep wordt hiermee steeds complexer. De respondent stimuleert de zelfstandigheid van de student en probeer het niveau waarop de student
-------------	--

	functioneert inzichtelijk te maken. Daarnaast stimuleert de respondent de student in het ontwikkelen van een eigen verantwoordelijkheid. De HBO vaardigheden komen volgens de respondent aan bod gedurende het laatste jaar, waar studenten theorie moeten koppelen aan de stage-ervaringen. De respondent denkt dat de doorstroom tussen MBO en HBO verbeterd kan worden door studenten te ondersteunen bij het nemen van de keuze in het examenjaar.
Kernwoorden	• diversiteit in studenten • meer kwetsbare studenten • zelfstandig, zelfstandigheid • theorie uit het leerboek koppelen aan stage-ervaringen • deskundigheid neemt toe • niveau student inzichtelijk maken • verantwoordelijkheid • persoonlijke betrokkenheid • juiste keuze, welke mogelijkheden

Interview 4: Studieloopbaanbegeleiders betreft begeleiding van de MBO niveau 4 studenten

Geïnterviewde: Interviewer	Studieloopbaanbegeleider MBO 4 R. Kerckhaert
Doel interview	Kennis vergaren over de wijze waarop studieloopbaanbegeleider studenten afkomstig van een MBO niveau 4 opleiding begeleiden gedurende het eerste jaar van de HBO studie.
Begin- Eindtijd	9:00-9:45
Vorbereiding	1. Toestemmingsverklaring gezamenlijk invullen 2. Verloop gesprek bespreken (duur, soort vragen)
R	Ik wil het vandaag hebben over de wijze waarop studenten worden begeleid naar een HBO opleiding en wat Curio hierin nog zou kunnen doen om dit te verbeteren. Hoe veel jaar heeft al ervaring als SLB'er?
C	Ik heb al 3 jaar ervaring, het afgelopen jaar heb ik 1 klas 'afgeleverd'. En uit die ervaring dacht ik misschien kan ik hierin iets voor je doen. SLB geef ik al 4 jaar. De klas waarmee ik ben gestart in het eerste jaar die wordt per jaar meegenomen, totdat de studenten afstuderen.
R	Ja, dus de SLB'er gaat alle jaren mee.
C	Dat proberen we hier inderdaad wel te doen, door dezelfde SLB'er te houden hoeven de leerlingen niet jaarlijks een nieuwe vertrouwensband op te bouwen. We proberen hier om de leerlingen 4 jaar lang dezelfde SLB'er te geven, maar dit lukt niet altijd wegens onvoorziene omstandigheden.
R	Hoeveel studenten stromen er door?
C	Er stromen er heel veel door, maar daar is de arbeidsmarkt niet blij mee. We stimuleren de studenten om een eigen keuze te maken of dit nu voor de arbeidsmarkt is of voor een vervolgstudie
R	Hoe worden de studenten die doorstromen voorbereidt op en vervolgstudie?
C	We hebben op dit moment te maken met keuzedelen, zoals keuzedeel doorstroom hbo. hierbij worden studenten aan het werk gezet met werkvormen die gevraagd worden op het HBO. hierbij worden ze dan begeleidt in een onderzoekje doen en bij de oriëntatie op de hbo studie. we helpen ze bij het schrijven van de motivatiebrief. Dan is er ook nog een soort van hbo infomarkt , dit is wel vrij klein. Hierbij geven oud studenten over de mogelijkheden van een vervolgstudie, dit is wel opleidingsspecifiek . Verder is de keus beperkt omdat een MBO niveau 4 een startkwalificatie biedt voor een hbo opleiding.

R	Ik richt mijn onderzoek op 10 HBO vaardigheden. Van deze vaardigheden wordt gezegd dat als een student deze bezit dat de student dan het eerste jaar van de studie positief zal doorlopen. Dit zijn: plannen en zelfstandig werken, teksten lezen en leren, informatie zoeken en verwerken, presenteren, verslagen maken, onderzoeken, reflecteren, analyseren, samenwerken en ict inzetten.
C	Deze vaardigheden kende ik nog niet.
R	Zijn er wel vaardigheden die tijdens het maken van opdrachten worden ingezet?
C	Ja, bij een aantal is dit het geval. De volgende vaardigheden herken ik. Samenwerken: De studenten moeten een innovatieplan schrijven en een werkoverleg organiseren. Hier oefenen we mee in de klas. Voornamelijk op het beargumenteren van agendapunten en het voorzitten van een vergadering. ICT: Is niet meer weg te denken uit het leven van de student. De student heeft meer kennis van ict inzetten en technologie dan de meeste docenten hier. Reflecteren: Studenten moeten leerdoelen opstellen. Hier gebruik ik vaak de Star methode voor. Onderzoeken: dit komt er niet echt van, maar dit maakt dan ook het verschil tussen mbo en hbo, denk ik Analyseren: komt op zich wel terug maar misschien niet helemaal in de vorm van het hbo. We stimuleren de student in het eigen denkproces door niet altijd het antwoord voor te kauwen en de student zelf een weg te laten vinden. Verslagen: Het gaat voornamelijk over stageverslagen, maar waar ik eisen stel zoals een voorblad, inhoudsopgave. zal dit per docent verschillen. Teksten lezen en leren: De studenten krijgen veel lesmateriaal dmv. boeken en presentaties. We gebruiken bij de opleiding de leerlijn van Jaap de Jonge. Dit is een leerlijn uit verschillende dunnere boeken met een uitgebreide verwerkingsmethode.
R	Wat zou Curio volgens u nog kunnen verbeteren om de doorstroom tussen MBO en HBO volgens te bevorderen?
C	Ik denk dat de studenten hier al best goed worden voorbereid. Het blijft natuurlijk de keuze van de student en dat kiezen blijft erg lastig . Je kunt de studenten ook niet op alles voorbereiden. Studenten beginnen pas in het tweede of derde jaar te denken wat ze het liefst zouden willen na hun studie en veel studenten weten het gewoon niet. Er is zoveel keuze na het behalen van een MBO niveau 4 diploma. Misschien zou een soort van stemwijzer wel een leuk idee kunnen zijn of een soort verkapte mbo beroepskeuze maar dan voor het hbo ofzo.
R	Bedankt voor u tijd en moeite. U ziet rond mei het afstudeeronderzoek in uw mail verschijnen.

Bevindingen	De SLB'er gaat vanaf het begin van de opleiding tot het einde van de opleiding mee. Hierdoor hoeft de student jaarlijks geen nieuwe vertrouwensband op te bouwen. De respondent vertelt dat de studenten worden gestimuleerd om een eigen keuze te maken, of dit nu doorstromen of een baan vinden is.
Kernwoorden	- SLB'er gaat 'mee' met de student - Studenten stimuleren om eigen keuze te maken - Veel studenten weten niet wat ze na de studie willen doen - Vaardigheden vaak aan bod: teksten lezen en leren, verslagen maken, reflecteren (Star Methode) en ICT inzetten - Vaardigheden niet aan bod: onderzoeken en analyseren - Nodig: Studenten helpen in keuze (door bijvoorbeeld een stemwijzer)

Aanvullend mailcontact

Naast de interviews heeft een SLB'er van het vierde jaar nog een aantal vragen beantwoord via mailcontact. Hieronder de vragen, antwoorden en bevindingen

1. Hoe worden studenten voorbereid op een vervolgopleiding?	Tijdens LOB hebben we hier 2 periodes aandacht aan besteed. We hebben uiteindelijk na één periode 2 groepen gemaakt; door studeren naar het HBO en werken.
---	---

2. Hoe worden studenten in het laatste jaar van de studie begeleid?	Tijdens LOB heb ik verschillende lessen aangeboden; hoe maak je nu keuzes en waar baseer je die op , 2 oud studenten die nu op het HBO zitten uitgenodigd en hun aan laten geven wat nu het verschil is met HBO en MBO, een privé rondleiding op Avans geregeld met mijn groep (dit wilde ik ook doen met Associate degrees doen, maar is helaas niet gelukt), naar een studiebeurs in Breepark geweest (dit was ook voor studenten die een langere reis wilde gaan maken, wat hier de mogelijkheden voor waren) en financieel spreekuur uitgenodigd, wat zijn de voordelen van Deeltijd HBO en wat kost een gemiddelde studie momenteel op het HBO.
3. Wat wordt er naast het 'Keuzedeel voorbereiding HBO' aangeboden?	Tijdens LOB heb ik een heel programma gemaakt.
4. Hoe wordt er bij de opleiding ingespeeld op de steeds diverse doelgroep?	Ik geef heel erg veel individuele begeleiding ; waar is het vraag en aanbod.
5. Zijn er theorieën of methoden waar aan wordt vastgehouden gedurende de begeleiding voor voorbereiding van de student?	De student staat centraal
6. Wat zou Curio volgens u kunnen doen om de doorstroom van MBO naar HBO te bevorderen?	Toevallig werkt een vriendin van mij op Avans, dus de privé rondleiding was zo geregeld, maar dit moet iedereen krijgen, dan maken ze veel meer een bewuste keuze ! Studenten kunnen het goed overbrengen, met een open dag en meeloopdagen is toch anders. Ik merk dat MBO-ers twijfelen of ze het niveau wel aankunnen.

Bevindingen	De SLB'er geeft aan dat het LOB programma door de docent wordt ingevuld. De SLB'er heeft lessen gevuld en oud-studenten uitgenodigd om de studenten te informeren. De SLB'er geeft aan dat de student centraal staat. De SLB'er geeft aan veel individuele begeleiding te geven op vraag van de student. De SLB'er stelt dat de doorstroom verbeterd zou kunnen worden als studenten worden gestimuleerd om de overweging naar het HBO kritisch te bekijken.
Kernwoorden	- LOB programma docent afhankelijk - Uitnodigen oud-studenten en bezoek studiebeurs, rondleiding Avans - De student staat centraal - Individuele begeleiding - Studenten stimuleren in kritische overweging

10.4 Bijlage 4: Toestemmingsverklaringen

Toestemmingsformulier gebruik gegevens interview m.b.t Afstudeerproject

In het kader van het afstudeeronderzoek betreft de begeleiding van MBO niveau 4 studenten bij de onderwijsinstelling Curio betreft de opleiding Sociaal Pedagogisch Hulpverleners aan de Hogeschool Avans te Breda vraag ik Roos Kerckhaert u toestemming voor het volgende:

- Het maken van een audio-opname gedurende het afnemen van het interview omtrent de begeleidingswijzen van studenten in zowel het eerste jaar van de studie in het HBO als het laatste jaar van de MBO studie.
- Het letterlijk uitwerken van de gegeven antwoorden en deze als bijlage toevoegen aan het theoretisch kader.
- De gegeven antwoorden gebruiken als informatiebron.

Toelichting afstudeerproject

In de afrondende fase van de HBO studie Sociaal Pedagogisch Hulpverleners wordt een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd binnen het werkveld. Hierbij wordt de wijze waarop Curio MBO niveau 4 studenten begeleidt en voorbereidt op een vervolgstudie in het HBO onder de loep genomen en waar nodig geoptimaliseerd. Het gaat om een kwalitatief en kwantitatief onderzoek waarbij er zowel enquêtes als interviews worden afgenomen. Wie dat wenst blijft anoniem. Met de gegeven informatie zal vertrouwelijk worden omgegaan. De audio opname wordt na het interview nogmaals beluisterd om de letterlijke antwoorden te beschrijven zodat dit een nauwkeurig en volledig resultaat geeft.

De ondergetekende verklaart hierbij
vertrouwelijk om te gaan met de gemaakte
audio-opname:

Naam: Roos Kerckhaert

Datum: 9-3-2020

Plaats: Roosendaal

De ondergetekende verklaart hierbij
toestemming te geven voor het bovenstaande:

Naam: Heistel Machtelsen

Datum: 9 maart 2020

Plaats: Roosendaal

E-mail indien de geïnterviewde een versie van
het afstudeerproject wenst te ontvangen:

cob8@roosda.nl

Handtekening:

Handtekening:

Toestemmingsformulier gebruik gegevens interview m.b.t Afstudeerproject

In het kader van het afstudeeronderzoek betreft de begeleiding van MBO niveau 4 studenten bij de onderwijsinstelling Curio betreft de opleiding Sociaal Pedagogisch Hulpverleners aan de Hogeschool Avans te Breda vraag ik Roos Kerckhaert u toestemming voor het volgende:

- Het maken van een audio-opname gedurende het afnemen van het interview omtrent de begeleidingswijzen van studenten in zowel het eerste jaar van de studie in het HBO als het laatste jaar van de MBO studie.
- Het letterlijk uitwerken van de gegeven antwoorden en deze als bijlage toevoegen aan het theoretisch kader.
- De gegeven antwoorden gebruiken als informatiebron.

Toelichting afstudeerproject

In de afrondende fase van de HBO studie Sociaal Pedagogisch Hulpverleners wordt een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd binnen het werkveld. Hierbij wordt de wijze waarop Curio MBO niveau 4 studenten begeleidt en voorbereidt op een vervolgstudie in het HBO onder de loep genomen en waar nodig geoptimaliseerd. Het gaat om een kwalitatief en kwantitatief onderzoek waarbij er zowel enquêtes als interviews worden afgenomen. Wie dat wenst blijft anoniem. Met de gegeven informatie zal vertrouwelijk worden omgegaan. De audio opname wordt na het interview nogmaals beluisterd om de letterlijke antwoorden te beschrijven zodat dit een nauwkeurig en volledig resultaat geeft.

De ondergetekende verklaart hierbij
vertrouwelijk om te gaan met de gemaakte
audio-opname:

Naam: Roos Kerckhaert

Datum: 6-2-2020

Plaats: Breda

De ondergetekende verklaart hierbij
toestemming te geven voor het bovenstaande:

Naam: Gerlinde Nagtzaam

Datum: 6-02-2020

Plaats: Breda

E-mail indien de geïnterviewde een versie van
het afstudeerproject wenst te ontvangen:

gerlinde.nagtzaam.gs@gmail.com

Handtekening:

Handtekening:

Toestemmingsformulier gebruik gegevens interview m.b.t Afstudeerproject

In het kader van het afstudeeronderzoek betreft de begeleiding van MBO niveau 4 studenten bij de onderwijsinstelling Curio betreft de opleiding Sociaal Pedagogisch Hulpverleners aan de Hogeschool Avans te Breda vraag ik Roos Kerckhaert u toestemming voor het volgende:

- Het maken van een audio-opname gedurende het afnemen van het interview omtrent de begeleidingswijzen van studenten in zowel het eerste jaar van de studie in het HBO als het laatste jaar van de MBO studie.
- Het letterlijk uitwerken van de gegeven antwoorden en deze als bijlage toevoegen aan het theoretisch kader.
- De gegeven antwoorden gebruiken als informatiebron.

Toelichting afstudeerproject

In de afrondende fase van de HBO studie Sociaal Pedagogisch Hulpverleners wordt een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd binnen het werkveld. Hierbij wordt de wijze waarop Curio MBO niveau 4 studenten begeleidt en voorbereidt op een vervolgstudie in het HBO onder de loep genomen en waar nodig geoptimaliseerd. Het gaat om een kwalitatief en kwantitatief onderzoek waarbij er zowel enquêtes als interviews worden afgenomen. Wie dat wenst blijft anoniem. Met de gegeven informatie zal vertrouwelijk worden omgegaan. De audio opname wordt na het interview nogmaals beluisterd om de letterlijke antwoorden te beschrijven zodat dit een nauwkeurig en volledig resultaat geeft.

De ondergetekende verklaart hierbij
vertrouwelijk om te gaan met de gemaakte
audio-opname:

Naam: Roos Kerckhaert

Datum: 23-1-2020

Plaats: Breda

De ondergetekende verklaart hierbij
toestemming te geven voor het bovenstaande:

Naam: Sass van Gestel

Datum: 23-01-2020

Plaats: Breda

E-mail indien de geïnterviewde een versie van
het afstudeerproject wenst te ontvangen:

Handtekening:

Handtekening:

Toestemmingsformulier gebruik gegevens interview m.b.t Afstudeerproject

In het kader van het afstudeeronderzoek betreft de begeleiding van MBO niveau 4 studenten bij de onderwijsinstelling Curio betreft de opleiding Sociaal Pedagogisch Hulpverleners aan de Hogeschool Avans te Breda vraag ik Roos Kerckhaert u toestemming voor het volgende:

- Het maken van een audio-opname gedurende het afnemen van het interview omtrent de begeleidingswijzen van studenten in zowel het eerste jaar van de studie in het HBO als het laatste jaar van de MBO studie.
- Het letterlijk uitwerken van de gegeven antwoorden en deze als bijlage toevoegen aan het theoretisch kader.
- De gegeven antwoorden gebruiken als informatiebron.

Toelichting afstudeerproject

In de afrondende fase van de HBO studie Sociaal Pedagogisch Hulpverleners wordt een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd binnen het werkveld. Hierbij wordt de wijze waarop Curio MBO niveau 4 studenten begeleidt en voorbereidt op een vervolgstudie in het HBO onder de loep genomen en waar nodig geoptimaliseerd. Het gaat om een kwalitatief en kwantitatief onderzoek waarbij er zowel enquêtes als interviews worden afgenomen. Wie dat wenst blijft anoniem. Met de gegeven informatie zal vertrouwelijk worden omgegaan. De audio opname wordt na het interview nogmaals beluisterd om de letterlijke antwoorden te beschrijven zodat dit een nauwkeurig en volledig resultaat geeft.

De ondergetekende verklaart hierbij
vertrouwelijk om te gaan met de gemaakte
audio-opname:

Naam: Roos Kerckhaert

Datum: 23-1-2020

Plaats: Breda

De ondergetekende verklaart hierbij
toestemming te geven voor het bovenstaande:

Naam: Lisa Meeuwissen

Datum: 23-1-20

Plaats: Breda

E-mail indien de geïnterviewde een versie van
het afstudeerproject wenst te ontvangen:

Handtekening:

Handtekening:

Toestemmingsformulier gebruik gegevens interview m.b.t Afstudeerproject

In het kader van het afstudeeronderzoek betreft de begeleiding van MBO niveau 4 studenten bij de onderwijsinstelling Curio betreft de opleiding Sociaal Pedagogisch Hulpverleners aan de Hogeschool Avans te Breda vraag ik Roos Kerckhaert u toestemming voor het volgende:

- Het maken van een audio-opname gedurende het afnemen van het interview omtrent de begeleidingswijzen van studenten in zowel het eerste jaar van de studie in het HBO als het laatste jaar van de MBO studie.
- Het letterlijk uitwerken van de gegeven antwoorden en deze als bijlage toevoegen aan het theoretisch kader.
- De gegeven antwoorden gebruiken als informatiebron.

Toelichting afstudeerproject

In de afrondende fase van de HBO studie Sociaal Pedagogisch Hulpverleners wordt een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd binnen het werkveld. Hierbij wordt de wijze waarop Curio MBO niveau 4 studenten begeleidt en voorbereidt op een vervolgstudie in het HBO onder de loep genomen en waar nodig geoptimaliseerd. Het gaat om een kwalitatief en kwantitatief onderzoek waarbij er zowel enquêtes als interviews worden afgenomen. Wie dat wenst blijft anoniem. Met de gegeven informatie zal vertrouwelijk worden omgegaan. De audio opname wordt na het interview nogmaals beluisterd om de letterlijke antwoorden te beschrijven zodat dit een nauwkeurig en volledig resultaat geeft.

De ondergetekende verklaart hierbij
vertrouwelijk om te gaan met de gemaakte
audio-opname:

Naam: Roos Kerckhaert

Datum: 23-1-2020

Plaats: Breda

De ondergetekende verklaart hierbij
toestemming te geven voor het bovenstaande:

Naam: A.C.M. Simons

Datum: 23-01-2020

Plaats: Breda

E-mail indien de geïnterviewde een versie van
het afstudeerproject wenst te ontvangen:

Handtekening:

Handtekening:

Toestemmingsformulier gebruik gegevens interview m.b.t Afstudeerproject

In het kader van het afstudeeronderzoek betreft de begeleiding van MBO niveau 4 studenten bij de onderwijsinstelling Curio betreft de opleiding Sociaal Pedagogisch Hulpverleners aan de Hogeschool Avans te Breda vraag ik Roos Kerckhaert u toestemming voor het volgende:

- Het maken van een audio-opname gedurende het afnemen van het interview omtrent de begeleidingswijzen van studenten in zowel het eerste jaar van de studie in het HBO als het laatste jaar van de MBO studie.
- Het letterlijk uitwerken van de gegeven antwoorden en deze als bijlage toevoegen aan het theoretisch kader.
- De gegeven antwoorden gebruiken als informatiebron.

Toelichting afstudeerproject

In de afrondende fase van de HBO studie Sociaal Pedagogisch Hulpverleners wordt een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd binnen het werkveld. Hierbij wordt de wijze waarop Curio MBO niveau 4 studenten begeleidt en voorbereidt op een vervolgstudie in het HBO onder de loep genomen en waar nodig geoptimaliseerd. Het gaat om een kwalitatief en kwantitatief onderzoek waarbij er zowel enquêtes als interviews worden afgenomen. Wie dat wenst blijft anoniem. Met de gegeven informatie zal vertrouwelijk worden omgegaan. De audio opname wordt na het interview nogmaals beluisterd om de letterlijke antwoorden te beschrijven zodat dit een nauwkeurig en volledig resultaat geeft.

De ondergetekende verklaart hierbij
vertrouwelijk om te gaan met de gemaakte
audio-opname:

Naam: Roos Kerckhaert

Datum: 21-2-2020

Plaats: Breda

De ondergetekende verklaart hierbij
toestemming te geven voor het bovenstaande:

Naam: Annelie Reemeijer

Datum: 21-2-2020

Plaats: Breda

E-mail indien de geïnterviewde een versie van het afstudeerproject wenst te ontvangen: onderzoek
- Mailen!

Handtekening:

Handtekening:

Toestemmingsformulier gebruik gegevens interview m.b.t Afstudeerproject

In het kader van het afstudeeronderzoek betreft de begeleiding van MBO niveau 4 studenten bij de onderwijsinstelling Curio betreft de opleiding Sociaal Pedagogisch Hulpverleners aan de Hogeschool Avans te Breda vraag ik Roos Kerckhaert u toestemming voor het volgende:

- Het maken van een audio-opname gedurende het afnemen van het interview omtrent de begeleidingswijzen van studenten in zowel het eerste jaar van de studie in het HBO als het laatste jaar van de MBO studie.
- Het letterlijk uitwerken van de gegeven antwoorden en deze als bijlage toevoegen aan het theoretisch kader.
- De gegeven antwoorden gebruiken als informatiebron.

Toelichting afstudeerproject

In de afrondende fase van de HBO studie Sociaal Pedagogisch Hulpverleners wordt een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd binnen het werkveld. Hierbij wordt de wijze waarop Curio MBO niveau 4 studenten begeleidt en voorbereidt op een vervolgstudie in het HBO onder de loep genomen en waar nodig geoptimaliseerd. Het gaat om een kwalitatief en kwantitatief onderzoek waarbij er zowel enquêtes als interviews worden afgenomen. Wie dat wenst blijft anoniem. Met de gegeven informatie zal vertrouwelijk worden omgegaan. De audio opname wordt na het interview nogmaals beluisterd om de letterlijke antwoorden te beschrijven zodat dit een nauwkeurig en volledig resultaat geeft.

De ondergetekende verklaart hierbij
vertrouwelijk om te gaan met de gemaakte
audio-opname:

Naam: Roos Kerckhaert

Datum: 12-2-2020

Plaats: Breda

De ondergetekende verklaart hierbij
toestemming te geven voor het bovenstaande:

Naam: Debby Santbergen

Datum: 12-02-2020

Plaats: Breda

E-mail indien de geïnterviewde een versie van
het afstudeerproject wenst te ontvangen:

Debby.D.Santbergen-Kerckhaert@

avans.nl

Handtekening:

Handtekening:

Toestemmingsformulier gebruik gegevens interview m.b.t Afstudeerproject

In het kader van het afstudeeronderzoek betreft de begeleiding van MBO niveau 4 studenten bij de onderwijsinstelling Curio betreft de opleiding Sociaal Pedagogisch Hulpverleners aan de Hogeschool Avans te Breda vraag ik Roos Kerckhaert u toestemming voor het volgende:

- Het maken van een audio-opname gedurende het afnemen van het interview omtrent de begeleidingswijzen van studenten in zowel het eerste jaar van de studie in het HBO als het laatste jaar van de MBO studie.
- Het letterlijk uitwerken van de gegeven antwoorden en deze als bijlage toevoegen aan het theoretisch kader.
- De gegeven antwoorden gebruiken als informatiebron.

Toelichting afstudeerproject

In de afrondende fase van de HBO studie Sociaal Pedagogisch Hulpverleners wordt een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd binnen het werkveld. Hierbij wordt de wijze waarop Curio MBO niveau 4 studenten begeleidt en voorbereidt op een vervolgstudie in het HBO onder de loep genomen en waar nodig geoptimaliseerd. Het gaat om een kwalitatief en kwantitatief onderzoek waarbij er zowel enquêtes als interviews worden afgenomen. Wie dat wenst blijft anoniem. Met de gegeven informatie zal vertrouwelijk worden omgegaan. De audio opname wordt na het interview nogmaals beluisterd om de letterlijke antwoorden te beschrijven zodat dit een nauwkeurig en volledig resultaat geeft.

De ondergetekende verklaart hierbij
vertrouwelijk om te gaan met de gemaakte
audio-opname:

Naam: Roos Kerckhaert

Datum: 19-2-2020

Plaats: Breda

De ondergetekende verklaart hierbij
toestemming te geven voor het bovenstaande:

Naam: Jaap Deheij

Datum: 19-02-2020

Plaats: Breda

E-mail indien de geïnterviewde een versie van
het afstudeerproject wenst te ontvangen:

Handtekening:

Handtekening:

Toestemmingsformulier gebruik gegevens interview m.b.t Afstudeerproject

In het kader van het afstudeeronderzoek betreft de begeleiding van MBO niveau 4 studenten bij de onderwijsinstelling Curio betreft de opleiding Sociaal Pedagogisch Hulpverleners aan de Hogeschool Avans te Breda vraag ik Roos Kerckhaert u toestemming voor het volgende:

- Het maken van een audio-opname gedurende het afnemen van het interview omtrent de begeleidingswijzen van studenten in zowel het eerste jaar van de studie in het HBO als het laatste jaar van de MBO studie.
- Het letterlijk uitwerken van de gegeven antwoorden en deze als bijlage toevoegen aan het theoretisch kader.
- De gegeven antwoorden gebruiken als informatiebron.

Toelichting afstudeerproject

In de afrondende fase van de HBO studie Sociaal Pedagogisch Hulpverleners wordt een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd binnen het werkveld. Hierbij wordt de wijze waarop Curio MBO niveau 4 studenten begeleidt en voorbereidt op een vervolgstudie in het HBO onder de loep genomen en waar nodig geoptimaliseerd. Het gaat om een kwalitatief en kwantitatief onderzoek waarbij er zowel enquêtes als interviews worden afgenomen. Wie dat wenst blijft anoniem. Met de gegeven informatie zal vertrouwelijk worden omgegaan. De audio opname wordt na het interview nogmaals beluisterd om de letterlijke antwoorden te beschrijven zodat dit een nauwkeurig en volledig resultaat geeft.

De ondergetekende verklaart hierbij
vertrouwelijk om te gaan met de gemaakte
audio-opname:

Naam: Roos Kerckhaert

Datum: 20-2-2020

Plaats: Breda

De ondergetekende verklaart hierbij
toestemming te geven voor het bovenstaande:

Naam: Babeth den Boef

Datum: 20-2-2020

Plaats: Tilburg

E-mail indien de geïnterviewde een versie van
het afstudeerproject wenst te ontvangen:

bdbboef@onderwijsgroep.tilburg.nl

Handtekening:

Handtekening:

avans
hogeschool**Toestemmingsformulier gebruik gegevens interview m.b.t Afstudeerproject**

In het kader van het afstudeeronderzoek betreft de begeleiding van MBO niveau 4 studenten bij de onderwijsinstelling Curio betreft de opleiding Sociaal Pedagogisch Hulpverleners aan de Hogeschool Avans te Breda vraag ik Roos Kerckhaert u toestemming voor het volgende:

- Het maken van een audio-opname gedurende het afnemen van het interview omtrent de begeleidingswijzen van studenten in zowel het eerste jaar van de studie in het HBO als het laatste jaar van de MBO studie.
- Het letterlijk uitwerken van de gegeven antwoorden en deze als bijlage toevoegen aan het theoretisch kader.
- De gegeven antwoorden gebruiken als informatiebron.

Toelichting afstudeerproject

In de afrondende fase van de HBO studie Sociaal Pedagogisch Hulpverleners wordt een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd binnen het werkveld. Hierbij wordt de wijze waarop Curio MBO niveau 4 studenten begeleidt en voorbereidt op een vervolgstudie in het HBO onder de loep genomen en waar nodig geoptimaliseerd. Het gaat om een kwalitatief en kwantitatief onderzoek waarbij er zowel enquêtes als interviews worden afgenomen. Wie dat wenst blijft anoniem. Met de gegeven informatie zal vertrouwelijk worden omgegaan. De audio opname wordt na het interview nogmaals beluisterd om de letterlijke antwoorden te beschrijven zodat dit een nauwkeurig en volledig resultaat geeft.

De ondergetekende verklaart hierbij
vertrouwelijk om te gaan met de gemaakte
audio-opname:

Naam: Roos Kerckhaert

Datum: 12-02-2020

Plaats: Breda

De ondergetekende verklaart hierbij
toestemming te geven voor het bovenstaande:

Naam: Femke v.d. Hamsvaart

Datum: 12 febr.

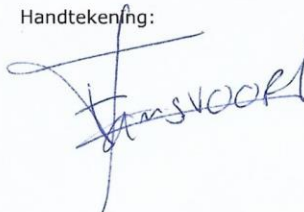
Plaats: Breda

E-mail indien de geïnterviewde een versie van
het afstudeerproject wenst te ontvangen:

Handtekening:

Handtekening:

Toestemmingsformulier gebruik gegevens interview m.b.t Afstudeerproject

In het kader van het afstudeeronderzoek betreft de begeleiding van MBO niveau 4 studenten bij de onderwijsinstelling Curio betreft de opleiding Sociaal Pedagogisch Hulpverleners aan de Hogeschool Avans te Breda vraag ik Roos Kerckhaert u toestemming voor het volgende:

- Het maken van een audio-opname gedurende het afnemen van het interview omtrent de begeleidingswijzen van studenten in zowel het eerste jaar van de studie in het HBO als het laatste jaar van de MBO studie.
- Het letterlijk uitwerken van de gegeven antwoorden en deze als bijlage toevoegen aan het theoretisch kader.
- De gegeven antwoorden gebruiken als informatiebron.

Toelichting afstudeerproject

In de afrondende fase van de HBO studie Sociaal Pedagogisch Hulpverleners wordt een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd binnen het werkveld. Hierbij wordt de wijze waarop Curio MBO niveau 4 studenten begeleidt en voorbereidt op een vervolgstudie in het HBO onder de loep genomen en waar nodig geoptimaliseerd. Het gaat om een kwalitatief en kwantitatief onderzoek waarbij er zowel enquêtes als interviews worden afgenomen. Wie dat wenst blijft anoniem. Met de gegeven informatie zal vertrouwelijk worden omgegaan. De audio opname wordt na het interview nogmaals beluisterd om de letterlijke antwoorden te beschrijven zodat dit een nauwkeurig en volledig resultaat geeft.

De ondergetekende verklaart hierbij
vertrouwelijk om te gaan met de gemaakte
audio-opname:

Naam: Roos Kerckhaert

Datum: 11-02-2020

Plaats: Breda

De ondergetekende verklaart hierbij
toestemming te geven voor het bovenstaande:

Naam: Denny Pirx

Datum: 11-02-2020

Plaats: Denny Breda

E-mail indien de geïnterviewde een versie van
het afstudeerproject wenst te ontvangen:

Handtekening:

Handtekening:

Corona Crisis Toestemmingsverklaringen

Gedurende de periode van thuiswerken hebben de interviews en werkbezoeken telefonisch plaatsgevonden. Hierbij is er mondeling akkoord gegeven voor het maken van een audio opname. Het gaat om de volgende interviews en werkbezoeken, na verwerking van de gegevens worden de audio opnames verwijderd.

- Interview MBO SLB
- Interview MBO SLB
- Interview MBO SLB
- Werkbezoek ROC Rivor
- Werkbezoek Koning Willem 1 College
- Werkbezoek ROC de Leijgraaf

9.5 Bijlage 5: Resultaten enquêtes

Resultaten enquête MBO niveau 4 studenten sector Zorg en Welzijn

De enquête is ingevuld door 493 respondenten, dit is 41% van de populatie MBO niveau 4 studenten van de opleidingen: sociaal werk, maatschappelijke zorg, onderwijsassistent en pedagogisch medewerker.

Vraag 1: Welke MBO niveau 4 opleiding volg je op dit moment?

Antwoord	Aantal	Percentage
Maatschappelijke zorg	106	22%
Sociaal werker	36	7%
Onderwijsassistent	234	47%
Pedagogisch medewerker	117	24%

Bevindingen	Het grootste aantal van de respondenten, 47% volgt de opleiding 'Onderwijsassistent'. Daarna volgt met 24% de opleiding Pedagogisch medewerker en 22% maatschappelijke zorg. Van Sociaal werk hebben slechts 36 respondenten gereageerd.
Aandachtspunten	47% van de respondenten komt van de opleiding onderwijsassistent, daarna komt met 24% de opleiding pedagogisch medewerker en met 22% maatschappelijke zorg.

Vraag 2: Ben je van plan om je voor te bereiden op een HBO vervolgopleiding?

Antwoord	Aantal	Percentage
Ja	335	69%
Nee	149	31%

Bevindingen	69% van de respondenten is van plan zich voor te bereiden op een HBO vervolgopleiding, 31% van de respondenten is zich niet van plan om voor te bereiden op een HBO vervolgopleiding.
Aandachtspunten	69% van de respondenten is van plan om zich voor te bereiden op een HBO vervolgopleiding.

Vraag 3: Hoe zou je je graag voorbereiden op een HBO vervolgopleiding?

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik volg het keuzedeel 'Vorbereiding HBO	172	40%
Ik bezoek de open dag van de hogeschool	278	65%
Ik bezoek een meeloopdag bij de hogeschool	130	30%
Ik vraag informatie aan vrienden, familie en/of studenten	226	52%
Anders, namelijk:	35	8%

Bevindingen	65% van de respondenten bezocht de open dag van de open dag van de hogeschool. 52% van de respondenten wint kennis bij vrienden of familie. Slechts 40% van de respondenten volgt het keuzedeel 'Voorbereiding HBO'. 30% bezoekt de meeloopdag van de hogeschool.
Aandachtspunten	Meer dan de helft van de respondenten 65% bezoekt de open dag en meer dan de helft 52% wint kennis bij vrienden en familie. Slechts 40% volgt het keuzedeel voorbereiding HBO en 30% volgt een meeloopdag op de hogeschool.

Vraag 4: In hoeverre denk je dat je goed genoeg bent voorbereid om aan een HBO vervolgopleiding te beginnen? (op schaal van 1 tot 10)

Antwoord	Aantal	Percentage
Gemiddeld 5.9 op 10	420	n.v.t

Bevindingen	Gemiddeld geven de respondenten een 5.9 op een schaal van 10 betreft de goede voorbereiding op een HBO vervolgopleiding
Aandachtspunten	De respondenten geven een 5,9 op een schaal van 10. Dit geeft aan dat de respondenten niet voldoende voorbereid zijn om aan een HBO vervolgopleiding te beginnen.

Vraag 5: In hoeverre ben je gemotiveerd om jezelf voor te bereiden op een HBO vervolgopleiding? (op een schaal van 1 tot 10)

Antwoord	Aantal	Percentage
Gemiddeld 7,1	433	nvt.

Bevindingen	De respondenten geven gemiddeld een 7.1 aan betreft de motivatie om zichzelf voor te bereiden op een HBO vervolgopleiding.
Aandachtspunten	De respondenten geven een 7,1 op een schaal van 10. Dit geeft aan dat de respondenten ruim voldoende motivatie hebben op zich voor te bereiden op een HBO vervolgopleiding.

Vraag 6: Hoe zou je graag voorbereid willen worden op een HBO opleiding?

Antwoord	Aantal	Percentage
Klassikaal	200	47%
Individueel	208	49%
Via een doorstroomtraject	135	32%
Via een buddyproject	66	15%
Via individuele opdrachten gericht op HBO vaardigheden	152	36%
Via groepsopdrachten gericht op HBO vaardigheden	102	24%
Via een E-learning	43	10%
Anders, namelijk:	15	4%

Bevindingen	49% van de respondenten wenst individueel voorbereid te worden op een HBO vervolgopleiding. 47% wenst dit klassikaal. 32% zou graag voorbereid willen worden via een doorstroomtraject, 36% via individuele opdrachten gericht op HBO vaardigheden. 24% wenst via groepsopdrachten voorbereid te worden, 15% via een buddyproject en 10% via een E-learning.
Aandachtspunten	Er vindt een tweedeling plaats tussen studenten die klassikaal of wel individueel begeleidt willen worden. 32% wilt voorbereid worden via een doorstroomtraject en 36% op basis van individuele opdrachten. Slechts 24% via groepsopdrachten, 15% via een buddyproject en slechts 10% via een E-learning.

Vraag 7: Wat zou Curio volgens jou kunnen doen om de voorbereiding naar een HBO opleiding te verbeteren?

Antwoord	Aantal	Percentage
Meer informatievoorziening geven in de vorm van voorlichting, gezamenlijk bezoek open dagen	58	21%
Meer HBO gerichte opdrachten geven	32	12%
'HBO vakken' geven in het reguliere programma	40	15%
MBO student koppelen aan HBO student	5	2%
Meer individuele begeleiding geven	6	2%
Ondersteunen in het maken van de keuzes (doorstuderen, arbeidsmarkt, tussenjaar)	72	27%
Meer aandacht besteden aan HBO vaardigheden: literatuur bestuderen en plannen	55	21%

Bevindingen	27% van de respondenten wilt ondersteunt worden in het keuzeprocess. 21% wilt meer informatievoorziening in de vorm van voorlichtingen of gezamenlijk bezoek aan open dagen. 21% wenst meer aandacht voor de HBO vaardigheden qua literatuur bestuderen en plannen. 15% zou HBO vakken graag in het reguliere programma zien als voorbereiding. 12% wilt HBO gerichte opdrachten in het laatste jaar van de studie. Slechts 4% wenst gekoppeld te worden aan een HBO student en ziet meer individuele begeleiding als oplossing.
Aandachtspunten	De respondenten zijn verdeeld over wat Curio zou kunnen doen om de voorbereiding te verbeteren. 27% wenst ondersteuning in het keuzeprocess, 21% wilt een verbeterde informatievoorziening en meer aandacht voor de ontwikkeling van de HBO vaardigheden.

Vraag 8: Aan welke vaardigheden zou je in het laatste jaar van je opleiding meer aandacht willen besteden?

Antwoord	Aantal	Percentage
Plannen en zelfstandig werken	231	54%
Teksten lezen en leren	80	19%
Informatie zoeken en verwerken	101	24%
Presenteren	121	29%

Verslagen maken	148	35%
Onderzoeken	142	33%
Reflecteren	144	34%
Analyseren	144	34%
Samenwerken	55	13%
ICT inzetten (gebruik van Word, PowerPoint, Excel)	75	18%

Bevindingen	54% van de respondenten wilt in het laatste jaar aandacht besteden aan plannen en zelfstandig werken. met 34% volgen analyseren, reflecteren, met 35% verslagen maken, 33% onderzoeken. Daarna volgt met 29% verslagen maken, 24% informatie zoeken en verwerken, 19% teksten lezen en leren, 18% ICT inzetten en 13% aan samenwerken.
Aandachtspunten	Meer dan de helft van de respondenten, 54%, wilt in het laatste jaar aandacht besteden aan plannen en zelfstandig werken, daarna volgt analyseren, reflecteren, onderzoeken, verslagen maken en informatie zoeken en verwerken. Gemiddeld onder de 20% wilt aandacht besteden aan teksten lezen en leren, ICT inzetten en samenwerken.

Vraag 9: Teksten lezen en leren

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik bestudeer meerdere hoofdstukken of boeken voor een toets	199	49%
Ik lees Engelse vakliteratuur	30	7%
Ik markeer of onderstreep hoofdzaken in teksten	210	51%
Ik maak een heldere samenvatting van de tekst	239	58%

Bevindingen	58% van de respondenten maakt een heldere samenvatting van de tekst, 51% markeert of onderstreept hoofdzaken in de tekst. 49% bestudeert meerdere hoofdstukken of boeken, slechts 7% lees geen Engelse vakliteratuur.
Aandachtspunten	Meer dan de helft van de respondenten maakt een heldere samenvatting en onderstreept of markeert hoofdzaken in teksten en bestudeert meerdere hoofdstukken of boeken. Slechts 7% leest Engelse vakliteratuur.

Vraag 10: Informatie zoeken en verwerken

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik maak aantekeningen tijdens de uitleg	310	74%
Ik gebruik en vergelijk informatie van internet, boeken en personen	140	33%
Ik schat de betrouwbaarheid van bronnen in	95	23%
Ik bedenk en formuleer vooraf wat ik wil weten	91	22%
Ik onderzoek eerst hoofd- en dan bijzaken	103	25%

Ik haal belangrijke informatie uit gesprekken, lessen en discussies	233	56%
Ik orden informatie op basis van relevantie, samenhang en betrouwbaarheid	96	23%

Bevindingen	74% maakt aantekeningen gedurende de les, 56% haalt informatie uit gesprekken, lessen en discussies. 33% van de respondenten gebruikt en vergelijkt informatie van internet, boeken en personen. 23% schat de betrouwbaarheid van bronnen in en ordent informatie op basis van relevantie en samenhang. Slechts 22% formuleert vooraf vragen.
Aandachtspunten	Het overgrote deel van de respondenten, 74% maakt aantekeningen gedurende de les, iets meer dan de helft 56% haalt informatie uit gesprekken, lessen en discussies. 25% onderzoekt eerst hoofd- en dan bijzaken. Onder de 23% schat de betrouwbaarheid van bronnen in, ordent informatie op basis van relevantie en samenhang en slechts 22% formuleert vooraf vragen.

Vraag 11: Presenteren

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik stem mijn presentatie af op het publiek	205	50%
Ik bepaal het doel van de presentatie	240	59%
Ik kies duidelijke opbouw en breng deze aan	269	66%
Ik gebruik correct Nederlands en stem taalgebruik op de doelgroep af	284	69%
Ik maak effectief gebruik van hulpmiddelen zoals Powerpoint of Prezi	319	78%
Ik let op de juiste lichaamshouding	236	58%
Ik neem reactief publiek waar, maak contact en beantwoord vragen	211	51%
Ik kan feedback ontvangen en kan medestudenten feedback geven op presentaties	248	60%

Bevindingen	78% van de respondenten maakt gebruik van hulpmiddelen zoals Powerpoint of Prezi. 69% gebruikt correct Nederlands en stemt taalgebruik af op de doelgroep. 66% kiest een duidelijke opbouw en brengt deze aan. 58% let op de juiste lichaamshouding, 59% bepaalt het doel van de presentatie en kan feedback ontvangen en geven aan medestudenten. 51% neemt reactief publiek waar en speelt hierop in en slechts 50% stemt de presentatie af op het publiek.
Aandachtspunten	Bijna alle respondenten, 78%, maakt effectief gebruik van hulpmiddelen zoals Powerpoint of Prezi, 69% gebruikt hierbij correct Nederlands en stemt taalgebruik af op de doelgroep. 66% kiest voor een duidelijke opbouw en brengt deze aan. De percentage liggen bij deze vaardigheid erg hoog, boven de 50%. De helft van de respondenten stemt de presentatie af op publiek en neemt reactief het publiek waar en maakt contact.

Vraag 12: Verslagen maken

Antwoord	Aantal	Percentage
----------	--------	------------

Ik maak verslagen met een lengte van meerdere pagina's	267	66%
Ik hou mij aan richtlijnen voor opbouw en zorg voor passende en aantrekkelijke vormgeving	305	76%
Ik gebruik correct Nederlands	316	78%
Ik formuleer bondig en vlot, afgestemd op de doelgroep	195	48%
Ik geef volledige bronvermelding volgens richtlijnen	141	35%

Bevindingen	78% gebruikt correct Nederlands, 76% houdt zich aan de richtlijnen voor opbouw en zorgt voor passende vormgeving. 66% maakt verslagen van meerdere pagina's. 48% formuleert bondig en vlot afgestemd op de doelgroep en slechts 35% geeft volledige bronvermelding volgens de richtlijnen.
Aandachtspunten	Het overgrote deel van de respondenten 78% gebruikt correct Nederlands en houdt zich aan de richtlijnen voor de opbouw en passende vormgeving. 66% maakt verslagen van meerdere pagina's. Slechts 48% formuleert bondig en vlot en 35% geeft volledige bronvermelding volgens de richtlijnen.

Vraag 13: Onderzoeken

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik formuleer onderzoeksvragen en daarvan afgeleide deelvragen	159	45%
Ik stel een passend en volledig onderzoeksplan met bijbehorende tijdsplanning op	108	31%
Ik raadpleeg en vergelijk verschillende voor het onderzoek relevante bronnen	149	42%
Ik verzamel correct en systematisch data	139	39%
Ik rapporteer over de onderzoekswijze en resultaten	122	35%
Ik trek logische conclusies die antwoord geven op de onderzoeksvraag	223	63%
Ik reflecteer op het onderzoek, discussieer over resultaten en geeft aanbevelingen voor vervolgonderzoek	135	38%

Bevindingen	63% van de respondenten trekt logische conclusies die antwoord geven op de onderzoeksvraag. 45% formuleert onderzoeksvragen, 42% raadpleegt verschillende bronnen m.b.t het onderzoek. 39% verzamelt correct data, 38% reflecteert op het onderzoek en discussieert over resultaten en geeft aanbevelingen voor vervolgonderzoek. 35% rapporteert over de onderzoekswijze en resultaten.
Aandachtspunten	Driekwart van de respondenten formuleert onderzoeksvragen en raadpleegt diverse bronnen, verzamelt daarbij data en trekt logische conclusies die antwoord geven op de onderzoeksvraag. Slechts 38% reflecteert op het onderzoek en geeft aanbevelingen voor vervolgonderzoek, slechts 31% stelt een onderzoeksplan en tijdsplanning op.

Vraag 14: Reflecteren

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik kijk kritisch naar mezelf en formuleer realistische ambities	267	68%
Ik ben mij bewust van de eigen rol en verantwoordelijkheden en geef sturing aan mijn eigen ontwikkelproces	233	60%
Ik bepaal of resultaten voldoen aan de eisen	202	52%
Ik bepaal wat goed ging en wat beter kan	259	66%
Ik bepaal wat een volgende keer beter kan en hoe dat te realiseren	233	60%

Bevindingen	68% kijkt kritisch naar eigen ambities, 66% bepaalt wat goed ging en beter kan. 60% bepaalt verbeterpunten voor de volgende keer en is zich bewust van de eigen rol en verantwoordelijkheden. 52% bepaalt of resultaten voldoen aan de eisen.
Aandachtspunten	Het overgrote deel van de respondenten krijgt kritisch naar eigen ambities en bepaalt hierin wat goed ging en wat beter kan, 60% bepaalt aan de hand hiervan verbeterpunten en is zich bewust van de eigen rol en verantwoordelijkheden. Slechts 52% bepaalt of de resultaten voldoen aan de eisen.

Vraag 15: Analyseren

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik leg verbanden tussen theorie en praktijk	252	69%
Ik stel vooraf een probleem of vraag vast	181	50%
Ik vergelijk en verbind informatie uit verschillende bronnen	140	39%
Ik bepaal of informatie volledig en betrouwbaar is en onderscheidt hoofd- en bijzaken	111	31%
Ik let erop of het om meningen of bijzaken gaat	175	48%
Ik trek logische conclusies uit verzamelde informatie	201	55%

Bevindingen	69% legt verbanden tussen theorie en praktijk, 55% trekt logische conclusies uit verzamelde informatie. 50% stelt vooraf een probleem of vraag vast. 48% let op de meningen of bijzaken, 39% vergelijkt en verbind informatie uit verschillende bronnen. 31% bepaalt of de informatie volledig en betrouwbaar is en onderscheidt daarbij hoofd- en bijzaken.
Aandachtspunten	Het overgrote deel van de studenten, 69%, legt verbanden tussen de theorie en de praktijk, de helft van de respondenten stelt vooraf een probleem vast en trekt logische conclusies uit verzamelde data. 39% van de respondenten vergelijkt en verbind informatie uit diverse bronnen en bepaalt of informatie volledig en betrouwbaar is.

Vraag 16: Samenwerken

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik zorg voor passend doel en werkplan en zorg dat deze voor iedereen helder zijn	199	51%

Ik maak werkafspraken en zorg dat deze nageleefd worden	245	63%
Ik zorg voor heldere taakverdeling	269	69%
Ik bewaak taakverdeling, planning en deadlines	183	47%
Ik stel kansen en bedreigingen vast en speel hierop in	99	25%
Ik ben creatief en realistisch bij het aanvragen van bruikbare oplossingen	201	52%
Ik luisteren naar anderen en sta open voor hun inbreng	302	78%
Ik breng ideeën in	291	75%
Ik draag effectief bij aan het omgaan met meningsverschillen en het oplossen van problemen binnen de groep	181	47%
Ik toon belangstelling voor andere groepsleden	275	71%
Ik geef en ontvang feedback	262	67%
Ik neem verantwoordelijkheid voor proces en resultaten en spreek ook anderen daar op aan	191	49%

Bevindingen	78% luistert naar anderen en staat open voor de inbreng, 75% brengt hierbij ideeën in. 71% toont belangstelling voor andere groepsleden. 69% zorgt voor een heldere taakverdeling. 67% geeft en ontvangt feedback. 63% maakt werkafspraken en komt deze na. 52% is creatief in het aandragen van creatieve oplossingen. 51% zorgt voor een passend doel. 49% neemt verantwoordelijkheid voor proces en resultaten en spreekt anderen hierop aan. 47% draagt effectief bij aan omgang van meningsverschillen en oplossen van problemen binnen de groep. Slechts 25% stelt kansen en bedreigen vast en speelt hierop in.
Aandachtspunten	Het overgrote deel van de respondenten 78% luistert naar anderen, staat open voor inbreng en brengt zelf ideeën in, daarbij is 71% geïnteresseerd in andere groepsleden en zorgen deze voor een heldere taakverdeling. 67% geeft en ontvangt feedback, 63% maakt werkafspraken en komt deze na. Rond de 50% is creatief, zorgt voor een passend doel en neemt verantwoordelijkheid voor het proces en resultaten, 47% draagt bij aan omgang van meningsverschillen. Slechts 25% stelt kansen en bedreigingen vast en speelt hierop in.

Vraag 17: Plannen en zelfstandig werken

Antwoord	Aantal 962	Percentage
Ik draag verantwoordelijkheid voor resultaten van eigen werk en studie	116	12%
Ik zoek uit wat er gedaan moet worden	190	20%
Ik maak weekplanningen en langere termijnplanning	50	5%
Ik neem in planning op wanneer iets af moet zijn	54	6%
Ik houd mij aan de planning, werk de planning in juiste volgorde af en meldt wanneer iets niet lukt	56	6%

Ik toon probleemoplossend vermogen	103	11%
Ik wacht niet af maar neem initiatief bij onduidelijkheden	95	10%
Ik pas planning zo nodig aan	54	6%
Ik formuleer vragen en zoek bronnen in geval van onduidelijkheden	244	25%

Bevindingen	25% van de respondenten formuleert vragen en zoekt bronnen, 20% zoekt uit wat er gedaan moet worden. 11% toont probleemoplossend vermogen en 10% wacht niet af maar neemt initiatief. 12% draagt verantwoordelijkheid. 6% werkt aan de planning, past de planning aan en neemt hier in op wat af moet zijn.
Aandachtspunten	De percentages bij deze vaardigheid liggen redelijk laag. Slechts 25% van de respondenten formuleert vragen en zoekt bronnen, 20% zoekt hierbij uit wat er gedaan moet worden en slechts 11% toont probleemoplossend vermogen.

Vraag 18: ICT inzetten

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik kies passende media en zet deze actief in	229	59%
Ik gebruik Word	358	93%
Ik gebruik Powerpoint en/of Prezi	342	89%
Ik gebruik Excel	116	30%
Ik maak effectief gebruik van zoekcommando's	110	28%

Bevindingen	93% van de respondenten gebruikt Word, 89% gebruikt Powerpoint of Prezi. 59% kiest passende media en zet deze actief. 30% gebruikt Excel, 28% maakt effectief gebruik van zoekcommando's.
Aandachtspunten	Een groot deel van de respondenten 93%, maakt gebruik van Word en Powerpoint. 60% kiest passende media. 30% gebruikt Excel en maakt effectief gebruik van zoekcommando's.

Vraag 19: Welke van de volgende vaardigheden heb je gedurende de MBO opleiding ontwikkeld?

Antwoord	Aantal	Percentage
Plannen en zelfstandig werken	213	57%
Teksten lezen en leren	126	34%
Informatie zoeken en verwerken	174	47%
Presenteren	251	67%
Verslagen maken	260	70%
Onderzoeken	124	33%
Reflecteren	199	53%

Analyseren	127	34%
Samenwerken	251	67%
ICT inzetten	131	35%

Bevindingen	70% van de respondenten hebben de vaardigheid Verslagen maken ontwikkeld gedurende de opleiding, presenteren en samenwerken volgt hieronder. De minst ontwikkelde vaardigheden zijn Teksten lezen en leren, Analyseren, Onderzoeken en ICT inzetten.
Aandachtspunten	De respondenten ontwikkelen de vaardigheden verslagen maken, presenteren en samenwerken. Onder de minst ontwikkelde vaardigheden vallen teksten lezen en leren, analyseren, onderzoeken en ICT inzetten.

Vraag 20: Aan welke vaardigheden zou je in het laatste jaar van je opleiding meer aandacht willen besteden?

Antwoord	Aantal	Percentage
Plannen en zelfstandig werken	162	44%
Teksten lezen en leren	101	27%
Informatie zoeken en verwerken	100	27%
Presenteren	96	26%
Verslagen maken	121	33%
Onderzoeken	145	39%
Reflecteren	129	35%
Analyseren	184	50%
Samenwerken	61	17%
ICT inzetten	73	20%

Bevindingen	50% van de respondenten wil aandacht besteden aan de vaardigheid Analyseren, daarna volgt plannen en zelfstandig werken, onderzoeken, reflecteren en verslagen maken.
Aandachtspunten	Het valt op dat de respondenten geen aandacht willen besteden aan samenwerken en ICT inzetten. De respondenten willen in het laatste jaar aandacht besteden aan analyseren, plannen en zelfstandig werken, onderzoeken en reflecteren.

Resultaten enquête 1: Voorbereiding op een HBO opleiding

Respons: 11 van de 19 studenten = 58%

Link naar resultaten: <https://my.surveio.com/F5C7U9A6W5I1S1A5K9X9/data/index>

Vraag 1: Welke opleiding heb je voor de HBO Social Work gevolgd?

1. Onderwijsassistent	6. Leisure and hospitality leidinggevende
2. Onderwijsassistent	7. Sociaal werk
3. Sport en bewegen	8. Sociaal werk
4. Cios	9. Maatschappelijke zorg (thuisbegeleider)
5. Onderwijsassistent	10. Sociaal werk
	11. Gespecialiseerd pedagogisch medewerker

Doel vraag	Deze vraag verheldert waar studenten van de opleiding Social Work vandaag komen.
Bevindingen	Alle studenten komen uit de maatschappelijke sector en de opleiding Social Work sluit hierop aan.

Vraag 2: Stelling 'Mijn vorige opleiding sluit aan bij de opleiding Social Work'

Antwoord	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	0	0,0%
Oneens	3	27,3%
Neutraal	3	27,3%
Eens	3	27,3%
Helemaal mee eens	2	18,3%

Doel vraag	Verheldering over de manier waarop de mbo opleiding aansluit op de opleiding Social Work
Bevindingen	Het merendeel van de studenten is van mening dat de opleiding aansluit op de opleiding. 27,3% is het niet oneens ofwel eens. 27,3% is het oneens.

Vraag 3: Hoe heb je je gedurende het laatste jaar van de MBO niveau 4 opleiding voorbereid op een HBO opleiding?

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik heb het keuzedeel 'Vorbereiding HBO' gevolgd	5	45,5%
Ik heb meegedaan aan een doorstroomtraject	1	9,1%
Ik heb de meeloopdag van de hogeschool bezocht	1	9,1%
Ik heb de opendag van de hogeschool bezocht	8	72,7%
Ik heb vragen gesteld aan vrienden, familie en/of studenten op het HBO	4	36,4%
Anders, namelijk:	0	0,0%

Doel vraag	Verhelderen hoe studenten zich hebben voorbereidt op de HBO opleiding
Bevindingen	Het merendeel van de respondenten (72,7%) bezoekt de open dag. Daarnaast heeft 45,5% het keuzedeel voorbereiding HBO gevolgd. 36,4% heeft alle vragen gesteld aan het sociale

netwerk. 9,1% hebben de meeloopdag bezocht of meegedaan aan een doorstroomtraject.
--

Vraag 4: In hoeverre ben je tevreden met de voorbereiding betreft de opleiding Social Work?

Antwoord	Aantal	Percentage
1/10	0	0,0%
2/10	1	9,1%
3/10	0	0,0%
4/10	0	0,0%
5/10	1	9,1%
6/10	2	18,2%
7/10	1	9,1%
8/10	5	45,5%
9/10	0	0,0%
10/10	1	9,1%

Doel vraag	Verheldering betreft de voorbereiding van studenten en de mate of studenten hiermee tevreden zijn.
Bevindingen	Gemiddeld geven de studenten een 6,9 op een schaal van 10. Hieruit blijkt dat studenten tevreden zijn met de voorbereiding op de HBO opleiding.

Vraag 5: Licht hier je antwoord op de vorige vraag toe:

Antwoorden
1. In eerste instantie wilde ik naar de Pabo dus heb ik het Pabo traject gevolgd. Dat sloot natuurlijk niet aan op social work. Wel heb ik de mogelijkheid gehad om voor hbo doorstroom te kiezen, maar toen die keuze niet gemaakt.
2. Ik hoefde geen meeloopdag of iets dus open dag was genoeg voor mij
3. Ik ben goed voorbereid door het keuzedeel HBO waar ik al kleine lessen heb gevolgd bij het Avans
4. Ik heb een goed beeld kunnen vormen van de opleiding, wist al goed wat ik wou en zit dan ook goed op mijn plek.
5. De vakken van het MBO sluiten niet op het vakkenpakket van het HBO.
6. Sommige begrippen komen wel overeen en kende ik al van onderwijsassistent maar heel veel is ook nieuw
7. De overstap van Mbo naar Hbo is groot, maar het is een hele leuke uitdaging. De opleiding moet bij je passen, maar als het bij je past vind je de vakken waarschijnlijk ook heel leuk.
8. Ik vond het fijn om tijdens het keuzedeel kennis te maken met het HBO. Zo heb ik goed kunnen zien wat het HBO inhoud en ik heb kunnen oefenen met projecten en toetsen. Op de open dag heb ik veel vragen kunnen stellen en ik kreeg duidelijke antwoorden. Die mij uiteindelijk geholpen hebben bij de keuze
9. niet ingevuld

10. niet ingevuld

11. niet ingevuld

Doel vraag	Verheldering krijgen over de voorbereiding die studenten hebben getroffen voorafgaand aan de HBO opleiding.
Bevindingen	De studenten reageren verschillend, de opleiding sluit helemaal wel of helemaal niet aan. Verwante opleidingen blijken een vakkenpakket te hebben dat niet overeenkomt met de gegeven vakken op het HBO

Vraag 6: Welke vaardigheden zou je voordat je aan de HBO opleiding begint willen ontwikkelen?

Antwoord	Aantal	Percentage
Onderzoeken	9	81,8%
Plannen en zelfstandig werken	6	54,5%
Informatie zoeken en verwerken	5	45,5%
Analyseren	4	36,4%
Verslagen maken	3	27,3%
Reflecteren	3	27,3%
Teksten lezen en leren	2	18,2%
ICT inzetten	1	9,1%
Presenteren	1	9,1%
Samenwerken	1	9,1%
Anders, namelijk:	0	0,0%

Doel vraag	Verheldering krijgen over de vaardigheid waarvan de studenten wensen dat deze wordt aangesproken voor aanvang van de HBO opleiding.
Bevindingen	82% van de studenten wilt de vaardigheid onderzoeken aanspreken voor aanvang van de studie. Daarnaast worden plannen en zelfstandig werken, informatie zoeken en verwerken en analyseren gekozen door meer dan de helft van de studenten. Samenwerken, ICT inzetten en presenteren scoort het laagst.

Vraag 7: In hoeverre heb je de 10 HBO vaardigheden in het eerste jaar ontwikkeld?

Antwoord	Aantal	Percentage
1/10	0	0,0%
2/10	0	0,0%
3/10	0	0,0%
4/10	0	0,0%
5/10	1	9,1%

6/10	2	18,2%
7/10	5	45,5%
8/10	3	27,3%
9/10	0	0,0%
10/10	0	0,0%

Doel vraag	Verheldering krijgen over de mate waarin de HBO vaardigheden bij de eerstejaars studenten zijn ontwikkeld.
Bevindingen	45,4% van de studenten geeft aan dat de vaardigheden op een schaal van 0-10, tot de 7 zijn ontwikkeld. Een klein aantal 27,3% stelt dat de vaardigheden tot schaal 8 zijn ontwikkeld.

Vraag 8: Zijn er volgens jou nog andere vaardigheden, naast de 10 HBO vaardigheden die essentieel zijn om het eerste jaar van de studie positief te doorlopen?

1.Nee	7. Leren studeren (theorie verwerken)
2.Nee	8. Leren studeren
3.Motivatie	9. Leerstructuur van jezelf leren kennen
4.Zelfstandig leren	10. Nee
5.Kennis van de studie en vakken	11. Taalvaardigheid (schrijven en lezen)
6. Nee	

Doel vraag	Erachter komen welke vaardigheden de studenten als belangrijk achten om het eerste jaar HBO te doorlopen.
Bevindingen	Leren studeren wordt vaker genoemd, daarnaast motivatie, zelfstandig leren en taalvaardigheid. 4/11 studenten vindt dat er geen andere vaardigheden nodig zijn dan de 10 HBO vaardigheden.

Vraag 9: Plannen en zelfstandig werken

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik draag verantwoordelijkheid voor resultaten van eigen werk en studie	10	90,9%
Ik zoek uit wat er gedaan moet worden	8	72,7%
Ik toon probleemoplossend vermogen	6	54,5%
Ik wacht niet af maar neemt initiatief bij onduidelijkheden	6	54,5%
Ik pas planning zo nodig aan	3	27,3%
Ik neem in de planning op wanneer iets af moet zijn	2	18,2%
Ik formuleer vragen en zoek bronnen in geval van onduidelijkheden	2	18,2%

Ik maak weekplanningen en lange termijn planningen	1	9,1%
Ik houd mij aan de planning, werk planning in juiste volgorde af en meldt wanneer iets niet lukt	1	9,1%

Doel vraag	Verheldering krijgen over de gedragingen die de eerstejaars HBO studenten vertonen met betrekking tot de HBO vaardigheid 'Plannen en Zelfstandig werken'
Bevindingen	91% draagt verantwoordelijkheid voor resultaten van eigen studie, 73% zoekt uit wat er gedaan moet worden. 55% heeft probleemoplossend vermogen en neemt initiatief. Slechts 27% past de planning aan, nog minder 18% past de planning aan en formuleert vragen. Een klein deel 9% maakt lange termijn planningen en houdt zich hieraan.

Vraag 10: Teksten lezen en leren

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik maak een heldere samenvatting van een tekst	11	100%
Ik bestudeer meerdere hoofdstukken of boeken voor toets/examen/tentamen	8	72,7%
Ik lees Engelse literatuur	2	18,2%
Ik markeer of onderstreep hoofdzaken in een tekst	2	18,2%

Doel vraag	Verheldering krijgen over de gedragingen die de eerstejaars HBO studenten vertonen met betrekking tot de HBO vaardigheid 'Teksten lezen en leren'
Bevindingen	Alle studenten maken een heldere samenvatting. 73% bestudeert meerdere hoofdstukken of boeken voor een examen/toets/tentamen. Slechts 18% leest Engelse literatuur en markeert of onderstreept hoofdzaken in een tekst.

Vraag 11: Informatie zoeken en verwerken

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik maak aantekeningen tijdens de uitleg	11	100%
Ik haal belangrijke informatie uit gesprekken, lessen en discussies e.d	10	90,9%
Ik orden informatie op basis van relevantie, samenhang en betrouwbaarheid	5	45,5%
Ik onderzoek eerst hoofd- en dan bijzaken	4	36,4%
Ik schat de betrouwbaarheid van bronnen in	3	27,3%
Ik gebruik en vergelijk informatie van internet, boeken, personen e.d	2	18,2%

Ik bedenk en formuleer vooraf wat ik wil weten	2	18,2%
--	---	-------

Doel vraag	Verheldering krijgen over de gedragingen die de eerstejaars HBO studenten vertonen met betrekking tot de HBO vaardigheid 'Informatie zoeken en verwerken'
Bevindingen	100% van de studenten maakt aantekeningen tijdens de uitleg. 91% haalt belangrijke informatie uit bronnen zoals gesprekken, lessen en discussies. Bijna de helft 45% ordent de informatie op basis van relevantie, samenhang en betrouwbaarheid. 27% schat de betrouwbaarheid van bronnen in. Slecht 18% gebruikt en vergelijkt informatie van internet, boeken en personen en bedenkt vooraf wat hij wilt weten.

Vraag 12: Presenteren

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik kan feedback ontvangen en kan medestudenten feedback geven op presentaties	11	100%
Ik maak effectief gebruik van hulpmiddelen (powerpoint, prezi, poster, flyer)	10	90,9%
Ik kies duidelijke opbouw en breng deze aan	9	81,8%
Ik bepaal het doel van presentatie	8	72,7%
Ik gebruik correct Nederlands en stem taalgebruik af op de doelgroep	8	72,7%
Ik neem reacties van het publiek waar, maak contact en beantwoord vragen	8	72,7%
Ik let op de juiste lichaamshouding	7	63,6%
Ik stem af op het publiek	6	54,5%

Doel vraag	Verheldering krijgen over de gedragingen die de eerstejaars HBO studenten vertonen met betrekking tot de HBO vaardigheid 'Presenteren'
Bevindingen	Alle studenten kunnen feedback ontvangen en dit geven aan medestudenten. 91% maakt effectief gebruik van hulpmiddelen. 82% kiest een opbouw en voert deze uit. 73% bepaalt het doel van de presentatie, gebruikt correct Nederlands, stemt taalgebruik af op de doelgroep en neemt reacties van het publiek waar en beantwoordt vragen. 64% zorgt voor de juiste lichaamshouding en slechts 55% stemt af op het publiek.

Vraag 13: Verslagen maken

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik houd mij aan richtlijnen voor opbouw en zorg voor passende en aantrekkelijke vormgeving	9	81,8%
Ik maak verslagen met een lengte van meerder pagina's	8	72,7%
Ik gebruik correct Nederlands	8	72,7%
Ik formuleer bondig en vlot, afgestemd op de doelgroep	8	72,7%
Ik geef volledige bronvermelding volgens de richtlijnen	5	45,5%

Doel vraag	Verheldering krijgen over de gedragingen die de eerstejaars HBO studenten vertonen met betrekking tot de HBO vaardigheid 'Verslagen maken'
Bevindingen	82% van de studenten houdt zich aan de richtlijnen voor de presentatie en zorgt voor passende en aantrekkelijke vormgeving. 73% maakt verslagen van meerdere pagina's, gebruikt correct Nederlands en formuleert bondig en kort afgestemd op de doelgroep. Slechts 46% geeft volledige bronvermelding volgens richtlijnen

Vraag 14:Onderzoeken

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik formuleer onderzoeksvragen en daarvan afgeleide deelvragen	9	81,8%
ik raadpleeg en vergelijk verschillende voor het onderzoek relevante bronnen	8	72,7%
Ik trek logische conclusies die antwoord geven op de onderzoeksvraag	8	72,7%
Ik stel een passend en volledig onderzoeksplan met bijbehorende tijdsplanning op	6	54,5%
Ik reflecteer op het onderzoek, discussieert over resultaten en geef aanbevelingen voor vervolgonderzoek	6	54,5%
Ik verzamel correct en systematisch data	4	36,4%
Ik rapporteer over de onderzoekswijze en resultaten	4	27,3%

Doel vraag	Verheldering krijgen over de gedragingen die de eerstejaars HBO studenten vertonen met betrekking tot de HBO vaardigheid 'Onderzoeken'
Bevindingen	82% van de studenten formuleert onderzoeksvragen en deelvragen. 73% raadpleegt verschillende bronnen en trekt logische conclusies die antwoord geven op de onderzoeksvraag. 55% stelt een passend onderzoeksplan en tijdsplanning op en reflecteert op de manier van onderzoek doen. 36% verzamelt systematisch data en slechts 27% rapporteert over de onderzoekswijze en resultaten.

Vraag 15: Reflecteren

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik bepaal wat er goed ging en wat beter kan	10	90,9%
Ik ben mij bewust van eigen rol en verantwoordelijkheden en geef sturing aan mijn ontwikkelproces	9	81,8%
Ik kijk kritisch naar mezelf en formuleer realistische ambities	8	72,7%
Ik bepaal wat een volgende keer beter kan en hoe dat gerealiseerd kan worden	7	63,6%
Ik bepaal of resultaten voldoen aan de eisen	6	54,5%

Doel vraag	Verheldering krijgen over de gedragingen die de eerstejaars HBO studenten vertonen met betrekking tot de HBO vaardigheid 'Reflecteren'
Bevindingen	91% van de studenten bepaalt wat er goed ging en wat hierbij verbeterpunten zijn. 82% is zich bewust van de eigen rol en neemt verantwoordelijkheid voor eigen ontwikkelproces. 73% kijkt kritisch naar zichzelf en formuleert realistische ambities. 64% bepaalt verbeterpunten en hoe dit te realiseren valt. Slechts 55% bepaalt of er voldaan wordt aan eisen die worden gesteld.

Vraag 16: Analyseren

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik leg verbanden tussen theorie en praktijk	10	90,9%
Ik let erop of het om meningen of feiten gaat	10	90,9%
Ik trek logische conclusies uit verzamelde informatie	8	72,7%
Ik stel vooraf een probleem of vraag vast	6	54,5%
Ik bepaal of informatie betrouwbaar en volledig is en onderscheid hoofd- en bijzaken	3	27,3%
Ik vergelijk en verbind informatie uit verschillende bronnen	2	18,2%

Doel vraag	Verheldering krijgen over de gedragingen die de eerstejaars HBO studenten vertonen met betrekking tot de HBO vaardigheid 'Analyseren'
Bevindingen	91% legt verbanden tussen theorie en praktijk en onderscheidt meningen en feiten. 73% trekt hieruit logische conclusies. 55% stelt vooraf het probleem vast. Slechts 27% bepaalt of de informatie betrouwbaar en volledig is en onderscheid hoofd- en bijzaken. 18% vergelijkt en verbindt info uit verschillende bronnen.

Vraag 17: Samenwerken

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik luister naar anderen en sta open voor hun inbreng	11	100%
Ik toon belangstelling voor andere groepsleden	10	90,9%
Ik geef en ontvang feedback	10	90,9%
Ik breng ideeën in	10	90,9%
Ik maak werkafspraken en zorg dat deze nageleefd worden	9	81,8%
Ik neem verantwoordelijkheid voor proces en resultaat en spreek ook anderen daarop aan	8	72,7%
Ik zorg voor heldere taakverdeling	8	72,7%
Ik draag effectief bij aan het omgaan met meningsverschillen en het oplossen van problemen binnen de groep	7	63,6%
Ik zorg voor een passend doel en werkplan en zorg dat deze voor iedereen helder zijn	6	54,5%
Ik bewaar taakverdeling, planning en deadlines	6	54,5%

Ik ben creatief en realistisch bij het aandragen van bruikbare oplossingen	4	36,4%
Ik stel kansen en bedreigingen vast en speel hierop in	2	18,2%

Doel vraag	Verheldering krijgen over de gedragingen die de eerstejaars HBO studenten vertonen met betrekking tot de HBO vaardigheid 'Samenwerken'
Bevindingen	Alle studenten luisteren naar anderen en staat open voor inbreng. 91% toont belangstelling voor anderen, geeft en ontvangt feedback en brengt ideeën in. 82% maakt werkafspraken en zorgt voor de naleving hiervan. 73% neemt verantwoordelijkheid voor eigen proces en spreekt anderen daarop aan en maakt daarbij een heldere taakverdeling. 64% draagt effectief bij aan het omgaan met meningsverschillen en lost problemen in de groep op. 55% zorgt voor een passend doel en werkplan, bewaakt de taakverdeling, planning en deadlines. 36% is creatief en realistisch bij het aandragen van oplossingen. Slechts 18% stelt kansen en bedreigingen vast en speelt hierop in.

Vraag 18: ICT inzetten

Antwoord	Aantal	Percentage
Ik ken de mogelijkheden van Blackboard/Avans/Xplora en benut deze effectief	10	90,9%
Ik werk effectief met Word	10	90,9%
Ik gebruik Powerpoint of Prezi	10	90,9%
Ik kies passende media en zet deze actief in	9	81,8%
Ik zoek op internet: maak effectief gebruik van zoekcommando's	8	72,7%
Ik gebruik Excel: werk met grafieken en voer berekeningen uit	1	9,1%

Doel vraag	Verheldering krijgen over de gedragingen die de eerstejaars HBO studenten vertonen met betrekking tot de HBO vaardigheid 'ICT inzetten'
Bevindingen	91% kent de mogelijkheden van BB, IAvans en Xplora, maakt hier gebruik van en werkt met Word, Powerpoint of Prezi. 82% zet passende media in. 73% maakt gebruik van zoekcommando's en slechts 9% maakt gebruik van Excel

9.6 Bijlage 6: Verslaglegging werkbezoeken

Gedurende de werkbezoeken is een topiclijst besproken, hierop staan de volgende onderwerpen:

- Acties met betrekking tot de doorstroom van MBO - HBO
 - Welke acties voert de onderwijsinstelling uit?
 - Hoe heeft de onderwijsinstelling dit georganiseerd?
 - Welke veranderingen merkt de onderwijsinstelling door de jaren heen op?
- Doorstroom MBO - HBO in de sector Zorg en Welzijn
 - Hoe is de doorstroom binnen de sector Zorg en Welzijn ?
 - Welke ambities heeft de onderwijsinstelling met betrekking tot de doorstroom?
- Ervaringen van studenten en studieloopbaanbegeleiders met betrekking op de doorstroom
- Bekendheid van 10 gevraagde HBO vaardigheden
 - Is de onderwijsinstelling bekend met de 10 HBO vaardigheden? Dit zijn plannen en zelfstandig werken, teksten lezen en leren, informatie zoeken en verwerken, presenteren, verslagen maken, onderzoeken, reflecteren, analyseren, samenwerken en ICT inzetten.

Werkbezoek 1: ROC ter AA

Bevindingen	De respondent van ROC ter AA vertelt dat er vooral het keuzedeel 'Voorbereiding HBO' wordt aangeboden om de studenten voor te bereiden. Daarnaast worden verder geen andere acties ondernomen. Binnen de sector Zorg en Welzijn ziet het ROC een flinke doorstroom, per locatie is een contactpersoon verantwoordelijk voor het begeleiden van de doorstroom. ROC ter AA is erg alert in het aanbieden van begeleiding op maat bij de student. Er wordt volgens de respondent per student bekeken in welke vorm er begeleiding nodig is, vervolgens gaat de mentor met de student in gesprek om te kijken wat er nodig is. De studenten die de ambitie hebben om door te stromen krijgen het advies om het keuzedeel 'Voorbereiding HBO' te volgen. Vorig jaar heeft ROC ter AA het keuzedeel 'Roc breed' gegeven, hierbij werden meerdere klassen gevormd die het keuzedeel volgden. Het komende jaar wilt ROC ter AA het keuzedeel per sector aanbieden, waardoor het keuzedeel aangepast kan worden naar de sector waar de studenten in zitten. ROC ter AA heeft nog geen cijfers over de effectiviteit van het keuzedeel en zijn volgens de respondent nog niet op de hoogte van de ervaringen van de studenten. De respondent geeft aan dat studenten het lastig vinden om de keuze voor het HBO te maken. Het keuzedeel is onderverdeeld in 2 onderwerpen. 1. Oriënteren op de keuze: welke opleiding, waar en hoe. Het tweede deel is gericht op de HBO vaardigheden waarbij onderzoeken sterk naar voren komt bij ROC ter AA. De studenten werken in groepen een onderzoek uit en geven hier elkaar feedback. De studenten leren of de manier van werken bij hun past en of de verwachtingen betreft het HBO studeren kloppen. De ambitie van ROC ter AA met betrekking tot het keuzedeel is het keuzedeel online gaan aanbieden aan studenten, daarnaast zouden ze graag studenten een aantal dagdelen mee willen laten lopen op een hogeschool in de regio.
Aandachtspunten	• Begeleiding op maat aanbieden • Invulling van keuzedeel 'Voorbereiding HBO' ter vraag stellen • Hangt van mentor af hoeveel begeleiding de student krijgt • Geen cijfers over doorstroom a.d.h.v keuzedeel Voorbereiding HBO • Keuzedeel 'Voorbereiding HBO': 1. Studievaardigheden: onderzoek doen 2. Oriënteren op opleiding en werkvormen. • Digitaal aanbieden van keuzedeel 'Voorbereiding HBO' • Ambitie: Meeloopdag, dagdelen colleges aan studenten kunnen aanbieden.

Werkbezoek 2: ROC Leijgraaf

Bevindingen	Uit gesprek met de respondent van ROC de Leijgraaf blijkt dat zij erg veel organiseren voor de student. ROC Leijgraaf organiseert doorstroom café's. Hierbij worden bijeenkomsten georganiseerd waarbij studenten het gesprek kunnen aangaan met een HBO student, daarnaast worden er verschillende partijen uitgenodigd om te voorzien in oriëntatie op het werkveld, tussenjaar of vervolgopleiding. Binnen de sector Zorg en Welzijn wordt het algemene keuzedeel 'Voorbereiding HBO' gegeven. De acties die ROC Leijgraaf uitvoert zijn gericht op de voorlaatste en laatste jaars MBO niveau 4 studenten. Het doorstroom café vindt 2x per schooljaar plaats. Studenten worden via de mail uitgenodigd. Om de interesse en
-------------	---

	effectiviteit te onderzoeken loopt er een binnen ROC de Leijgraaf een onderzoek bij de doorstroom café's. De respondent vertelt dat ROC de Leijgraaf constant bezig is om de overgang naar het HBO te versoepelen en op wat voor manier dit zou kunnen. Het doorstroom café wordt als zeer positief ervaren, de organisatoren krijgen terug dat studenten gemakkelijk met leeftijdsgenoten praten. Gedurende het doorstroom cafe staan alle vragen m.b.t het doorstuderen, tussenjaar of vervolg naar werk centraal. Alle vragen mogen gesteld worden. De respondent vertelt dat ROC de Leijgraaf niet studenten wilt informeren over de school of opleiding maar juist over het creëren van de bewustwording bij de student. Wat houdt het HBO precies in en hoe krijgt iemand dan een reëel beeld van zichzelf? De respondent vertelt dat de school de ambitie heeft om nauwer samen te werken met het HBO. Het is helaas nog te snel om cijfers te halen uit de studenten die het keuzedeel hebben gevolgd. Volgens de respondent gaat het bij de student meer om kwaliteit in plaats van kwantiteit. De student moet ondersteund worden in het maken van een keuze en door het bezoeken van het doorstroom cafe worden ze hierin ondersteund. Het doorstroom cafe In een informele setting krijgen studenten antwoord op alle vragen over de toekomst, of het nu gaat over een vervolgopleiding, tussenjaar of toetreding op de arbeidsmarkt. De studenten worden geholpen door in gesprek te gaan met studenten die zelf al de stap hebben gezet naar een vervolgopleiding, tussenjaar of werk. Het gesprek tussen de MBO en HBO student staat centraal. Door het doorstroom cafe krijgt de school inzicht in de effectiviteit en het rendement en inzicht in de reflectie processen die zich afspelen binnen de student. Het doel van het doorstroom cafe is dan ook om de doorstroom te versoepelen, uitval te voorkomen en aansluiting op de arbeidsmarkt te bevorderen. De afgelopen jaren is er onderzoek uitgevoerd naar de effectiviteit van het doorstroom cafe. De respondent vertelt dat het doorstroom cafe herkenbaar en bereikbaar blijkt te zijn voor alle niveau 4 studenten. Ze merken dat studenten een gegronde keuze kunnen maken voor het wel of niet volgen van het keuzedeel 'Vorbereiding HBO'. De bijeenkomsten dragen bij aan het realistische beeld van studenten over wat HBO precies inhoudt en of de opleiding die zij voor ogen hebben wel bij hun past.
Aandachtspunten	• Doorstroom Café's • Meer inzetten op de juistheid van de keuze • Studiesucces verhoogd als de keuze meer gegrond is • Ervaringen studenten staan centraal

Werkbezoek 3 KW1C

Bevindingen	Koning Willem 1 College, gevestigd in Den Bosch is met 20 locaties een van de grotere MBO scholen in de regio. De respondent, beleidsadviseur, geeft aan dat de samenwerking met het HBO per afdeling verschilt. Bij een sterke samenwerking gaat de studenten 1 week naar het HBO op hier leerdoelen uit te voeren, andere afdelingen kiezen ervoor om MBO'ers te laten begeleiden door oud-studenten. De respondent vertelt over de 'Student Labs', deze zijn 2 jaar geleden ontwikkeld in een aantal creatieve sessies waarin MBO en HBO werd samengebracht waarbij de vraag: 'Hoe kan het studiesucces verbeterd worden?' centraal stond. Er zijn diverse activiteiten uitgekomen en hierop kan de MBO school subsidie aanvragen. In de sector Zorg en Welzijn zijn er een aantal dingen die worden gedaan. De studentmentoren zorgen ervoor dat 2e jaars HBO studenten ingezet worden binnen het keuzedeel 'Vorbereiding HBO'. Hierbij houden de HBO en MBO student contact, ook in het eerste jaar van de HBO studie, de HBO student fungeert als een buddy voor de MBO student. Deze 'weg' wordt volgens de respondent voornamelijk ingezet bij de doorstroom van de opleidingen onderwijsassistent naar de Pabo. Bij de opleiding verpleegkunde is er volgens de respondent een sterke samenwerking met het HBO. Studenten gaat naar de hogeschool toe en maken gebruik van HBO docenten die lesgeven op het MBO. De respondent geeft aan dat er bij de welzijns opleiding geen specifieke samenwerking heeft plaatsgevonden. De studenten gaan wel op excursie naar diverse HBO opleidingen, dit wordt vormgegeven binnen het keuzedeel 'Vorbereiding HBO'. De respondent vertelt dat de ambities graag nog worden uitgebreid. De respondent vindt dat er meer excursies plaats kunnen vinden naar verschillende hogescholen. Daarnaast mag er meer uitwisseling plaatsvinden tussen MBO en HBO studenten. We zouden graag willen dat MBO en HBO docenten op excursie gaan naar elkaar en bijvoorbeeld naar elkaars les te kijken. Dit is volgens de respondent de eerste stap om kennis te verkrijgen over de wijze waarop diverse hogescholen lesgeven. De ontwikkeling
-------------	---

	van de 10 HBO vaardigheden vindt volgens de respondent plaats binnen het keuzedeel 'Voorbereiding HBO'. De MBO school heeft ook gesprekken met het HBO. De respondent geeft aan dat de verantwoordelijk verdeeld moet zijn tussen de verschillende scholen. Zo heeft de MBO school de verantwoordelijkheid om de student compleet af te leveren op MBO niveau 4 niveau en de HBO school heeft de verantwoordelijkheid om de student te ondersteunen tijdens de HBO studie. De respondent geeft hiermee aan dat er bij het HBO ook acties nodig zullen zijn om de doorstroom te verbeteren. Om de doorstroom te verbeteren wilt de school studenten op het MBO bewust maken in het verdiepen van de opleiding. Studenten gebruiken de MBO opleiding om door te studeren zonder vooraf te kijken naar een HBO opleiding. De respondent geeft aan dat studenten oplossingsgericht moeten werken. De opbrengsten van het keuzedeel zijn nog niet duidelijk. Het keuzedeel is vanaf afgelopen schooljaar volledig ingezet en over 1 jaar zijn de opbrengsten hiervan merkbaar.
Aandachtspunten	• Inzet oud studenten • Student Labs (mbo en hbo samen laten nadenken (creatieve sessies) • 2e jaars HBO inzetten bij keuzedeel • HBO studenten inzetten als buddy • HBO studenten inzetten op MBO (vakken en informatievoorziening opleiding) • Gezamenlijk op excursie naar HBO • Docenten op uitwisseling (tussen mbo-hbo) • Waar ligt de verantwoordelijkheid, bij MBO of HBO ? • MBO opleiding alleen als opstapje naar hbo • Opbrengst keuzedeel onduidelijk

Werkbezoek 4: ROC RIVOR

Bevindingen	De respondent is decaan en beleidsadviseur van de Sector Zorg en Welzijn en vertelt dat ROC RIVOR het keuzedeel 'Voorbereiding HBO' aanbiedt. Daarnaast biedt ROC RIVOR voorlichting over de doorstroom naar het HBO. Binnen de lessen van het keuzedeel wordt voorlichting gegeven, daarnaast wordt voorlichting gegeven als de vraag vanuit de klassen komt. Het afgelopen jaar is er een informatieavond georganiseerd voor studenten en ouders en verzorgers, hierbij zijn oud- studenten uitgenodigd die vertellen over het reilen en zeilen betreft het HBO. ROC RIVOR heeft de ambitie om deze avonden bij iedere sector in te zetten. Daarnaast heeft ROC RIVOR een samenwerking met de HAN, zijn organiseren samen het HBO proof festival. ROC RIVOR geeft aan dat er ook een middag werd georganiseerd voor studenten maar dat Avans hier mee is gestopt. Het stimuleren van de doorstroom gebeurt voornamelijk binnen de opleiding. De SLB'ers zoeken actief naar gastdocenten en oud leerlingen en studenten worden gestimuleerd om de hogescholen in de regio te bezoeken. De respondent geeft aan dat ROC RIVOR relatief een kleine school is, er wordt een doorstroming geschat van 70 a 80 studenten. Bij ROC RIVOR krijgen de studenten die het keuzedeel 'Voorbereiding HBO' volgen een brede voorlichtingen waarbij meerdere hogescholen worden betrokken, de 'uitstapjes' naar de hogescholen worden geregeld door docenten. De ervaringen betreft de doorstroom van studenten in de sector Zorg en Welzijn zijn erg wisselend. De respondent stelt dat: het 'mooi aan de student wordt voorgesteld maar in de praktijk valt dit tegen'. ROC RIVOR heeft de ambitie om het keuzedeel 'Voorbereiding HBO' uit te breiden. Op dit moment worden studenten gestimuleerd om mee te lopen bij hogescholen en RIVOR merkt dat studenten soms moeilijk te bewegen zijn. De respondent zou graag meer eindgesprekken willen bijwonen van het keuzedeel 'Voorbereiding HBO'. Voor MBO studenten moet het erg laagdrempelig zijn, er moet een realistisch beeld geschetst worden over het HBO. Er wordt op ROC RIVOR al veel gedaan voor de MBO'ers m.b.t de doorstroom maar het bewust zijn van de student speelt hierbij ook een grote rol, de verwachtingen moeten overeenkomen. In de afgelopen jaren ziet de respondent weinig verschil in de doorstroom van studenten. Er is binnen de economische richtingen meer uitval, daarnaast zorgt de kleine MBO school voor gerichte aantallen die op hun wijze zorgen voor snel stijgende of dalende percentages. De voorbereiding van de MBO studenten is op ROC RIVOR via een aantal 'kanalen' georganiseerd. Zo zorgt de respondent ervoor dat de evenementen die voor een bepaalde sector zijn via haar worden georganiseerd.
-------------	--

	De voorbereiding binnen de opleiding is docent afhankelijk. De respondent geeft aan dat docenten hierin een cruciale factor zijn, docenten hebben nog contact met oud studenten en kunnen deze geregeld contacten om gastspreker te zijn. De respondent geeft aan dat er weinig contact is tussen MBO en HBO docenten, de ambitie om dit contact te vinden en uit te breiden is er. De respondent geeft aan dat de HBO vaardigheden die volgens haar nodig zijn in het eerste jaar van de HBO studie worden toegelicht en benut in het keuzedeel 'Voorbereiding HBO'. Daarnaast worden studenten geadviseerd om een aanvullend vak naast het keuzedeel te volgen zoals Nederlands of Engels.
Aandachtspunten	• Klassikale voorlichting • Informatieavond • Oud student als gastspreker • HBO proof festival • Proactief op zoek naar gastdocenten en oud-leerlingen • Bezoek van open dagen faciliteren • Monitoren eindgesprekken studenten • Realistisch beeld schetsen over het HBO, verwachtingen verhelderen • Contact met oud studenten warm houden • Weinig contact met HBO docenten

Werkbezoek 5: ROC Tilburg

Bevindingen	De respondent bij ROC Tilburg is senior beleidsadviseur. Bij ROC Tilburg worden MBO- HBO management bijeenkomsten georganiseerd met betrekking tot de doorlopende leerlijn. De respondent benadrukt hierbij het wij zijn verhaal, waar ligt precies de verantwoordelijkheid bij het voorbereiden van een MBO niveau 4 student? We merken dat de infoavonden die worden gegeven in de sector Zorg en Welzijn niet meer aan bij het rooster van de studenten. Er is een functionaris die de studenten en ouders voorziet van digitale informatievoorziening. De respondent vertelt dat het beeld van docenten een grote rol speelt in de uitvoering van het keuzedeel. De laatste jaren krijgen de MBO studenten Zorg en Welzijn weinig theorie en veel praktijkervaring, hierdoor is de gewenning met het lezen van boeken verwaterd. De respondent vraagt zich hardop af of de docent de student wel kan voorbereiden want tot op een bepaalde hoogte wordt er informatie voorzien maar de student moet het ook gewoon ervaren. De keuze voor een HBO opleiding is persoonsafhankelijk en het keuzedeel 'Voorbereiding HBO' dient hierin verrijking en verdieping te geven. De respondent vraagt zich af of de ondersteuning niet online aangeboden kan worden en ziet dit als de makkelijke weg maar niet per se de beste. De respondent vertelt dat de rol van de docent op leeftijd een grote rol speelt betreft de uitvoerbaarheid op de werkvloer. In de sector Zorg en Welzijn is een grote doorstroom te zien voornamelijk naar de Pabo, hier heeft ROC Tilburg een samenwerkingsverband mee waardoor de doorstroom soepel verloopt. Binnen de sector Zorg en Welzijn ziet de respondent wel veel uitval. Het is ook het goed recht van de student, doorstromen naar een vervolgopleiding. De respondent vraagt zich hardop af of we de student dan moeten waarschuwen voor de gevaren in het HBO? Daarnaast vraagt de respondent zich af in hoeverre onze overtuiging klopt dat we jongeren kunnen beïnvloeden in de keuze. Er zijn volgens de respondent ook veel jongeren die doorstromen via het werkveld naar een HBO vervolgopleiding. De intrinsieke motivatie van de student is essentieel in de doorstroom. Per locatie heeft ROC Tilburg een MBO-HBO doorstroom contactpersoon, maar deze functie is aan verandering onderhevig. Het takenpakket verschuift met de doorstroom niet op de eerste plaats. Daarnaast is het takenpakket van de docent de afgelopen jaren vergroot. De respondent zou graag zien dat er urgentiebesef komt betreft de organiseerbaarheid van de begeleiding van de doorstroom. De begeleiding van SLB'er verschilt volgens de respondent van kwaliteit. De afgelopen jaren ziet de respondent dat de doorstroom steeds meer op de agenda staat. In het HBO wordt het praktijkcomponent de afgelopen jaren als waardevol geacht. Als een SLB'er een goed idee heeft dan krijgt hij bij ROC Tilburg een podium tijdens harmonisatie sessies. Bij deze sessies wordt gepraat over de doorstroom van MBO naar HBO. De respondent geeft als afsluiting aan dat veel studenten het HBO ook gewoon 'proberen' omdat ze zonder kosten te maken toch voor februari kunnen stoppen.
Aandachtspunten	• Wij - Zij verhaal (Waar ligt de verantwoordelijkheid?)

	• Communicatie tussen MBO - HBO• Informatieavonden• Digitale informatievoorziening• Beeld van docent over HBO• Gewenning boeken lezen is weg• Kan je de student wel volledig voorbereiden?• In hoeverre zijn jongeren te beïnvloeden?• Uitvoerbaarheid in de praktijk (Organiseerbaarheid in onderwijs)• Doorstroomrecht student• Urgentiebesef• Waarde praktijkcomponent MBO• HBO gewoon proberen

9.7 Bijlage 7: Beoordelingsadvies opdrachtgever**Beoordelingsadvies Opdrachtgever Onderzoek & Innovatie**

Formulier Beoordelingsadvies Onderzoek & Innovatie Afstudeerfase 2019-2020 Academie Sociale Studies Breda			
Naam Opdrachtgever en instelling/organisatie:	Curio; Yvonne Oomen	Studentnummer:	2109527
Student:	Roos Kerckhaert	Datum:	13-05-2020

kwaliteitseisen waaraan het praktijk verbetervoorstel volgens de opdrachtgever en de student behoort te voldoen.

Doel (vanuit opdrachtgever)

Als het praktijkprobleem is opgelost dan is heeft de organisatie handvatten gevonden om MBO studenten in het laatste jaar van de studie voor te bereiden op het HBO. Dit zou de doorstroom naar en succes op het HBO positief kunnen beïnvloeden.

Resultaat

Een adviesrapport met conclusie en aanbevelingen omtrent innovatieve ideeën die uitval in eerste jaar hbo voorkomen doordat er vanuit mbo een verbeterde voorbereiding op hbo is geweest.

Eisen

• Inzicht in:

- hoe verloopt huidige begeleiding aan de 4^e jaars mbo studenten die door willen stromen naar hbo
- wat wordt door (ex)mbo studenten gemist
- welke info (literatuur, andere mbo-hbo ervaringen) is er rondom deze problematiek te vinden
- De aanbevelingen dienen uitvoerbaar en haalbaar te zijn
- De aanbevelingen moeten ook overdraagbaar zijn naar de andere opleidingen en sectoren binnen Curio
- opzet en aanpassingen dienen ruimte te geven voor verdere aanpassingen mbt probleemoplossing in de praktijk

Het onderzoek is voor de opdrachtgever geslaagd als de adviezen bruikbaar worden geacht in de praktijk en de doelgroep hier betrekkelijk meer baat bij heeft om zo de overstap tussen een MBO en HBO studie te verkleinen en uitval in het eerste jaar van de HBO opleiding te verlagen.

Beoordelingsadvies van de opdrachtgever:

In hoeverre levert het onderzoek voor u nieuwe inzichten op om het praktijkprobleem beter te begrijpen?

Feedback:

opvallende en bruikbare info uit het onderzoek:

- 74% van de 4^e jaars mbo leerlingen geeft aan dat ze graag klassikaal voorbereid willen worden op een hbo vervolgopleiding. Ik had meer individueel, op maat, zelfstandig, vanuit deelname lessen hbo enz verwacht.
- De verschillen en overeenkomsten in antwoorden van mbo en hbo studenten op de vragen rondom de 10 hbo vaardigheden. Daar kunnen we zeker wat mee. Waar moeten we binnen het mbo meer op inzetten.
- Het woord 'bangmakerij' komt meerdere keren terug in antwoorden van mbo leerlingen als het gaat om ervaringen op het mbo. Blijkbaar wordt binnen het mbo nog gebruik gemaakt van als je niet.....dan.....
- De vorm die collega scholen hebben gekozen om de mbo studenten voor te bereiden op het hbo onderwijs

In hoeverre voldoet het product aan de eisen die u aan het praktijkverbeteringsvoorstel heeft gesteld?

Feedback:

Inzicht in wat gemist wordt bij huidige mbo studenten is behaald.

Mogelijkheden en aanleiding om vervolgonderzoek in te stellen ook. Bv wat de resultaten van de acties zijn die collega scholen ingezet hebben. Dit is een mooi punt om in een regionaal mbo-hbo overleg mee te nemen.

Nav de vraag van Roos of er randvoorwaarden zijn waaraan het innovatie voorstel moet voldoen heeft ze de volledige vrije hand gekregen met mijn opmerking: "ik ben er bij innovaties altijd voor om zonder beperkingen te beginnen.

Kijken naar wat wel gerealiseerd kan worden(op welke manier dan ook) ipv meteen al kijken wat niet kan.

In een vorig overleg met Roos zijn vijf innovatieve ideeën besproken. Het idee wat als probleemoplossing uitgewerkt is, is wat mij betreft niet zo innovatief maar voldoet wel aan de eis haalbaar, organiseerbaar, uitvoerbaar.

In hoeverre is het praktijkverbeteringsvoorstel voor u van methodische-, vakinhoudelijke- en/of organisatorische meerwaarde?

Feedback:

Roos heeft heel veel literatuur gevonden en gebruikt. Ik heb haar als feedback meegegeven dat door de grote hoeveelheid die ze heeft willen verwerken het wat fragmentarisch is en de info niet altijd relevant is. Het maakt dat de totale "verhaallijn" nog wel eens verloren gaat.

De uitkomsten van het onderzoek op zich bieden een grote meerwaarde. Daar kunnen we acties op uitzetten en evt verder onderzoek naar doen.

Het praktijkgericht onderzoek was gericht op de vraag: Op welke manier kan Curio de huidige mbo niveau 4-studenten van de sector Zorg en Welzijn begeleiden in het ontwikkelen van de tien gevraagde hbo-vaardigheden om succesvol het eerste jaar van de hbo-studie Social Work aan de Academie voor Sociale Studies van Avans te doorlopen? Het praktijkonderzoek is hier zeer zeker opgericht en heeft ook een mooi resultaat opgeleverd.

De uitgewerkte aanbeveling (een informele bijeenkomst waarbij studenten worden geïnformeerd over de diverse keuzemogelijkheden na de mbo niveau 4-opleiding. Onder anderen partners uit het werkveld, alumni en andere partners kunnen vragen van studenten beantwoorden zoals DUO en Nibud. Door deze informele bijeenkomst wordt de student ondersteund in het keuzeprocés en gestimuleerd tot reflectief denken door het bevragen van andere studenten. De bijeenkomst kan eenmalig worden ingezet als pilot en daarna structureel twee keer per jaar) had wat mij betreft wat innovatiever en meer gerelateerd aan de onderzoeksbevindingen mogen zijn. Roos had meer voorstellen tot uitwerking van aanbevelingen. Ik heb die voorstellen uit het vooronderzoek in ieder geval opgeslagen om zelf wat verder uit te werken. Alles bij elkaar was het verrijkend en heeft het een meerwaarde.

Ik wil er wel bij vermelden dat Roos veel zelfstandig gewerkt heeft, mede ook omdat het afstand werken tijdens een groot deel van haar afstuderen van kracht is geweest. Wanneer ze al die tijd op locatie met en bij collega's had gezeten was er zeker meer over gesproken en had ze wat meer directe feedback en of advies kunnen ontvangen.

Hoe heeft u de samenwerking met de student ervaren als het gaat om de uitvoering van het onderzoek en ontwikkeling van het praktijkverbeteringsvoorstel?

Feedback:

Roos is meteen voortvarend te werk gegaan. Stelde zeker aan het begin veel vragen en was blij met alle info die ze kreeg. We hebben de opzet en afbakening uitvoerig besproken. Alle documenten die voor het afstuderen ingestuurd

dienen te worden heeft ze ter feedback ook aan mij gestuurd. Roos liep in deze grote organisatie (Curio) er tegenaan dat er veel gecommuniceerd moet worden met betrokkenen en dat het wat langer kan duren voordat je een antwoord hebt op je vragen. Het communiceren over en de manier waarop is een leerpunt geweest. Het fragmentarische en verhaallijn 'verbinding onderzoeksgegevens met literatuur en aanbevelingen' blijven bij mij in de feedback terugkomen.

In dit geval jammer dat er alleen op afstand/digitaal gewerkt en gecommuniceerd wordt. Zijn van die vragen die je snel stelt als je fysiek naast elkaar zit. Nu zit er tussen verwerking feedback en terugkoppeling of opnieuw aangepast document sturen veel tijd. Roos heeft heel veel zelfstandig uitgewerkt en werkt snel en doeltreffend.

Zelf heb ik de samenwerking als prettig ervaren. Hebben naast het puur zakelijke ook gesprekken gehad die op privéleven betrekking hebben. Dat is fijn als dat met een stagiaire kan en ook goed. Geeft aan dat de sfeer/relatie/samenwerking goed is.

Uw beoordelingsadvies?

Uitgedrukt in een waardering: Goed, Ruim voldoende, Voldoende, Onvoldoende

Voldoende**Ruimte voor opmerkingen**

Zeker een ruim voldoende resultaat. Door de corona maatregelen was het niet mogelijk om op de locatie te werken. Het hele onderzoek en de begeleiding is grotendeels digitaal gegaan. De voortvarendheid, snelheid en zelfstandigheid waarmee ze dit onderzoek tot dit eindresultaat verwerkt heeft verdiend een pluim.

Ondertekening**Naam:****Yvonne Oomen****Handtekening:****Digitaal ingevuld op 13-05-2020****Datum:****13-05-2020**